

Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu

2013- 2017

Een beter leefmilieu met minder hinder

provincie
ZUID HOLLAND

Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu

2013- 2017

Een beter leefmilieu met minder hinder

Provincie Zuid-Holland, 27 maart 2013

Voorwoord

Voor u ligt de Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu 2013-2017 “Een beter leefmilieu met minder hinder”.

In het Hoofdlijnenakkoord 2011-2015 Zuid-Holland verbindt en geeft ruimte kiest de provincie ervoor om het goede te behouden en te werken aan verbeteringen voor toekomstige generaties. In lijn hiermee werken we aan de versterking van zowel de economie als het milieu. In de beleidsvisie is duurzaamheid onderdeel geworden van de provinciale kerntaken. De beleidsvisie beschrijft de duurzaamheidsinzet van onze kerntaken groen, water, economie en energie, ruimte en mobiliteit.

Voor de milieuthema's lucht, geluid, externe veiligheid en bodemsanering kiest de provincie voor een efficiënte en doelmatige invulling van haar taken. De provincie zet zich in om samen met haar partners bij te dragen aan het wegnemen en voorkomen van milieuknelpunten en het verbeteren van de milieukwaliteit van de leefomgeving. Het accent ligt daarbij op uitvoering van wettelijke taken.

In de beleidsvisie staan de kaders die wij neerzetten voor de uitvoerende taken van de vijf Uitvoeringsdiensten in Zuid-Holland. De uitvoering van taken door de Uitvoeringsdiensten is gericht op een steeds verdere professionalisering van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het uitgangspunt is dat bedrijven zich houden aan wet- en regelgeving. Wij verwachten hierbij een proactieve opstelling. Tegelijkertijd mogen burgers er van uit gaan dat de overheid op een adequate manier vergunningen verleent, toezicht houdt en bij overtredingen consequent handhaaft.

Deze beleidsvisie is de basis voor een slagvaardige en effectieve inzet op duurzaamheid en milieu in de provincie Zuid-Holland.

Rik Janssen,
Gedeputeerde Milieu

Inhoud

Samenvatting	5	4 Rolverdeling	65
Leeswijzer	7	4.1 Rol en verantwoordelijkheden provincie....	66
1 Inleiding.....	9	4.2 Regionale uitvoeringsdiensten (RUD's)	67
1.1 Aanleiding.....	10	4.3 Rol en verantwoordelijkheden partners	69
1.2 Doelstelling	13	5 Uitvoeringsstrategie	70
1.3 Samenhang met andere beleidsterreinen...	14	5.1 Uitvoeringsprincipes.....	71
2 Duurzaamheid in provinciale kerntaken.....	15	5.2 Instrumenten.....	74
2.1 Inleiding	16	5.3 Uitvoeringskaders	79
2.2 Economie en energie.....	18	5.4 Uitvoering door regionale uitvoerings- diensten (RUD's).....	82
2.3 Mobiliteit.....	20	6 Financiën en planning	85
2.4 Water	21	7 Evaluatie en Monitoring.....	88
2.5 Groen.....	23	Bijlagen:	92
2.6 Ruimte	24	1. Duurzaamheid in provinciale kerntaken	bijlage 1 - 1
2.7 Verbinding op duurzaamheid.....	27	2. Relaties milieuthema's en provinciale taken	bijlage 2 - 1
3 Visie op uitvoering milieutaken.....	30	3. Afkortingenlijst	bijlage 3 - 1
3.1 Luchtkwaliteit	31	4. Overzicht locaties externe veiligheid.....	bijlage 4 - 1
3.2 Geluid	40		
3.3 Externe veiligheid	52		
3.4 Bodemsanering en nazorg gesloten stortplaatsen	62		

Samenvatting

Voor een duurzaam en gezond Zuid-Holland

Hoofddoel van de provincie is om van Zuid-Holland een duurzame Europese economische topregio te maken. Om de economische kracht van Zuid-Holland te versterken is een goed vestigings- en leefklimaat van doorslaggevend belang, waar een duurzame en schone, stille en veilige leefomgeving onderdeel van uitmaakt en waar wij als provincie samen met partners aan werken.

In deze Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu staat de bescherming en verbetering van de kwaliteit en toekomstbestendigheid van de fysieke leefomgeving centraal. Deze beleidsvisie heeft drie pijlers:

- duurzaamheid;
- milieubeleid en
- uitvoering.

Het duurzaamheidsdeel (pijler 1) beschrijft hoe de provincie binnen haar wettelijke en/of kerntaken - ruimte, economie, mobiliteit, groen en water - invulling geeft aan duurzaamheid. Binnen alle hoofdopgaven van deze taken is duurzaamheid een onderdeel, waarbij er de nodige synergie is tussen sectoren en beleidsvelden elkaar versterken. Zo werken ruimte, bereikbaarheid, economie en milieu samen aan economische intensivering en ruimtelijke verdichting rond multimodaal bereikbare centra en knopen.

Deze visie beschrijft de milieubeleidskaders (pijler 2) voor bodemsanering en de kwaliteit van lucht, geluid, (waaronder luchtvaart) en externe veiligheid. Hierbij wordt uitgegaan van de bestaande regelgeving die – mede – is gebaseerd op de menselijke gezondheid en wordt gestreefd naar een schone, stille en veilige leefomgeving. Het betreft actualisering van bestaand

beleid. Bezuinigingen leiden tot een focus op wettelijke milieutaken en een efficiënte invulling van beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering.

Verder beschrijft deze visie de kaders voor uitvoering (pijler 3) van het milieubeleid. Een groot deel van de uitvoering gebeurt door de regionale uitvoeringsdiensten. Met de kaders geeft de provincie efficiënt en doelmatig invulling aan de wettelijke milieutaken en is een basis gelegd voor een slagvaardige en consequente uitvoering door onze Uitvoeringsdiensten. De nadruk ligt hierbij op het halen van wettelijke nationale en Europese normen. Daar waar verder wordt gegaan dan de norm is dit om meer ruimte te scheppen voor economische ontwikkeling.

Deze provinciale Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu kan – als dat aan de orde is – aansluiten bij de vorming van een provinciale omgevingsvisie.

Leeswijzer

Deze Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu is een visie-document waarin de provinciale duurzaamheids- en milieuambities zijn verwoord. Hoofdstuk 1 beschrijft wat de aanleiding is voor deze visie, welk maatschappelijk doel wordt beoogd en wat de samenhang met het overige provinciale beleid is.

Deze visie steunt op drie pijlers:

1. allereerst beschrijft deze visie hoe het provinciale beleid inzake, economie, bereikbaarheid, groen, water en ruimte bijdraagt aan de versterking en bescherming van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. In hoofdstuk 2 wordt de duurzaamheid in provinciale taken uiteengezet. Het behouden en versterken van een kwalitatief goede en toekomstbestendige leefomgeving wordt daarbij verbonden met provinciale (kern)taken. De inzet van de provincie op energie maakt onderdeel uit van de Beleidsvisie Economie en Energie.
2. verder beschrijft deze visie hoe de provincie haar wettelijke milieutaken de komende jaren invult en uitvoert ten behoeve van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Het gaat daarbij om kaderstelling en uitvoering van het provinciale beleid voor de milieuthema's luchtkwaliteit, externe veiligheid, geluid, (waaronder luchtvaart), bodemsanering en vergunningverlening en handhaving. Dit is te vinden in hoofdstuk 3. De milieudoelen worden gerealiseerd door de inzet van wettelijke instrumenten, zoals vergunningverlening en handhaving en de uitvoering van wettelijke taken.
3. verder beschrijft deze visie in hoofdstuk 4 de rolverdeling tussen provincie en partners en in hoofdstuk 5 welke invulling aan de uitvoering van de wettelijke milieutaken wordt gegeven en welke instrumenten en partners daarbij worden ingezet. De uitvoeringsstrategie geeft richting aan

het uitvoeringsprogramma milieu en de kaderstelling voor de regionale uitvoeringsdiensten (RUD's).

De opbouw van deze beleidsvisie, volgens deze drie pijlers, is in figuur 1 schematisch weergegeven.

Figuur 1 Opbouw van de Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu

Duurzaamheid in provinciale taken					Wettelijke milieutaken				Uitvoering milieutaken		
Bereikbaarheid	Economie en Energie	Water	Groen	Ruimte	Luchtkwaliteit	Geluid	Externe Veiligheid	Bodemsanering en nazorg	Uitvoeringsprincipes	Instrumenten	Regionale Uitvoeringsdiensten

1

Inleiding

- 1.1 Aanleiding
- 1.2 Doelstelling
- 1.3 Samenhang met andere beleidsterreinen

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Milieubeleid gaat zowel over het beschermen als het versterken van de milieukwaliteit van onze fysieke leefomgeving. De provincie Zuid-Holland draagt bij aan het verbeteren van het milieu via de wettelijke milieutaken en via haar inzet op duurzaamheid binnen de provinciale kerntaken. Uitdaging is om de uitvoering van het milieubeleid zo te borgen dat zowel de economie als de milieukwaliteit worden versterkt. Dit doet de provincie samen met andere overheden en maatschappelijke partners. Hoofddoel van de provincie is om van Zuid-Holland een duurzame Europese economische topregio te maken.

Onderdeel van onze sturingsfilosofie rolopvatting vormt het principe 'je gaat erover of niet'. De provincie heeft kerntaken op het gebied van ruimte,

economie, mobiliteit en groen en wettelijke taken op het gebied van milieu luchtvaart en water. De provincie beschikt daarmee over expliciete verantwoordelijkheden, bevoegdheden en instrumenten om samen met andere overheden en marktpartijen duurzame ruimtelijke economische opgaven en doelstellingen te realiseren.

De provincie is bevoegd gezag voor de regionale luchthavens in Zuid-Holland (beleid, vergunningverlening, toezicht en handhaving). De inzet van de provincie op milieueffecten van de luchtvaart is beschreven onder zowel het thema geluid als het thema externe veiligheid. Overig beleid voor de regionale luchthavens is in de kerntaken van de provincie (en in die betreffende beleidsvisies) opgenomen.

Op de beleidsterreinen ruimte, milieu, luchtvaart, economie en energie ligt het primaat bij bedrijven en kennisinstellingen. De overheid stuurt in randvoorwaardelijke zin mee. De rol van de provincie verschilt dan ook per vraagstuk van kaderstellend tot verbindend, stimulerend en implementerend. Daarbij is onze rol nu eens groter en dan weer kleiner en wordt vooral gebruik gemaakt van ruimtelijk en financieel instrumentarium. Ook vanuit het mobiliteitsbeleid, het groen- en waterbeleid wordt een bijdrage geleverd aan een duurzame economie en aan leefomgevingskwaliteit.

Het Europese en rijksbeleid bepalen in hoge mate de beleidsruimte voor het provinciale milieubeleid en vormen de basis voor regionale en lokale besluitvorming. De provincie heeft samen met andere overheden een rol bij de kaderstelling en uitvoering van het milieubeleid. Wij hebben milieutaken op het gebied van luchtkwaliteit, externe veiligheid, geluid (waaronder luchtvaart) en bodemsanering. In deze Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu zijn vooral onze

milieuambities en de inzet op duurzaamheid beschreven, waarbij wij ons inzetten om (samen met ander overheden en partijen) bij te dragen aan het wegnemen en voorkomen van milieuknelpunten¹ en het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit.

Onder regie van de provincies wordt gewerkt aan de totstandkoming van een landsdekkend stelsel van regionale uitvoeringsdiensten (RUD's). Het doel van deze structuur is het op effectieve en efficiënte wijze uitvoeren van de milieutaken voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. De provinciale taken die aan de RUD's zijn overgedragen blijven onder onze bestuurlijke verantwoordelijkheid vallen. Visievorming, beleidsontwikkeling en kaderstelling worden niet overgedragen aan de RUD's.

De provincie heeft een aantal wettelijke milieutaken gericht op het behouden en versterken van een schone, stille en veilige leefomgeving. Door de fysieke omgevingskwaliteit te verbeteren wordt ook ruimte gecreëerd voor het versterken van de

¹ Milieuknelpunten doen zich voor als de wettelijke normen worden overschreden. Hierdoor kan gezondheidsschade optreden en kunnen ruimtelijke en of bedrijfsmatige ontwikkelingen worden belemmerd.

economie (macro door een goed woon- en leefklimaat en micro door intensivering van bedrijvigheid mogelijk te maken).

De Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu (voorheen het milieubeleidsplan) is een wettelijk² verplicht instrument waarin de provinciale visie, ambitie en taken zijn vastgelegd. Deze visie vormt ook het kader voor de uitvoering van de provinciale milieutaken door de regionale uitvoeringsdiensten. Het bestaande Milieubeleidsplan loopt af in 2012.

De drie pijlers voor deze beleidsvisie zijn mede gebaseerd op de evaluatie naar de effectiviteit van het milieubeleid gedurende de jaren 2006-2010. De belangrijkste aanbeveling voor vernieuwing van het provinciale milieubeleid betreft het opstellen van een visiedocument op hoofdlijnen, waarin:

- voor milieupogaven een meer integrale verantwoordelijkheid en werkwijze binnen het concern wordt voorgestaan (pijler 1).

- vooral de ambitie voor de komende jaren wordt verwoord (pijler 2);
- met een uitvoeringsstrategie die helderheid biedt in de positiekeuze van de provincie in het netwerk van partners (pijler 3).

Deze pijlers worden hieronder toegelicht.

Inhoudelijk: duurzaamheid in provinciale taken

De provinciale focus is op de versterking van de economie. Bij het blijvend versterken hiervan zijn er opgaven op het gebied van energietransitie, glastuinbouw, petrochemie en bedrijventerreinen. De provinciale inzet op duurzame energie maakt onderdeel uit van de Beleidsvisie en uitvoeringsstrategie Economie en Energie 2012-2015. Ook zijn er opgaven om de bereikbaarheid te verduurzamen. Daarnaast zijn er vanuit water en ruimte ambities om te komen tot een duurzame en klimaatbestendige deltaprovincie. Waar in het verleden vooral vanuit milieu op duurzaamheid werd ingezet wordt in deze visie vooral vanuit de

² Artikel 4.9, 1e lid van de Wet milieubeheer: Provinciale Staten stellen ten minste eenmaal in de vier jaar een provinciaal milieubeleidsplan vast, dat met het oog op de bescherming van het milieu richting geeft aan in de eerstvolgende vier jaar te nemen beslissingen van provinciale staten en gedeputeerde staten.

provinciale taken (bereikbaarheid, economie, ruimte, water en groen) ingezet op duurzaamheid. Deze veranderende focus heeft geleid tot een meer proactieve rol, aanpak en samenwerking, door de milieupgaven meer mee te nemen in de provinciale kerntaken.

Wettelijk: verplicht planfiguur voor invulling wettelijke milieutaken

Het vaststellen van deze milieuvisie is wettelijk verplicht op grond van de Wet milieubeheer. Het huidige milieubeleidsplan (het milieudeel van het BGWM) is in 2010 met 2 jaar verlengd tot september 2012. Daarom dient er per september 2012 een nieuwe beleidsvisie milieu door Provinciale Staten te worden vastgesteld. Het rijk heeft een voorstel in voorbereiding tot vergaande vereenvoudiging van het planstelsel voor de leefomgeving. De implementatie hiervan zal echter nog enkele jaren duren. Deze beleidsvisie speelt daar - voor zover mogelijk - reeds op in.

Organisatorisch: uitvoering milieutaken via aansturing regionale uitvoeringsdiensten

Deze visie vormt het kader voor de uitvoering van provinciale milieutaken. Met de komst van regionale

uitvoeringsdiensten (RUD's) is een aantal van deze taken hier in mandaat naar overgedragen. Goed opdrachtgeverschap vraagt om een helder kader voor aansturing van die regionale uitvoeringsdiensten. De basis hiervoor wordt in deze visie vastgelegd en nader uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma milieu. De activiteiten die worden uitgevoerd om duurzaamheid via andere beleidsvelden te bereiken zijn beschreven in de uitvoeringsprogramma's of agenda's van de sectoren mobiliteit, economie, energie, groen, water, bodem en ruimte.

Deze drie hoofdredenen vormen tevens de drie pijlers waarop deze beleidsvisie steunt en waarlangs zij is opgebouwd.

1.2 Doelstelling

Europese topregio

De inzet van Zuid-Holland is een duurzame, concurrerende en leefbare Europese topregio. Ook milieu- en duurzaamheidsbeleid dragen daaraan bij. Milieubeleid gaat immers zowel over het beschermen als

over het versterken van de milieukwaliteit van onze fysieke leefomgeving.

Schoon, stil en veilig

De ambities voor de lange termijn zijn een fysieke leefomgeving met schone lucht, schoon water en een schone bodem, zonder geluidsoverlast en een Zuid-Holland dat veilig is in de omgang met gevaarlijke stoffen.

1.3 Samenhang met andere beleids-terreinen

Zuid-Holland is de dichtstbevolkte en drukste provincie van Nederland. Een provincie waar functies zoals werken, wonen, reizen en recreëren op een beperkte ruimte samenkomen. Dit vraagt om een gezamenlijke visie op duurzaamheid. De provincie heeft immers grote ambities om de economie, de bereikbaarheid en de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren om zodoende het vestigingsklimaat te versterken. Deze beleidsvisie geeft de provinciale inzet op duurzaamheid in kerntaken in hoofdstuk 2 weer.

2

Duurzaamheid in provinciale kerntaken

- 2.1 Inleiding
- 2.2 Economie en energie
- 2.3 Mobiliteit
- 2.4 Water
- 2.5 Groen
- 2.6 Ruimte
- 2.7 Verbinding op duurzaamheid

2 Duurzaamheid in provinciale kerntaken

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft per provinciale kerntaak de visie en doelstellingen op duurzaamheid. Deze inzet is in betreffende beleidsvisies vastgelegd of nog in voorbereiding.

Dit zijn de:

- Beleidsvisie en uitvoeringsstrategie Regionale Economie en Energie 2012-2015 (30 mei 2012 vastgesteld door Provinciale Staten);
- Beleidsvisie Mobiliteit (startnotitie vastgesteld);
- Wateragenda (vastgesteld door de provincie, samen met de waterschappen);
- Beleidsvisie Groen (vastgesteld);
- Provinciale Structuurvisie (PSV) en provinciale ruimtelijke verordening (PRV) (beide vastgesteld).

Zuid-Holland sluit in deze visie aan bij de duurzaamheidsdefinitie uit het rapport 'Our Common Future'

van de Brundtlandcommissie. Duurzame ontwikkeling is hierin gedefinieerd als een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder daarmee de behoeften van toekomstige generaties - zowel hier, als in andere delen van de wereld - in gevaar te brengen. Bij duurzame ontwikkeling zijn People (welzijn), Profit (welvaart) en Planet (leefomgeving) in balans, zonder afwenteling in ruimte en tijd (elders en komende generaties).

Duurzaamheidsopgaven

Provinciaal milieubeleid is vooral gericht op het voldoen aan wettelijke taken en vaak Europese normen op het gebied van luchtkwaliteit, geluid, veiligheid en bodemsanering ter bescherming van de burgers. *Duurzaamheid* gaat zowel over leefomgevingskwaliteit als over de toekomstbestendigheid van het beleid. De rijksmonitor duurzaam Nederland 2011

concludeert dat de kwaliteit van leven in Nederland hoog is, maar dat onze welvaart op termijn onder druk kan komen te staan. Meer innovatie en vergroening van de economie zijn nodig om een meer duurzame ontwikkeling te realiseren. Om de kwaliteit van de leefomgeving te beschermen en te versterken, is de inzet van de provincie gericht op het integreren van duurzaamheid in de provinciale (kern)taken verkeer&vervoer, economie, groen, water en ruimte.

De provincie zet het herstel en de versterking van de economie van Zuid-Holland voorop ('Economy First'). In de Beleidsvisie Regionale Economie en Energie is als ambitie geformuleerd om van Zuid-Holland een duurzame, concurrerende en leefbare Europese topregio te maken. Onderdeel hiervan is dat in Zuid-Holland geld verdiend wordt met een betere inzet van kennis om tot een verminderde inzet van eindige en schaarse grondstoffen³, energie en ruimte te komen.

Duurzaamheid: drijfveer tot innovatie

Duurzaamheid vormt zowel voor overheden als bedrijven een belangrijke motor voor innovatie: voor de ontwikkeling van beleid en verdienmodellen die op langere termijn en binnen de grenzen van onze fysieke leefomgeving houdbaar zijn en bijdragen aan welzijn en welvaart, zonder daarbij optimalisatie en verbetering voor de korte termijn te verwaarlozen. De toenemende schaarste aan en stijgende prijzen van grondstoffen maken het voor bedrijven ook vanuit economisch oogpunt aantrekkelijker om te innoveren en concurreren. Vooral als die innovaties mondiaal zijn te vermarkten.

Integrale aanpak

Bij duurzame ontwikkeling zijn *People Profit* en *Planet* in balans. Duurzaamheid is geïntegreerd in de provinciale kerntaken. Daartoe beschrijft dit hoofdstuk op hoofdlijnen hoe duurzaamheid ingebed

³ *Grondstoffen voorzien in vele behoeften, maar zijn niet oneindig. En dan gaat het niet alleen om fossiele brandstoffen, maar bijvoorbeeld ook om veel gebruikte metalen (o.a. koper), zeldzame aarden (o.a. nodig voor elektronica) en fosfaten (o.a. voor kunstmest in land- en tuinbouw).*

wordt in de provinciale wettelijke en kerntaken ruimte, verkeer en vervoer, economie, groen en water. In de visies en uitvoeringsprogramma's van deze beleidsvelden wordt die invulling op duurzaamheid verder uitgewerkt. De vertaling van dit beleid in duurzaamheidsindicatoren die worden opgenomen in de duurzaamheidsparagraaf van de begroting kunnen hier onderdeel van zijn.

2.2 Economie en energie

Onderstaande tekst over duurzaamheid in de kerntaak Economie is afgeleid uit de Beleidsvisie en uitvoeringsstrategie Regionale Economie en Energie 2012-2015 'Kansen zien, kansen grijpen'⁴. In deze beleidsvisie is de rol van de provincie, de ambities en de inzet op duurzame economie en energie nader uitgewerkt. De provincie streeft naar economische

groei met een duurzaam karakter, die gebaseerd is op de aanwending van meer hernieuwbare bronnen en zuinig energie- en ruimtegebruik en met oog voor de balans op duurzaamheid.

Door haar (lage) ligging, grote bevolkingsdichtheid en energie-intensieve industrie is Zuid-Holland extra kwetsbaar voor de groeiende schaarste aan grondstoffen, de stijgende energieprijzen en de klimaatverandering. Een transitie naar een water- en energie-efficiënte economie gebaseerd op duurzame energie en biobased grondstoffen is daarom de inzet voor Zuid-Holland⁵.

De transitie naar een schone economie schept ook kansen en mogelijkheden voor de regio. Zuid-Holland heeft een sterke positie vanwege de grote afzetmarkt, de eenvoudige aanvoer van grondstoffen, de aanwezigheid van (rest)warmte en koelvermogen en Rotterdam als sterke 'energyport'. Ook de glas-

⁴ De beleidsvisie en uitvoeringsstrategie 'Kansen zien, kansen grijpen' is op 30 mei 2012 vastgesteld door Provinciale Staten.

⁵ SER, Meer werken aan duurzame groei, advies 10/03, mei 2010.

tuinbouwsector draagt bij aan de energietransitie van Zuid-Holland. Verder heeft de regio mondiaal vermaarde kennisinstituten en gezichtsbepalende wereldspelers in sectoren en technologievelden die kunnen profiteren van de transitie. *Clean tech* (schone technologie) kan als katalysator fungeren bij de hervormingen en daarmee een toekomstige groeisector worden.⁶ Dit geldt ook voor de ontwikkeling van een *Biobased Economy*, een economie waarin bedrijven *non-food* toepassingen vervaardigen uit groene grondstoffen (biomassa). Het gaat om toepassingen als transportbrandstoffen, chemicaliën, farmaceutische producten, materialen en energie (elektriciteit en warmte).⁷

De provincie zet in op: Zuid-Holland als een duurzame, concurrerende en leefbare Europese topregio. De inzet daarbij gericht op de volgende hoofdpunten:

- Transitie van het Haven Industrieel Complex (HIC);
- Transitie Greenports;

- Ontwikkeling van de kennis;
- Werklocaties: ruimte voor economische dynamiek;
- Duurzame energie: noodzaak en kans.

Het Haven Industrieel Complex (HIC) wordt vooral verduurzaamd door vervoer over water en spoor en door de biobased economy te bevorderen. Ook stimuleren we innovatie en verduurzaming in sectoren direct gerelateerd aan het HIC: Delta/Maritiem en Transport & Logistiek. In de greenports vindt dit vooral plaats door in te zetten op vervoer over water en spoor en duurzame herstructurering van de glastuinbouw. Bij de hoofdpunten 'ontwikkeling van de kennis' wordt verduurzaming vooral vormgegeven door de ontwikkeling van een Biobased Campus die gericht is op versterking van kennis en –toepassing in de biobased economy.

Werklocaties worden vooral duurzamer door in te zetten op doelmatiger en intensiever ruimtegebruik, dat onder meer mogelijk wordt door het bundelen

6 Roland Berger (2009) *Clean Economy, Living Planet; Building the Dutch Clean Energy Technology Industry*, in opdracht van het Wereld Natuurfonds.

7 SER, *Meer chemie tussen groen en groei: De kansen en dilemma's van een biobased economy*, december 2010.

van milieuhinderlijke bedrijvigheid en door duurzame herstructurering. Duurzame opwekking van energie wordt door de provincie ruimtelijk mogelijk gemaakt en gestimuleerd. Hierbij zet de provincie ook in op het bevorderen van doelmatig gebruik, waaronder het beter benutten van restwarmte, vooral in de energie-intensieve sectoren. Hiermee faciliteert de provincie de energietransitie.

In bijlage 1 zijn bij de hoofdpogaven de doelstellingen en de onderwerpen aangegeven die invulling geven aan duurzaamheid in het economisch- en energiebeleid.

2.3 Mobiliteit

Onderstaande tekst over duurzaamheid in de kerntaak Mobiliteit is afgeleid uit de (onder constructie zijnde) Beleidsvisie Mobiliteit. In deze beleidsvisie wordt de rol van de provincie, de ambities en de inzet op duurzame mobiliteit nader onderzocht, uitgewerkt en/of geconcretiseerd.

Duurzame mobiliteit gaat over optimale bereikbaarheid die de kwaliteit van de fysieke leefomgeving zo min mogelijk aantast en hier goed is ingepast. Duurzame mobiliteit heeft directe raakvlakken met milieu, ruimtelijke ordening en economie. Bereikbaarheid is een belangrijke vestigingsfactor, een voorwaarde voor economische ontwikkeling en draagt bij aan een productief en aangenaam leven voor onze bewoners. Er kan echter spanning zitten tussen het faciliteren van de mobiliteit enerzijds en het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit anderzijds.

Bij verschillende provinciale kerntaken lopen projecten die directe raakvlakken met duurzame mobiliteit hebben. Voor duurzame mobiliteit zijn er drie leidende principes of hoofdpogaven die zijn gerelateerd aan leefomgevingskwaliteit en toekomstbestendigheid:

- **Verminder:** zorg voor minder groei van de mobiliteit daar waar mogelijk is, bijvoorbeeld door slimme ruimtelijke ordening. Door ruimtelijke verdichting te koppelen aan hoogwaardige multimodale knooppunten kan de trajectkeuze worden gestuurd.

- **Verander** door het faciliteren van modal shift en multimodaliteit, waardoor de reiziger (en goederen) de keuzevrijheid heeft om te reizen via o.a. auto, OV, fiets, te voet, deelauto, water en rails.
- **Verduurzaam** door inzet op schoon, stil en zuinig: stimuleer aanschaf duurzamer voertuigen, transitie naar andere brandstoffen en aanleg van stil asfalt.

De provincie zet ook in op *duurzaam wegbeheer* door toepassing van duurzame technieken. Voorbeelden zijn de LED-verlichting langs provinciale wegen en het gebruik van stil asfalt.

Een verdere concretisering van de visie op duurzame mobiliteit en de hierbij horende uitvoeringsstrategie krijgt vorm in de Beleidsvisie Mobiliteit.

In bijlage 1 zijn bij de hoofdpogaven de doelstellingen en onderwerpen aangegeven die invulling geven aan duurzaamheid in het mobiliteitsbeleid.

2.4 Water

Onderstaande tekst over duurzaamheid in de kerntaak Water is afgeleid uit de Wateragenda waarin de rol van de provincie, de ambities en de inzet op duurzaam waterbeheer samen met de waterschappen nader is uitgewerkt.

Water zorgt voor het unieke karakter van de provincie Zuid-Holland en is een basisvoorwaarde voor de levenskrachtige economie.

Waterveiligheid, zoetwatervoorziening en een goede waterkwaliteit vormen belangrijke randvoorwaarden voor het realiseren van een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Voldoende water van passende kwaliteit is niet alleen van belang voor de greenports, maar ook voor industrie, landbouw, recreatie en natuur. Verder levert water ook een bijdrage aan de kwaliteit van het woon-, werk- en leefmilieu in Zuid-Holland.

De hoofddopgaven van het strategisch waterbeleid zijn:

- veiligheid tegen overstromingen;
- ontwikkeling van een duurzame zoetwatervoorziening;
- en een goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater.

Op alle drie de hoofddopgaven neemt deze provincie maatregelen die bijdragen aan de verduurzaming van het provinciale waterbeleid en daarmee bijdragen aan de fysieke leefomgevingskwaliteit en toekomstbestendigheid van Zuid-Holland.

Aan deze hoofddopgaven van het strategisch waterbeleid wordt invulling gegeven door in te spelen op toekomstige veranderingen, waaronder klimaatverandering. Adaptatiestrategieën zijn er op regionaal en bovenregionaal niveau, die Zuid-Holland voor de lange en korte termijn klimaatbestendiger maken. De bovenregionale uitvoering gebeurt op het niveau van de Zuidwestelijke Delta, de Zuidvleugel en het

Groene Hart. Deze bovenregionale uitwerking heeft een directe relatie met het Nationaal Deltaprogramma. Bij bovenregionale adaptatiestrategieën staat het ontwikkelen van toekomstbestendige ofwel no-regret oplossingen centraal. Ook vraagt de verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater nog een flinke inzet om de Europese kwaliteitseisen (Kaderrichtlijn Water normen) te halen⁸. In 2009 was naar deze maatstaven minder dan 5% van de kwaliteit van de Nederlandse wateren goed.

Klimaatverandering, toenemende verzilting en veranderingen in de ruimtelijke inrichting vragen om een continue inzet van alle bij het waterbeheer betrokken overheden. De provincie en de Zuid-Hollandse waterschappen hebben de Wateragenda Zuid-Holland 2012-2015 opgesteld om slagvaardig in te spelen op de recente ontwikkelingen, zoals het Bestuursakkoord Water en de forse bezuinigingen op uitgaven van de overheid

⁸ Monitor Duurzaam Nederland 2011, van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het centraal Planbureau (CPB).

In bijlage 1 zijn bij de hoofdpogaven de doelstellingen en onderwerpen aangegeven die invulling geven aan duurzaamheid in het waterbeleid.

2.5 Groen

Onderstaande tekst over duurzaamheid in de kerntaak Groen is afgeleid uit de Beleidsvisie Groen. In deze beleidsvisie wordt de rol van de provincie, de ambities en de inzet op duurzaam groenbeleid nader uitgewerkt.

Groen draagt bij aan een gezondere en stabielere leefomgeving. Investerings in voldoende en kwalitatief goed groen hebben ook economische waarde. Deze waarde zit in gezondere inwoners, lagere zorgkosten, hogere vastgoedwaarden en hogere arbeidsproductiviteit. Groen levert dus een belangrijke bijdrage aan de 'quality of life' en het vestigingsklimaat.

De groenvisie is gebaseerd op drie hoofdpogaven die voor de periode 2012 – 2015 centraal staan:

- Biodiversiteit (Planet)
- Groenbeleving (People), en
- Ondernemerschap (Profit).

Op alle drie deze hoofdpogaven worden maatregelen genomen die bijdragen aan de verduurzaming van het provinciale groenbeleid, waarmee wordt bijdragen aan de fysieke leefomgevingskwaliteit en toekomstbestendigheid van Zuid-Holland.

Bij de hoofdpogave biodiversiteit zetten wij in om verlies aan biodiversiteit te voorkomen, dit is vooral goed voor de leefomgeving. Bij de hoofdpogave versterken groenbeleving geldt ook dat onze inzet op maatregelen om dit te versterken goed is voor de door burgers beleefbare kwaliteit van de leefomgeving en het vestigingsklimaat. Er ligt een opgave om de recreatieve gebruikskwaliteit van het landschap, vooral rond de grote steden, te verbeteren, door het aanbod voor fietsen en wandelen, voor de bewoners te verbeteren.

Onze inzet op het versterken van het ondernemerschap geeft (op korte en langere termijn) doorgaans een verbetering van zowel de economische vitaliteit als de door burgers beleefde leefomgevingskwaliteit.

In bijlage 1 zijn bij de hoofdpogaven de doelstellingen en onderwerpen aangegeven die invulling geven aan duurzaamheid in het groenbeleid.

2.6 Ruimte

Onderstaande tekst over duurzaamheid in de kerntaak Ruimte is afgeleid uit de Structuurvisie en de Verordening Ruimte. In de structuurvisie en deze verordening wordt de rol van de provincie, de ambities en de inzet op duurzame ruimtelijke ontwikkeling nader uitgewerkt.

Het provinciaal ruimtelijke beleid is gericht op het bieden van een concurrerend vestigingsklimaat, een klimaatbestendige en een duurzame leefomgeving voor mens en natuur en een goede bereikbaarheid.

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling beoogt de economische kracht en de kwaliteit van de woon-, werk- en recreatiemilieus te versterken.

Voor de hoofdpogaven uit de provinciale structuurvisie geldt dat deze in dit plan vooral ruimtelijk gefaciliteerd worden en dat de verduurzaming van die opgaven in het dichtbevolkte en bedrijvige Zuid-Holland vooral vanuit en samen met die andere kerntaken wordt ingevuld:

- **aantrekkelijk en concurrerend internationaal profiel:** wordt vooral samen opgepakt met en ingevuld vanuit economie;
- **duurzame en klimaatbestendige Deltaprovincie:** wordt vooral samen opgepakt met en ingevuld vanuit energie, economie en water;
- **divers en samenhangend stedelijk netwerk:** wordt vooral samen opgepakt met en ingevuld vanuit economie en energie, wonen en mobiliteit;
- **vitaal, divers en aantrekkelijk landschap:** wordt vooral samen opgepakt met en ingevuld vanuit groen;

- **stad en land verbonden:** wordt samen opgepakt en ingevuld met het beleidsveld groen.

Bij alle hoofdogaven neemt de provincie maatregelen die bijdragen aan de verduurzaming van het provinciale ruimtelijke beleid en daarmee bijdragen aan de fysieke leefomgevingskwaliteit en toekomstbestendigheid van Zuid-Holland. Er is hierbij sprake van een omslag van kwantiteit naar kwaliteit: de komende decennia zal er op diverse terreinen minder sprake zijn van kwantitatieve groei en staat sturing op kwaliteit meer centraal.

De inzet op een aantrekkelijk en concurrerend internationaal profiel richt zich op de economische topclusters, kennisontwikkeling en innovatie. Duurzame ontwikkeling is een belangrijk speerpunt voor deze drie economische pijlers. De inzet op een duurzame en klimaatbestendige deltaprovincie draagt vooral op de onderwerpen water en energie bij aan verbetering van de leefomgevingskwaliteit en de toekomstbestendigheid. Voor onze inzet op duurzaamheid gericht op een divers en samenhangend stedelijk netwerk geldt

dat verdichting rond multimodale knopen en herstructurering (aan de hand van de SER-ladder) positief invloed heeft op de leefomgevingskwaliteit en de toekomstbestendigheid van provinciaal beleid. Ook zorgt de inzet op een compact stedelijk gebied voor een kleinere ecologische voetafdruk per inwoner.

De inzet op duurzaamheid voor een vitaal, divers en aantrekkelijk landschap richt zich vooral op maatregelen ter versterking van de ruimtelijke kwaliteit en natuurwaarden, zodat deze ook bijdragen aan de leefomgevingskwaliteit en toekomstbestendigheid van provinciaal beleid.

Onze inzet op duurzaamheid gericht op het recreatief verbinden van stad en land draagt sterk bij aan de groenbeleving en dus aan de door burgers ervaren leefomgevingskwaliteit. Ook bescherming van bestaande ruimtelijke kwaliteit via gebiedsprofielen en de kwaliteitskaart draagt bij aan de bescherming van bestaande ruimtelijke kwaliteit, de leefomgevingskwaliteit en toekomstbestendigheid.

Ruimtelijk beleid

Door milieu beter op te nemen in ruimtelijk beleid wordt dit effectiever verduurzaamd. Aan de verduurzaming van het ruimtelijk beleid wordt op verschillende manieren invulling gegeven. Zo is de lagenbenadering in de ruimtelijke ordening een leidend principe geworden. Hierbij structureert de eerste laag (ondergrond: bodem, water en natuur) het ruimtegebruik in de tweede laag (het infrastructuurnetwerk) en de derde laag (occupatielaag, met functies als wonen, werken en recreëren). Toepassing van deze benadering draagt bij aan een doelmatige en duurzame ruimtelijke ontwikkeling. In de Beleidsvisie Bodem zal de lagenbenadering nader worden uitgewerkt.

Verder neemt het belang van ruimtelijke kwaliteit toe, waarbij een goede milieukwaliteit (lucht, geluid, veiligheid) direct bijdraagt aan de belevingswaarde en vaak ook bijdraagt aan de gebruikswaarde van de ruimte, omdat een (relatief) schone, stille en veilige ruimte zich beter laat intensiveren en verdichten. Duurzaam bodemgebruik draagt bij aan de gebruikswaarde van de ruimte nu en in de toekomst.

Door het contourenbeleid, de SER-ladder en het knooppuntenbeleid worden stedelijke functies dichter bij elkaar gebracht, wat de mobiliteit beperkt en per saldo (dus niet zozeer lokaal) de leefomgevingskwaliteit verbetert.

Tenslotte is duurzaamheid ook opgenomen in de hoofdpogaven van de Provinciale Structuurvisie. Zo ligt bij 'een duurzame en klimaatbestendige Delta-provincie' het accent op natuur, duurzame energie, waterveiligheid en de zoetwatervoorziening. En 'een divers en samenhangend stedelijk netwerk' is mede gericht op een gezonde leefomgeving, waar ondermeer met milieuzoneringsbeleid invulling aan wordt gegeven.

Ondergronds ruimtegebruik

De inrichting en het gebruik van de ondergrond hebben effect op de kwaliteit van de leefomgeving en een duurzame energie- en watervoorziening. Ondergrondse bodemenergie (geothermie, WKO), maar ook zaken als waterberging en noodoverloop kunnen ondergronds plaatsvinden. Dit biedt kansen voor

innovatie, economie en duurzaamheid. De provincie formuleert daarom in de Beleidsvisie Bodem beleid gericht op optimaal bodemgebruik.

Wonen

Een schone, stille en veilige woonomgeving vormt onderdeel van de in de woonvisie beoogde woonkwaliteit en woonmilieus. Verhoging van de kwaliteit van de woonomgeving draagt niet alleen bij aan ons welzijn en de waarde van onze woningen, maar draagt ook bij aan ons vestigingsklimaat en daarmee aan onze welvaart.

Watertoets en PlanMER

Ruimtelijk en milieubeleid gaan over het beschermen, behouden en verbeteren van ruimtelijke en milieuwaarden en -kwaliteiten. Via de Watertoets op bestemmingsplannen en de PlanMER bij structuurvisies worden in een vroeg stadium van de visievorming de gevolgen voor het milieu en de gemaakte keuzes inzichtelijk gemaakt.

In bijlage 1 zijn bij de hoofdpogaven de doelstellin-

gen en onderwerpen aangegeven die invulling geven aan duurzaamheid in het ruimtelijke beleid.

2.7 Verbinding op duurzaamheid

Duurzaamheid is, zoals blijkt uit de voorgaande paragrafen, onderdeel van de provinciale kerntaken economie en energie, mobiliteit, water, groen en ruimte. **Duurzaamheid is daarmee ingebed in al het provinciaal beleid dat relevant is voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.**

Bij de inzet op duurzaamheid of duurzame innovaties wordt vaak een onderscheid gemaakt in drie sporen. Ieder spoor heeft zijn eigen scope in tijd, integraliteit en bijdrage aan duurzaamheid:

1. **Optimaliseren:** is doorgaans relatief eenvoudig, voordelig en snel te realiseren en vraagt vaak slechts om sectorale aanpassingen en oplossingen en geen verandering van gedrag. Hiermee is doorgaans tot een factor 3 winst op duurzaamheid te

boeken. Voorbeelden hiervan zijn procesaanpassingen als het dichten van lekken in de waterketen, betere scheidingstechnieken voor afval, inzet van zuinigere motoren, etc.

2. **Verbeteren:** vergt doorgaans meer tijd en kapitaal, is doorgaans wat complexer en vraagt vaak om samenwerking tussen sectoren en lichte aanpassing van gedrag. Hiermee is doorgaans tot een factor 5 winst op duurzaamheid te boeken. Vaak gaat het hier om verbeteringen van producten en soms ook infrastructuur, zoals elektrisch rijden in plaats van op brandstof, toepassing van een micro-WKK ketel in plaats van een HR-ketel, etc.
3. **Vernieuwen:** vergt doorgaans de meeste tijd en kapitaal, is doorgaans het meest complex en vraagt vaak om samenwerking tussen sectoren en forse aanpassing van bestaande systemen en gedrag. Hiermee is tot een factor 10 of 20 winst op duurzaamheid te boeken. Voorbeelden hiervan zijn om in onze energiebehoefte te voorzien via zon en wind, het in onze eiwitbehoefte voorzien met planten en kweekvlees. Daarnaast zijn knelpunten die net achter de horizon opdoemen

ook een prikkel om meer transitiegericht te werk te gaan. Een voorbeeld daarvan is het groeiende tekort aan zeldzame metalen en mineralen dat een grote invloed zal hebben op onze economie en ecologie.

Hoofdconclusie 1. De fase van de opgaven.

De genoemde opgaven en maatregelen vallen vooral binnen de sporen 'optimaliseren' of 'verbeteren'. Gelet op de tijdshorizon (2016) van deze beleidsvisies (en de overige provinciale beleidsvisies) is dat ook te verwachten. Het spoor 'vernieuwen' - dat de grootste winst op duurzaamheid geeft - vraagt een verdere tijdshorizon, meer integraliteit en meer samenwerking. Een door de provincie op te stellen Omgevingsvisie - waarin het beleid op de hier genoemde provinciale taken is opgenomen - kan in deze integratieslag en het lange termijn denken een belangrijke rol spelen. Daarnaast is aandacht voor thema's die op (middel)lange termijn gaan spelen (ontwikkelthema's en knelpunten voor de toekomst) een opgave voor alle beleidsvelden.

Hoofdconclusie 2. Verbinding en samenwerking

Veel van de voorgestelde maatregelen en projecten zijn de vrucht van en vragen om samenwerking op verschillende provinciale taken. Door samen te werken aan het verduurzamen van en binnen provinciale taken wordt doorgaans ook de kwaliteit, haalbaarheid en betaalbaarheid van het provinciale beleid vergroot.

Hoofdconclusie 3. Onze lange termijn opgaven voor duurzaamheid zijn fors

De provincie draagt bij aan geformuleerde Europese of internationale langere termijn doelstellingen op duurzaamheid zoals ten aanzien van energie, verkeer en vervoer, waterkwaliteit en biodiversiteit. Voor de korte termijn worden de doelstellingen voor luchtkwaliteit, reductie van broeikasgassen en windenergievermogen op land naar verwachting gehaald. Echt grote stappen in duurzaamheid vragen echter om een verschuiving in inzet van optimaliseren en verbeteren naar vernieuwen. Voor zowel mobiliteit, economie en energie, groen en water als ruimte geldt dat er nog duurzame innovatieslagen nodig zijn om als

Zuid-Holland ook in de verdere toekomst economisch concurrerend en als woon- en werkplek aantrekkelijk te blijven. Dit vraagt ook om samenwerking met andere partijen (belanghebbend bij de ambities en afspraken).

3

Visie op uitvoering milieutaken

- 3.1 Luchtkwaliteit
- 3.2 Geluid
- 3.3 Externe veiligheid
- 3.4 Bodemsanering en nazorg gesloten stortplaatsen

3 Visie op uitvoering milieutaken

Dit hoofdstuk beschrijft hoe de doelstelling voor een schoon, stil en veilige leefomgeving wordt bereikt via beleid voor de milieuthema's lucht, geluid, externe veiligheid en bodemsanering.

3.1 Luchtkwaliteit

Introductie

Verbetering van de luchtkwaliteit geeft veel gezondheidswinst en vergroot de mogelijkheden voor economische en ruimtelijke ontwikkeling. Vroegtijdige sterfte en luchtwegklachten, waaronder verminderde longfunctie, zijn redenen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Fijn stof geeft de meeste klachten. Het gehalte aan stikstofoxiden vormt een goede maat voor en wordt internationaal gebruikt als indicator voor gezondheidsschadelijke luchtverontreiniging.

Op sommige plaatsen langs snelwegen en drukke stadswegen ligt de concentratie van fijn stof en/of stikstofdioxide hoger dan de Europese grenswaarden en treedt gezondheidsschade op. In de regio Rijnmond levert ook de scheepvaart een belangrijke bijdrage aan de luchtverontreiniging. Ook ozonvorming op leeflaagniveau door zonlicht (zomersmog) is schadelijk voor de gezondheid van mensen, dieren en planten.

Visie

De provinciale inzet is om de gezondheidsschade aan mensen en natuur door luchtverontreiniging te beperken en daardoor bij te dragen aan een gezonde woon- en leefomgeving. Inzet van het provinciale luchtkwaliteitsbeleid is om in samenwerking met andere partijen tijdig (uiterlijk in 2015) aan de wettelijke Europese luchtkwaliteitseisen te voldoen.

Schone lucht vormt een voorwaarde en belangrijk onderdeel voor een duurzame en gezonde leefomgeving. De kwaliteit van de lucht wordt bepaald door de samenstelling ervan.

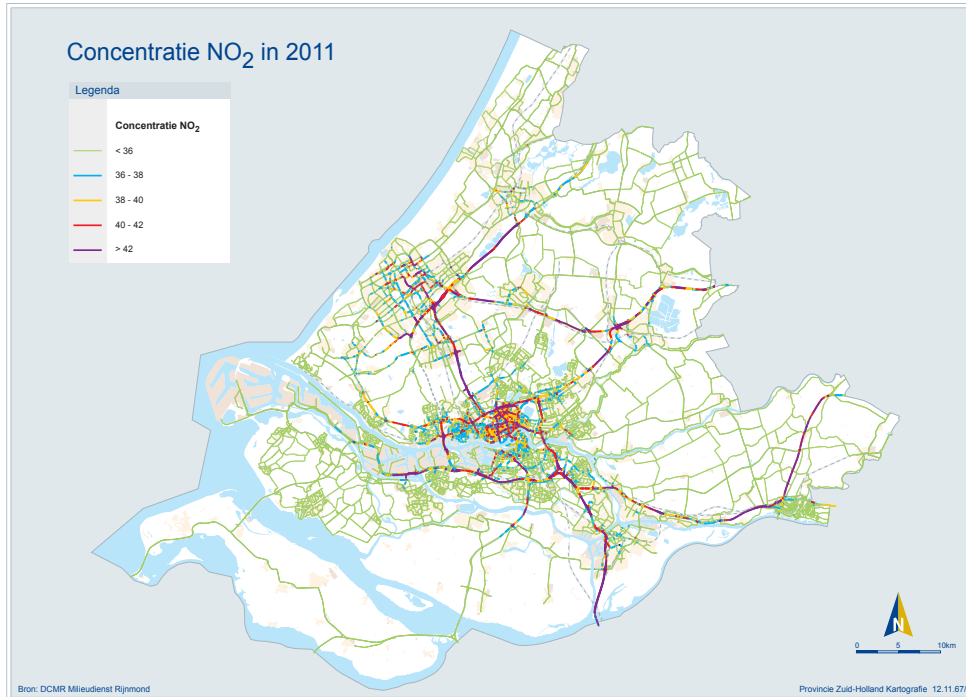
Voor verschillende stoffen in de lucht heeft de Europese Unie grenswaarden vastgelegd die zijn vertaald en vastgelegd in Nederlandse wetgeving. Daarbij is de inzet zowel gericht op het verbeteren van de gezondheid als op het mogelijk maken van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Het voldoen aan de eisen voor luchtkwaliteit kunnen de gemeenten, de provincies en het Rijk niet alleen bereiken. Daarvoor is het Nationale en Regionale Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL en RSL) opgericht.

De provincie richt zich op de volgende taken:

- 1 Uitvoering van het NSL (wettelijke taak);**
- 2 Vergunningverlening en handhaving (wettelijke taak);**
- 3 Pieken in luchtverontreiniging door SMOG (wettelijke taak);**
- 4 Geurhinder (provinciaal beleid);**
- 5 Prioritaire stoffen (wettelijke taak);**
- 6 Stikstofdepositie (wettelijke taak)**

Figuur 3.1 Normbereik en - overschrijding stikstofoxiden in Zuid-Holland

Doelstellingen

De provincie streeft naar een afname van het aantal blootgesteld aan lucht van onvoldoende kwaliteit (boven de grenswaarden). Het doel is om in 2015 geen blootgesteld te hebben boven de grenswaarden.

1. *Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit*

De kwaliteit van de lucht wordt bepaald door de samenstelling ervan. Om tijdig aan de grenswaarden voor de schadelijke componenten 'fijn stof' en 'stikstofdioxide' te voldoen (uiterlijk 2015) werkt de provincie Zuid-Holland samen met rijk, andere provincies, regio's en gemeenten aan het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). Het NSL heeft Nederland een aantal jaren uitstel opgeleverd om de Europese grenswaarden te halen.

Het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) loopt door tot 2015 en bevat:

- maatregelen die het Rijk, provincies en gemeenten in de looptijd van het programma nemen om de luchtkwaliteit te verbeteren;
- grote ruimtelijke projecten die worden voorzien voor 2015 (nieuwbouw, nieuwe wegen, nieuwe industriegebieden) die in betekenende mate bijdragen aan de luchtkwaliteit op leefniveau.

Het NSL bevat maatregelen en projecten die door de partners worden genomen om gezamenlijk de grenswaarden voor luchtkwaliteit tijdig te bereiken. Er wordt geïnvesteerd in schone voertuigen en brandstoffen. Gemeenten nemen lokale maatregelen: zo zijn er in sommige steden milieuzones ingesteld waar oudere vrachtwagens worden geweerd. Ook de provinciale inzet op verstedelijking rond knooppunten, de kantorenstrategie, de verbetering van de doorstroming van het verkeer, een schoner openbaar vervoer en inzet op multimodaliteit zijn enkele van de vele maatregelen die de luchtkwaliteit verbeteren.

De provinciale maatregelen zijn samengevat in het Provinciale Actieprogramma Luchtkwaliteit, dat tot 2015 wordt uitgevoerd. Een herijking op de inzet in dit programma heeft plaatsgevonden. Het PAL 2012-2015 is op 20 maart 2012 in GS vastgesteld. Het bevat een intensivering van de provinciale inzet op luchtkwaliteit. Een groot deel van de maatregelen richt zich op de sector verkeer en vervoer omdat deze in stedelijk gebied de belangrijkste te reduceren emissiebron is. Verder zijn de maatregelen gericht op industriële emissies en scheepvaart.

Het voldoen aan de EU-luchtkwaliteitsnormen (jaargemiddelde grenswaarden voor stikstofdioxide van 40 µg/m³ en fijn stof van 40 µg/m³) in 2015 lijkt haalbaar, mits alle maatregelen door alle overheden worden uitgevoerd. Dit betreft zowel de Europese inzet als de inzet van rijk, regio's en gemeenten. Momenteel is er echter nog niet voldoende zicht op de effectiviteit van de compenserende rijksmaatregelen en op maatregelen in andere landen. De verwachting is dat voor het bereiken van die grenswaarden op een aantal locaties een extra inspanning nodig zal zijn.

Als provincie hebben wij daarom onze inzet geïntensiveerd. Verder gaan wij ervan uit dat onze partners hun afspraken in het kader van het NSL nakomen.

Verwacht wordt dat de Europese Unie een aanvullende norm voor kleinere deeltjes fijn stof (PM_{2,5}) gaat vaststellen, omdat vooral deze deeltjes veel gezondheidschade geven. De normstelling hiervoor wordt in 2013 verwacht. De verwachting is overigens dat met de huidige beleidsinzet ook deze norm wordt gehaald.

Beleidsscenario's

Er zijn verschillende scenario's in beeld voor 2015:

- de doelstelling is bereikt, we voldoen aan de grenswaarden;
- de doelstelling is niet bereikt, we voldoen niet (overal) aan de grenswaarden;

Afhankelijk van het scenario kan de inzet, rol en uitvoering van het beleid op luchtkwaliteit worden bepaald. Hierbij is een paar varianten mogelijk, waarvan hieronder de meest waarschijnlijke zijn beschreven.

Variant 1

In 2015 is de doelstelling van het NSL bereikt. In Zuid-Holland wordt voldaan aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit. De uitvoering van het luchtkwaliteitsbeleid komt in de beheerfase, zoals in de rijksregelgeving is vastgelegd. Jaarlijks zal inzicht worden gegeven in de kwaliteit van de lucht in de provincie. De provincie levert dit beeld in afstemming met gemeenten en Rijkswaterstaat. Bij het ontwikkelen van nieuwe ruimtelijke plannen wordt door de initiatiefnemer inzicht verschaft in de invloed hiervan op de luchtkwaliteit, zoals dit in de rijksregelgeving is beschreven.

Variant 2

In 2015 is de doelstelling van het NSL niet bereikt. Voor het Zuid-Hollands grondgebied zijn de knelpunten gelokaliseerd. De wegbeheerder presenteert een plan van aanpak aan de provincie voor de sanering van dit knelpunt / deze knelpunten. De provincie heeft hierbij zowel een coördinerende functie als toezichhoudende rol. Bij het ontwikkelen van nieuwe ruimtelijke plannen wordt inzicht verschaft in de invloed hiervan op de luchtkwaliteit.

Variant 3

De doelstelling voor 2015 van het NSL is niet bereikt. Voor het Zuid-Hollands grondgebied zijn de knelpunten gelokaliseerd. Bovendien zijn er verschillende locaties waar de luchtkwaliteit net onder de grenswaarden ligt. De gezamenlijke aanpak van de maatregelen en de projecten wordt voortgezet in een Nationaal Samenwerkingprogramma Luchtkwaliteit (NSL), dat voor enkele jaren wordt verlengd en waaraan een jaarlijkse monitoring is verbonden. Dit heeft als voordeel dat bij het ontwikkelen van nieuwe ruimtelijke plannen hiernaar kan worden verwezen, in plaats van dat per plan de effecten op de luchtkwaliteit moeten worden berekend. Alle partners kunnen hiervan profiteren. De provincie heeft hierbij een faciliterende rol.

2. Vergunningverlening en handhaving

Het beperken van de emissies naar de lucht van industriële activiteiten wordt gereguleerd via vergunningen die zijn vastgesteld op basis van de rijksregelgeving en de Nederlandse Emissie Richtlijnen (NER). De regionale uitvoeringsdiensten voeren de provinciale taken uit betreffende vergunningverlening en

handhaving afgestemd op de regionale verschillen. De verschillen tussen de regio's zijn soms zó groot dat de regionale uitvoeringsdiensten mogelijkheden zouden moeten hebben om op onderdelen van de vergunning af te kunnen wijken van de provinciale uniformiteit. Hiertoe ondersteunt de provincie de regionale uitvoeringspraktijk. De provincie en de regionale uitvoeringsdiensten zullen hierover nadere afspraken maken.

In relatie tot luchtkwaliteit (en geluid) zijn er regio's met grootstedelijke eigenschappen en omvangrijke industriegebieden, waarin verdichting en optimalisatie van de bestaande milieugebruiksruimte van belang zijn. Het streven is om economische ontwikkelingen (meer bedrijven en activiteiten) in een specifiek gebied of regio toe te staan binnen de bestaande milieu gebruiksruimte. Hiertoe zal mogelijk strenger, aanvullend of specifiek beleid nodig zijn in dat gebied of die regio. De mogelijkheden hier toe worden nog onderzocht. In hoofdstuk 5 wordt nader ingegaan op de uitvoeringsstrategie hiervoor.

De Nota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (Nota VTH) wordt aangepast en zal dan meer specifiek ingaan op de toe te passen wetgeving en handelingskaders voor vergunningverlening, toezicht en handhaving.

3. *Pieken in luchtverontreiniging door smog*

In Zuid-Holland komen er perioden voor van verhoogde luchtverontreiniging. In deze smogperioden is het uit oogpunt van volksgezondheid belangrijk om de bevolking snel en adequaat te informeren. Daartoe treedt het Provinciale Draaiboek SMOG in werking, dat aansluit bij het rijksdraaiboek. Dit provinciale draaiboek beschrijft de acties die binnen Zuid-Holland worden genomen. De uitvoering van deze taak ligt voor Zuid-Holland bij de DCMR vanwege de vierentwintiguursbeschikbaarheid.

4. *Geurhinder*

Geurhinder - ofwel stank - wordt vooral veroorzaakt door industriële activiteiten en veehouderij (megastallen).

Bronmaatregelen

Geureffecten worden beperkt door het nemen van bronmaatregelen. Bij de vergunningverlening past de provincie het geurhinderbeleid toe (vastgesteld in GS op 16 november 2010). Hierbij wordt het acceptabele hinderniveau vastgesteld om te zorgen dat geurgevoelige objecten worden beschermd tegen onacceptabele geurhinder. Het industriële complex in de regio Rijnmond veroorzaakt nog steeds stankhinder. Voor Rijnmond is er dan ook beleid (Geuraanpak Kerngebied Rijnmond, vastgesteld door GS op 5 juli 2005 en bevestigd op 16 november 2010) gericht op lokale 4geuraanpak.

Megastallen

In Zuid-Holland is er een terughoudend regime ten aanzien van intensieve veehouderij en megastallen, waardoor de problemen zoals zich in de provincie Noord-Brabant voordoen (uitstoot van ammoniak, methaan en fijn stof) hier zeer beperkt zijn. Het beleid ten aanzien van megastallen is onder meer vastgelegd in de provinciale Verordening Ruimte (PVR). Vrijwel alle agrarische bedrijven vallen onder

gemeentelijk bevoegd gezag. Hierop is nationale regelgeving van toepassing.

5. Prioritaire stoffen

De rijksoverheid heeft een lijst gemaakt van prioritaire stoffen. Het gaat om stoffen met een risico voor mens en milieu die de overheid met voorrang wil aanpakken. Voor de meeste stoffen op de lijst zijn er milieukwaliteitsnormen en beleidsdoelen geformuleerd. Zo dient van elke stof de concentratie in het milieu niet hoger te zijn dan het maximaal toelaatbare risiconiveau (MTR) en geldt dat de concentraties niet hoger zijn dan de streefwaarden. De prioritaire stoffenlijst en normen werken door in de kaderstelling voor vergunningverlening (emissiedoelstellingen) en handhaving. Er wordt door het ministerie van Infrastructuur en Milieu verkend welke prioritaire stoffen uit oogpunt van gezondheid en natuur meer aandacht nodig hebben. Als gevolg van EU-beleid zal een aantal stoffen worden aangewezen die steeds minder gebruikt mogen gaan worden. De provincie volgt in het stoffenbeleid het rijksbeleid (dat ten tijde van dit schrijven nog niet is vastgesteld) en zal deze

hanteren bij de vergunningverlening en handhaving. Bij de beoordeling en vergunningverlening van prioritair stoffen wordt de systematiek van de Nederlandse Emissie Richtlijnen (NER) gehanteerd.

6. Stikstofdepositie

Een overmaat aan stikstof (overschrijding van de grenswaarde) zorgt voor zowel gezondheidsschade als natuurschade. Daarom wordt stikstofdepositie langs twee sporen aangepakt. Het ene 'spoor' heeft betrekking op gezondheid en gaat over de (stedelijke) luchtkwaliteit, grenswaarden en het Europese uitstel tot 2015 voor het voldoen aan de grenswaarden NO₂.

Het andere spoor betreft de natuurschade door depositie van stikstof op Natura2000-gebieden⁹ en gaat over de kritische depositiewaarde, instandhou-

dingdoelstellingen, en de Europese verplichting om de natuur en vooral biodiversiteit in die gebieden te beschermen.

Beide sporen hebben gemeenschappelijk dat de bronnen¹⁰ hetzelfde zijn én dat provincies een belangrijke rol hebben. De provincie is:

- bevoegd gezag voor de Wabo (met een aangehaakte vergunningenprocedure voor de Flora- en Faunawet en de Natuurbeschermingswet);
- regisseur voor het beheer van Natura 2000 gebieden, o.a. bij het maken van beheerplannen;
- regisseur voor het creëren, het organiseren én het toewijzen van ontwikkelruimte voor gewenste economische activiteiten.

⁹ In totaal zijn in Nederland 162 Natura 2000 gebieden aangewezen. Ze maken deel uit van een samenhangend netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie die zijn aangewezen op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. De unieke waarden in Zuid-Holland zijn vooral te vinden in duinen, delta en veenweide.

¹⁰ Industrie, centrales, weg- en scheepvaartverkeer, en voor Zuid-Holland in de mindere mate de agrarische sector

Elk spoor heeft een eigen programma, voor gezondheid is dat het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) en voor natuurbescherming is dat de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). De essentie van de beide programma's NSL en PAS is het organiseren van ruimte voor economische ontwikkelingen. Dit gebeurt in combinatie met de uitvoering van een maatregelenpakket waarmee –ook in beroepszaken- zekerheid wordt verschaft dat, conform de Europese verplichtingen, de gezondheidsschade en natuurschade (op termijn) worden beperkt.

Het werken met de PAS is pas mogelijk nadat deze definitief is vastgesteld. De provincie is dan aan zet om beide dossiers op inhoud goed met elkaar te verbinden.

3.2 Geluid

Deze paragraaf geeft invulling aan de wettelijke geluidtaken. De inzet is gericht op het voorkomen en verminderen van geluidhinder door weg-(en rail) verkeer, luchtvaart en industrie (zonering en vergun-

ningverlening) en het aanwijzen en beschermen van stiltegebieden. Maatschappelijk gewenste ontwikkelingen (op het gebied van bijvoorbeeld economie, verkeer en vervoer) moeten kunnen plaatsvinden terwijl tegelijkertijd de burger wordt beschermd tegen geluidhinder. Daarbij is het streven om de wettelijke geluidtaken, naast vergunningverlening Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO), te integreren in de provinciale kerntaken ruimte, economie en bereikbaarheid.

Introductie

Vermindering van geluidbelasting geeft veel gezondheidswinst en vergroot de mogelijkheden voor economische en ruimtelijke ontwikkeling. Van alle milieuproblemen geeft in het drukke en dichtbevolkte Zuid-Holland na luchtverontreiniging geluidhinder de meeste gezondheidsschade.

Er zijn duidelijke aanwijzingen voor een causaal verband tussen langdurige blootstelling aan geluid en stressgerelateerde klachten, zoals een verhoogde bloeddruk en hart- en vaatziekten. Onderzoek

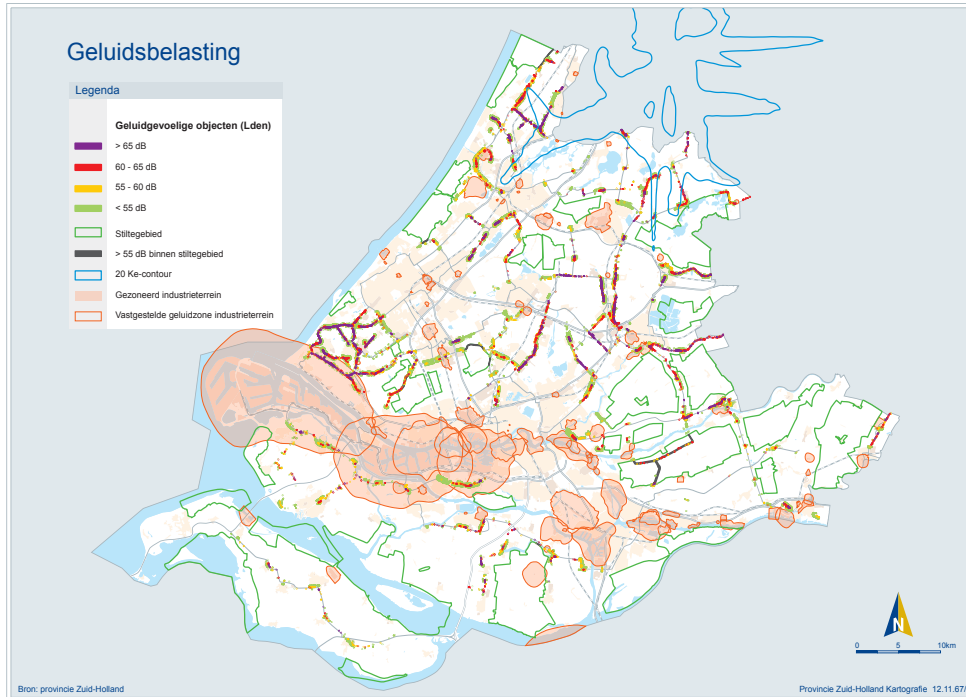
heeft uitgewezen dat het aantal gehinderden fors toeneemt bij een gemiddeld geluidniveau vanaf 50 decibel (dB) en een nachtelijke belasting vanaf 40 dB. Daarnaast is er vanaf 60 dB een verhoogde kans op hartinfarcten. Er zijn aanwijzingen voor een negatief verband tussen het geluidniveau en het (leer)prestatievermogen bij kinderen. Die problemen worden ook op Europees niveau steeds meer onderkend en in regelgeving vertaald.

Verder is er een oorzakelijk verband tussen het aantal vliegtuigbewegingen en geluidhinder. Inzet van afstandsnormen, vliegprocedures, andere aanvlieg- en vertrekroutes e.d. kunnen de hinderbeleving verminderen. Dat geldt ook voor het geven van adequate informatie en duidelijke consultatie- en klachtenprocedures. In 2012 waren er in Zuid-Holland 17 luchthavens met een provinciale vergunning aanwezig. In 2012 zijn er 72 ontheffingen verleend voor landingen en starts vanaf terreinen die niet de status van een luchthaven hebben.

Visie

Uiteraard heeft de provincie aan de wettelijke verplichtingen en kwaliteitseisen te voldoen. De provincie zet daarbij in op het voor geluid duurzaam invullen van economische en ruimtelijke ambities. Waar wij dat als provincie kunnen beïnvloeden (vanuit een wettelijke bevoegdheid of een provinciaal belang) streven we naar het verminderen van hinder als gevolg van geluid en het behouden van rust en stilte in de daartoe aangewezen stiltegebieden. De provincie wil als bevoegd gezag voor kleine en recreatieve luchthavens milieuraanvoorwaarden scheppen waarbinnen kan worden voldaan aan de maatschappelijke behoefte aan luchtvaart. Daarnaast streeft de provincie naar een duurzame, gezonde en veilige leefomgeving ook ten aanzien van de beleving van geluid. De uitdaging is gelegen in het vinden van een evenwicht tussen deze publieke belangen, de mogelijke geluidhinder en de behoefte aan rust en stilte.

Figuur 3.2. Geluidbelasting

Op bovenstaande kaart is de geluidkwaliteit langs provinciale wegen voor zowel normbereik en - overschrijding (in paars) aangegeven, zijn de 20 Ke zone (gebieden met beperkingen voor nieuwbouw) voor de luchthaven Schiphol en de geluidzone van Rotterdam The Hague Airport afgebeeld en zijn de geluidzones van industrieterreinen aangegeven. Hieruit is te zien dat Zuid-Holland een hoge geluidbelasting kent, maar dat dit beeld tevens per regio flink verschilt. Het grootste ruimtebeslag houdt verband met de luchthavens en het industriële havencomplex van Rijnmond.

Voor wegen zijn er wettelijke (landelijk geldende) grenswaarden en doelstellingen (bijvoorbeeld: saneringsplicht bij Rijksinfrastructuur bij meer dan 65 dB, voorkeurgrenswaarde 50 dB voor nieuwbouw) neergelegd in wetgeving.

Het provinciaal beleid voor de provinciale wegen is gericht op het voorkomen en wegnemen van geluidknelpunten. De provincie zet zich in om binnen de beschikbare financiële middelen het aantal geluidgehinderden zoveel mogelijk terug te dringen. De focus ligt dan ook daar waar de provincie zelfstandig tot

handelen kan overgaan. Daarnaast zijn er de wettelijke verplichtingen waar de provincie aan is gehouden.

De provincie richt zich op de volgende taken:

1. Wegen

- Aanpak geluidhinder langs provinciale wegen via het geluid Actieplan (wettelijke taak);
- Besluiten hogere grenswaarden bij provinciale- en rijksinfrastructuur (wettelijke taak);
- Maken en monitoren en geluidbelastingkaarten (wettelijke taak);
- Verbetering van de geluidwetgeving via Samen Werken in de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid). (SWUNG 2) (provinciale inzet);
- Kwaliteit van de besluitvorming voor geluidhinder verbeteren (provinciaal beleid);
- Inzet ISV gelden op te saneren woningen (wettelijke taak).

2. Luchtvaart

Verlenen van luchthavenbesluiten en luchthavenregelingen en ontheffingen (wettelijke taak) waarbij als provinciaal doel (Beleidsplan Regionale Luchtvaart 2008-2020) gesteld is dat de kwaliteit van de leefomgeving zoals veiligheid en milieu niet mag verslechteren door de regionale luchtvaart ten opzichte van de situatie in 2008.

3. Industrie

Verbetering van de geluidwetgeving (SWUNG 2) (provinciale inzet);
optimaliseren van efficiënt ruimtegebruik op industrieterreinen gekoppeld aan geluidruimteverdeling (provinciaal beleid).

4. Cumulatie: optelsom van geluidbronnen

De provincie is verplicht bij diverse besluitvorming rekening te houden met cumulatie van geluid (reconstructie of aanleg wegen, inpasingsplannen) (wettelijke taak).

5. Stiltegebieden

Aanwijzen en beschermen van stiltegebieden (wettelijke taak).

Deze taken komen voort uit bestaande wet- en regelgeving waarvan de belangrijkste de Wet milieubeheer, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Wet geluidhinder, de Wet luchtvaart en de Crisis- en herstelwet zijn. Als provincie willen we invloed uitoefenen op in ontwikkeling zijnde wetgeving, ten gunste van ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden.

Verder heeft de provincie voor geluidbeleid een kaderstellende en uitvoerende rol. Daarbij is de inzet zowel gericht op het voorkomen en saneren van milieuknelpunten als op het verbeteren van de milieukwaliteit.

Gezien de rol van de provincie als beheerder van provinciale wegen zijn geluiddoelstellingen veelal direct gekoppeld aan de geluidhinder langs provinciale wegen.

De hinder als gevolg van bedrijfsmatige activiteiten wordt door de regionale uitvoeringsdiensten met behulp van vergunningverlening en toezicht en handhaving beperkt op basis van de wet- en regelgeving voor geluidhinder. De inzet is gericht op geluidreductie. Bij het verstrekken van een vergunning wordt gekeken naar het reduceren van geluidhinder aan de bron alvorens de vergunning wordt afgegeven. Bij de vergunningaanvraag moet worden aangetoond dat er alles is/ wordt gedaan om geluidhinder bij de bron te reduceren, op basis van BBT (vergunningplichtige inrichtingen) en de zorgplicht (inrichtingen met alleen algemene regels).

Gelet op de beperkte wettelijke milieugebruiksruimte voor de industrie is een doelmatige toedeling van deze ruimte van groot belang. Nadere kaderstelling voor geluidruimteverdeelpunten zal moeten plaatsvinden op basis van (nieuwe) grondslag.

Gezien de prognoses van de groei van de luchtvaart is er een kans dat het aantal ernstig gehinderden als gevolg van geluidoverlast door de luchtvaart in Zuid-Holland toe zal nemen.

Doelstellingen

Bij de aanpak van geluidhinder zijn de Europese Gemeenschap, het Rijk (Rijkswaterstaat), de provincie en de gemeente betrokken. Elke laag heeft zijn eigen rol en bevoegdheid. Een intensivering van de aanpak van geluidhinder binnen Europa wordt voorzien.

De belangrijkste provinciale verantwoordelijkheden concentreren zich op de provinciale infrastructuur, provinciale inrichtingen, regionale luchthavens en stiltegebieden. Voor diverse inrichtingen is de provincie het bevoegde gezag.

1 *Wegen*

Gestreefd wordt naar een procentuele jaarlijkse daling van het aantal geluidgehinderden langs provinciale wegen. Met het Actieplan Geluid 2008-2013 wordt gewerkt een jaarlijkse daling van 10% gehinderden langs provinciale wegen waar meer dan 6 miljoen motorvoertuigen per jaar over rijden. Met het Actieplan 2013-2018 zetten we deze lijn door, maar dan voor alle provinciale wegen in Zuid Holland.

Besluiten hogere grenswaarden

Tevens zijn we belast met de besluiten hogere grenswaarden voor provinciale- en rijksinfrastructuur. Daarbij gaat het om een beoordeling van de (omvang van de) geluidhinder van die bronnen in het kader van de besluitvorming voor de aanleg, wijziging of uitbreiding van provinciale- en Rijkswegen en spoorwegen die niet vallen onder de tracéwet. Het gaat hierbij om een besluit Hogere grenswaarden, waarbij een toets plaatsvindt aan de wettelijke criteria.

Actieplan Geluid en geluidbelastingkaarten

Ter uitvoering van Europese regelgeving heeft de provincie de verplichting om elke vijf jaar een geluidbelastingkaart en Geluidactieplan op te stellen. Een geluidsbelastingkaart geeft een beeld van de omvang van de geluidbelasting van provinciale wegen. In een actieplan zijn vooral de eventuele te treffen maatregelen aangegeven. In het kader van deze verplichtingen (tranche 2013-2018) streeft de provincie ernaar het aantal geluidgehinderden langs provinciale wegen zoveel mogelijk terug te dringen. In het actieplan 2013-2018 wordt uitgegaan van een plandrempel van 55dB Lden en 50 dBLnight. Vanaf deze waarden moet de geluidsbelasting in kaart worden gebracht. Met behulp van prioriteringsregels (zie kader) zal de omvang van het aandachtsgebied worden bepaald. In de aandachtsgebieden wordt de plandrempel overschreden. Op basis van deze prioritering worden knelpunten benoemd die via het actieplan kunnen worden aangepakt en weggenomen.

Tabel 3.1 **Prioriteringsregels**

Tijdens de prioritering wordt rekening gehouden met:

1. de hoogte van de geluidbelasting op gevoelige bestemmingen;
2. ouderdom geluidgevoelige functie (maat voor isolatie);
3. aanwezigheid geluidluwe buitenruimtes;
4. aantal gehinderden
5. doelmatigheid van de te nemen maatregel.

Verbetering wetgeving

Het Rijk erkent dat de geluidwetgeving op onderdelen nog tekort schiet. Hierdoor vindt nog steeds ongereguleerde groei van verkeerslawaaï plaats. Dit probleem is inmiddels aangepakt met de inwerking-treding van Swung 1. Teneinde dit probleem voor de provinciale wegen aan te pakken zal de provincie met kracht blijven werken aan het beïnvloeden en verbeteren van de wetgeving (Swung 2) waarvoor veranderingen in voorbereiding zijn. In dit kader

wordt gewerkt aan het opnemen van geluidproductieplafonds voor provinciale infrastructuur, rijkswegen en hoofdspoorwegen en aan een regeling voor sanering van de langs deze wegen gelegen geluidgevoelige gebouwen en terreinen. Ook voor gemeentelijke wegen en industrielawaai is via Swung 2 nieuwe wetgeving in de maak. Hierin is ook aandacht voor de (negatieve) effecten die de geluidmaatregelen kunnen hebben op de mogelijkheden voor nieuwbouwproductie van woningen en de transformatieopgave in bestaand gebied. Doel van de nieuwe wetgeving is om de groei van geluidhinder ook daadwerkelijk in de praktijk te beperken.

Inzet ISV-gelden

Vanuit het Rijksprogramma Integrale Stedelijke Vernieuwing (ISV) ontvangt de provincie financiële middelen van het Rijk om het geluidsniveau op woningen langs wegen terug te dringen. Het doel is om het aantal woningen op de zogenoemde A-lijst met 50 procent terug te dringen in de periode 2010-2014. De uitvoering hiervan loopt via de gemeenten.

2 Luchtvaart

Doel: geen toename van geluidhinder

In de begroting 2013 is als effectindicator opgenomen dat het aantal geluidgehinderden (9.246 in 2010) binnen de geluidcontour 20 Ke rondom Rotterdam The Hague Airport niet verder zal stijgen.

De luchthaven dient zich binnen de door het ministerie van Infrastructuur en Milieu vastgestelde milieuzones (2010) te ontwikkelen. De verwachting is dat het aantal vliegbewegingen de komende jaren toe zal nemen en dat het aantal geluidgehinderden niet zal afnemen. Hetzelfde geldt voor het aantal gehinderden in Zuid-Holland binnen de geluidcontour 48 L-den rondom Schiphol. In het beleidsplan Regionale Luchtvaart 2008-2020 staan de volgende (sub)doelen geformuleerd:

- geen nieuwe helihavens voor commercieel vervoer, uitgezonderd maximaal 1 voor de stadsregio Rotterdam en 1 voor het Stadsgewest Haaglanden (PVR);
- geen (nieuwe) helihavens waarbij binnen de 48 dB contour woningen of andere geluidgevoelige bestemmingen zijn gelegen;
- geen (nieuwe) helihavens waarbij kwetsbare objecten binnen de 10-6 veiligheidscontour (kans op 1 dode per miljoen jaar) komen te liggen;
- het vermijden van te hoge piekbelasting als gevolg van nieuwe helihavens of luchthavens op woningen of andere geluidgevoelige bestemmingen door het hanteren van een 500 meter afstandsgrens (250 meter afstandsgrens voor geluidsarme recreatieve luchthavens);
- het beperken van de verstoring als gevolg van nieuwe helihavens of luchthavens in stiltegebieden en het bieden van een minimaal niveau van bescherming tegen geluidhinder in stiltegebieden door het hanteren van een 1000 meter afstandsgrens (500 meter voor geluidsarme recreatieve luchthavens) voor nieuwe luchthavens;
- geen landingen en of starts van luchtvaartuigen in een stiltegebied;
- het ontwikkelen van een nieuwe beleidsregel voor Tijdelijk en Uitzonderlijk Gebruik (TUG) vanaf een terrein anders dan een luchthaven, voor onder meer start- en landingen van helikopters met beter onderbouwde afstandsnormen ten aanzien

van aaneengesloten woonbebouwing, natuur-gebieden en stiltegebieden;

- geen grote en geen onevenredige verschuivingen van hinder binnen de provincie Zuid-Holland en niet naar de provincie Zuid-Holland als gevolg van Schiphol;
- het verder terugdringen van de hinder in de (randen van de) nacht voor de omwonenden van Rotterdam The Hague Airport.

Het beleidsplan Regionale Luchthavens 2008-2020 wordt conform het gestelde in het beleidsplan in 2013 geëvalueerd, in 2012 is daar al een start mee gemaakt.

3 Industrie

Verbetering wetgeving

Het Rijk heeft erkend dat de geluidwetgeving op onderdelen nog tekort schiet. Zo zijn er industrieterreinen waar bedrijven zich ondanks lege kavels niet kunnen vestigen omdat de 'geluidgebruiksruimte' is opgevuld. Daarom zal de provincie met kracht blijven werken aan een verbetering van de wetgeving op dit

onderdeel (Swung 2). Ook voor industrielawaai zijn veranderingen in de wetgeving in voorbereiding. Gelet op deze ontwikkelingen werkt Zuid-Holland aan het toepassen van geluidmaatregelen om efficiënt ruimtegebruik te bevorderen en de kwaliteit van de provinciale besluitvorming voor geluidhinder te verbeteren. Dit doen wij door bij te dragen aan (het creëren van) de voorwaarden voor geluidruimte-verdeling bij industrieterreinen. Dit is van belang voor bedrijvigheid, efficiënt ruimtegebruik en duidelijkheid over de beschikbare milieugebruiksruimte voor provinciale inrichtingen.

Geluidruimteverdeling gericht op efficiënt ruimte-gebruik

Rond industrieterreinen met een geluidzone is vestiging van (grote) lawaaimakers mogelijk. Voor in die zone gelegen of te bouwen woningen gelden wettelijke geluidnormen. Deze mogen niet worden overschreden. Hierdoor kan een industrieterrein akoestisch vol zijn, terwijl er fysiek nog ruimte voor vestiging en uitbreiding aanwezig is. Dat is slecht voor de regionale economie (en werkgelegenheid),

de belangen van het betrokken bedrijfsleven en bovendien strijdig met een optimaal gebruik van de schaarse ruimte in deze provincie. Pogingen om via de milieuregelgeving dit probleem op te lossen zijn maar ten dele geslaagd.

Een van de meest veelbelovende oplossingen betreft de geluidruimteverdeling. Daarbij wordt de op basis van de wettelijke normen beschikbare geluidruimte per kavel op het industrieterrein verdeeld. Ook voor de nog lege kavels op het industrieterrein wordt dan geluidruimte voor toekomstige bedrijvigheid gereserveerd. Deze oplossing is in 2007 door het ministerie van VROM aanbevolen. Recente jurisprudentie laat echter zien dat deze geluidruimteverdeling op basis van milieuregelgeving juridisch niet mogelijk is. Daarom wordt nu onderzocht of geluidruimteverdeling via ruimtelijk beleid kan worden geregeld, wat juridisch veel kansrijker lijkt.

Geluidruimteverdeling is een provinciaal belang en vormt vooral een instrument om economische en ruimtelijke doelen te verwezenlijken. Door efficiënt

ruimtegebruik op het industrieterrein worden lege kavels voorkomen en vestigingen en uitbreidingen van de bedrijvigheid weer mogelijk. De provincie werkt daarom aan een adequate methode voor een juridisch houdbare geluidruimteverdeling.

4 Cumulatie: optelsom van geluidbronnen

Inzet op eenvoudiger besluitvorming

De effecten van cumulatie vanuit verschillende geluidbronnen op een of meerdere woningen kan reden zijn om actie te ondernemen. Afhankelijk van de situatie kan dat bijvoorbeeld gaan om acties vanuit de ruimtelijke ordening, aanleg of reconstructie van provinciale wegen of luchthavens van regionaal belang. Hierbij zijn dus grote provinciale belangen in het geding. Wij werken aan het opstellen van een eenduidige methode voor gecumuleerde geluidbelasting in het kader van ruimtelijk beleid en besluitvorming bij Hogere Grenswaarden. Met een eenduidige methode voor het bepalen van geluidhinder uit gecumuleerde bronnen beoogt de provincie de besluitvorming in verband met dit onderdeel van geluidhinder, de gecumuleerde geluidbelasting, niet alleen te vereenvoudi-

gen, maar ook de kans op een succesvolle afloop van die besluitvorming (aanzienlijk) te vergroten.

Het gaat om een provinciale uitwerking van een tamelijk complexe regeling, die wanneer deze niet goed wordt toegepast, nogal eens leidt tot vernietiging van besluiten door de rechter, waardoor de besluitvorming wordt vertraagd. Met een eenduidige methode wordt uitleg gegeven aan wettelijke verplichtingen op grond van de Wet Ruimtelijke Ordening, de Wet luchtvaart, de Wet geluidhinder en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Deze wetten bevatten bepalingen voor relevante provinciale besluitvorming. Het gaat in het bijzonder om de vaststelling van een provinciaal inpassingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse afwijking van een dergelijk inpassingsplan, de vaststelling van een luchthavenbesluit en de vaststelling van hogere waarden (geluidnormen).

5 *Stiltegebieden*

Voldoen aan wettelijke taken

De provincie heeft de wettelijke taak milieubeschermingsgebieden voor stilte (stiltegebieden) aan te wijzen en te beschermen. De bestaande, relatief goede, geluidkwaliteit wordt hier geborgd en eventueel verbeterd ten bate van (herstel van) de volksgezondheid en de leefomgevingskwaliteit in deze provincie in zijn algemeen.

De stiltegebieden zijn aangewezen in de provinciale Milieuverordening. In 2011 heeft het beleidsonderzoek naar stiltegebieden geleid tot aanpassing van de Provinciale Milieuverordening (PMV). Daarbij zijn de regels voor stiltebescherming vereenvoudigd en beperkt en zijn de gebiedsbegrenzungen aangepast. In de PMV zijn regels opgenomen die hier gebiedsvreemde lawaaiige activiteiten beperken. Gebiedseigen lawaaiige activiteiten zijn dus wel toegestaan, zoals die bijvoorbeeld nodig zijn voor de agrarische bedrijfsvoering. Stiltegebieden zijn onderdeel van het provinciale ruimtelijke kwaliteitsbeleid.

3.3 Externe veiligheid

Introductie

Externe veiligheid gaat over risico's voor de omgeving door productie, opslag en transport (inclusief buisleidingen) van gevaarlijke stoffen en luchtvaart. De provincie Zuid-Holland - de regio Rijnmond in het bijzonder - heeft meer dan andere delen van Nederland te maken met deze risico's. Er vindt hier veel transport van gevaarlijke stoffen plaats en er is hier een concentratie van risicovolle bedrijvigheid. Tegelijkertijd is Zuid-Holland een dichtbevolkte provincie, wat het risico op slachtoffers bij rampen vergroot. Een risicoloze samenleving is ondenkbaar, maar de provincie Zuid-Holland zet zich wel in om risico's voor de burgers te minimaliseren. Het beleid op externe veiligheid was vastgelegd in het beleidsplan Externe Veiligheid (november 2010). Dit beleid is in deze beleidsvisie overgenomen.

Binnen het risicobeleid worden twee soorten van risicobenadering onderscheiden, het **plaatsgebonden** risico en het **groepsrisico**.

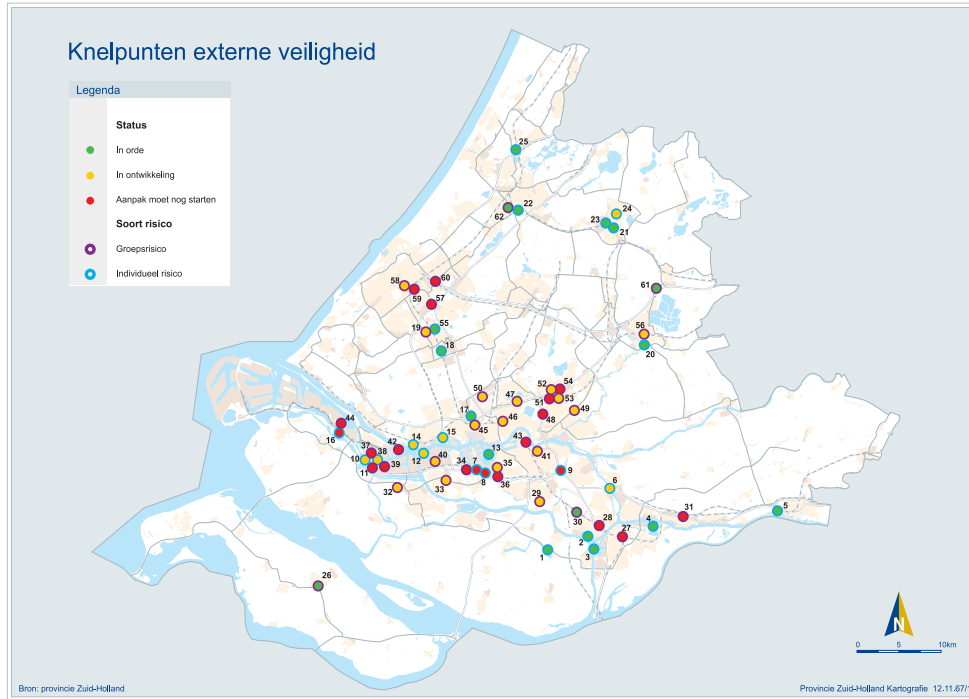
Onder het **plaatsgebonden risico** wordt verstaan het risico op een plaats buiten de risicobron, uitgedrukt als de jaarlijkse kans dat een persoon die onafgebroken en onbeschermd op die plaats zou verblijven, overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongewoon voorval bij de risicobron waarbij een gevaarlijke (afval)stof of een neerstortend vliegtuig betrokken is. Voor het plaatsgebonden risico gelden normen in de vorm van grens- en *richtwaarden*.

De *grenswaarden* hebben betrekking op de zogenaamde kwetsbare objecten. Kwetsbare objecten zijn onder andere woningen, woonschepen en woonwagens en gebouwen zoals ziekenhuizen, scholen en kinderdagopvang.

De *richtwaarden* hebben betrekking op de zogenaamde beperkt kwetsbare objecten, zoals verspreid liggende woningen en kleine kantoorgebouwen. De grenswaarden voor het plaatsgebonden risico met betrekking tot kwetsbare objecten moeten in acht worden genomen in het kader van een beslissing om een vergunning voor een inrichting in het kader van het Besluit Externe Veiligheid Inrichtingen (BEVI), dan wel bij een beslissing op grond van de Wet ruimtelijke ordening omtrent kwetsbare objecten.

Onder het **groepsrisico** wordt verstaan de cumulatieve jaarlijkse kansen dat tenminste 10, 100 of 1000 personen overlijden als rechtstreeks gevolg van hun aanwezigheid in het invloedsgebied van en bij een ongewoon voorval met een risicobron waarbij een gevaarlijke (afval)stof betrokken is. Voor groepsrisico geldt een *oriëntatiewaarde*.

Figuur 3.3 Knelpunten externe veiligheid

De nummering in de kaart correspondeert met het overzicht in bijlage 4.

Visie

In Zuid-Holland zijn het transport, de opslag en de verwerking van gevaarlijke stoffen zo op elkaar aangesloten dat de kans op een ramp tot een minimum wordt beperkt. In de buurt van risicovolle activiteiten zijn geen grote groepen mensen meer aanwezig. Transport van gevaarlijke stoffen vindt niet langer plaats door dichtbevolkte binnensteden. Risicovolle bedrijven zijn grotendeels geclusterd in risicoconcentratiegebieden. Het transport van en naar deze gebieden is op een veilige wijze geregeld. Daarnaast is, waar mogelijk, overgegaan op veiligere productieprocessen waarbij minder gebruik wordt gemaakt van gevaarlijke stoffen.

De provincie richt zich op de volgende taken:

1. Het clusteren van risicovolle activiteiten (provinciaal beleid)
2. verantwoord combineren van risicovolle activiteiten (invulling wettelijke taak);
3. reduceren van risico's aan de bron (wettelijke taak);

4. nemen van maatregelen in de omgeving van een risicovolle activiteit (invulling wettelijke taak);
5. verhogen van de kwaliteit van uitvoering (conform Bestuursakkoord rijk/IPO/VNG en uitvoeringsvisie Externe Veiligheid (IPO 2010).
6. risicokaart (wettelijke taak).

Deze taken komen voort uit bestaande wet- en regelgeving waarvan de belangrijkste de wet Milieubeheer is.

Doelstellingen

Hoofddoel is een veiliger Zuid-Holland door de kans dat grote groepen mensen slachtoffer worden van ongevallen met gevaarlijke stoffen te minimaliseren. De provincie stuurt hierop via de vergunningverlening en via ruimtelijke ordening.

Bij vergunningverlening geldt het principe van toepassing van de Beste Beschikbare Techniek (BBT). Hierbij worden de normen voor plaatsgebonden en

groepsrisico gehanteerd. In de afgelopen jaren heeft de provincie vooral ingezet op vergunningverlening. Er zijn behoorlijke stappen gezet in het nemen van bronmaatregelen. De meeste winst is hier inmiddels behaald, maar, een proactief beleid blijft nodig om te komen tot risicoreductie. De regionale uitvoeringsdiensten maken daarbij een kwaliteitsslag bij vergunningverlening. Bij een vergunningaanvraag zal moeten worden aangetoond dat er alles is/ wordt gedaan om risico's te reduceren, middels de BBT. Vanzelfsprekend wordt bij vergunningverstrekking gekeken naar deze reducties alvorens de vergunning wordt verstrekt.

Bij ruimtelijke ordening vraagt de provincie bij relevante ruimtelijke ontwikkelingen of ze bijdragen aan de veiligheid van Zuid-Holland. Dit doet de provincie enerzijds via overleg met de veiligheidsregio's, RUD's en gemeenten en anderzijds door inzet van het ruimtelijke instrumentarium als een knelpunt dreigt. De meeste winst is voor de provincie te behalen als zij invloed uitoefent in het voortraject van het planproces.

Het aantal mensen dat in Zuid-Holland is blootgesteld aan risicovolle activiteiten bedraagt nu 478.000. Doel voor 2015 is om dit aantal niet toe te laten nemen. De volgende indicatoren geven aan wanneer het veiliger is in Zuid-Holland:

- een afname van het aantal blootgestelden binnen het invloedsgebied van een risicovolle inrichting of transportas;
- een toename van het aantal blootgestelden waarover een groepsrisicoverantwoording is afgelegd;
- een afname van het aantal risicovolle bedrijven en transportassen dat een ongewenste combinatie van functies oplevert.

De eerdergenoemde zes taken om de veiligheid te verbeteren worden hieronder toegelicht.

1. Het clusteren van risicovolle activiteiten

Risicovolle bedrijven

Bestuurlijke keuze: Onderzoeken op welke wijze risicovolle activiteiten kunnen worden geclusterd, welke consequenties daaraan zijn verbonden en

welke instrumenten daarvoor kunnen worden ingezet.

Door te clusteren wordt het ruimtebeslag van en het aantal blootgestelden aan risicovolle activiteiten beperkt. Tevens kan zo ruimte worden gegeven aan de bedrijven om door te groeien. Bijkomend voordeel van clusteren is dat de rampenbestrijding gebiedsgericht kan worden georganiseerd. Een domino-effect (een ongeluk in een inrichting dat overslaat naar een nabijgelegen bedrijven) moet daarbij worden voorkomen. Uitgangspunt is dat bij industrieterreinen die voor clustering van risicovolle bedrijven bedoeld zijn geldt dat de concurrentiepositie van de bedrijven - met inachtneming van de veiligheid van omwonenden en werknemers - prioriteit heeft. Als instrument om het vestigingsbeleid voor deze gebieden vorm te geven wordt in het haven industrieel complex gebruik gemaakt van de veiligheidscontour. Voor andere gebieden wordt deze mogelijkheid onderzocht.

Onderzocht wordt of gebieden uitgesloten kunnen worden van bedrijven met risicovolle activiteiten, zodat daar andere prioriteiten gesteld kunnen worden.

Aandachtspunt bij het onderzoek naar clusteren van risicovolle activiteiten is de manier waarop dit wordt georganiseerd, omdat dit mogelijk consequenties heeft voor de uitgiftemogelijkheden van gemeenten.

Vervoer over de weg

Bestuurlijke keuzes: Provinciale wegen worden niet uitgesloten van vervoer van gevaarlijke stoffen en de mogelijkheid om veiligheidszones vast te stellen langs provinciale wegen wordt opgehouden.

Op basis van de Wet vervoer gevaarlijke stoffen kan dit vervoer geclusterd worden door gemeentelijke routeringsbesluiten. De provincie kan voor haar wegen bepalen of zij van deze routeringsbesluiten uitgesloten moeten worden. Onderzoek heeft aangetoond dat op basis van de huidige risico's er geen aanleiding is voor het uitsluiten van provinciale wegen voor het vervoer van gevaarlijke stoffen.

De verwachting is dat in 2013 het Besluit transportroutes externe veiligheid (Btev) wordt vastgesteld. Op basis van dit besluit kan de provincie in een

verordening veiligheidszones vaststellen langs provinciale wegen¹¹. De mogelijkheid tot het instellen van deze veiligheidszones wordt nog opengehouden, in afwachting van het vaststellen van provinciaal beleid met betrekking tot clusteren van risicovolle activiteiten. Het clusteren van risicovolle activiteiten kan tot een stijging van het vervoer van gevaarlijke stoffen leiden over de toe- en afvoerwegen.

Vervoer over het spoor

Bestuurlijke keuze: Sturing op vervoer gevaarlijke stoffen over spoor door lobby bij het Rijk.

Het huidige vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor zorgt voor aanzienlijke overschrijding van het groepsrisico in Dordrecht, Zwijndrecht en Rotterdam. Het is daarom wenselijk dat bij dit vervoer optimaal gebruik wordt gemaakt van de Betuweroute. Dit ontlast Gouda en Rotterdam en creëert meer ruimte voor personenvervoer op het spoor. Aanleg van een zuidelijke spoorboog bij Meteren kan zorgen voor

een verlaging van de risico's in Dordrecht en Zwijndrecht. Om op korte termijn de risico's in deze plaatsen te verlagen zijn lokale veiligheidsmaatregelen nodig. De provincie voert een actieve lobby richting het rijk gericht op maatregelen die het vervoer van gevaarlijke stoffen veiliger maken. Het gaat daarbij om de aanleg van een goederenspoortunnel in Dordrecht/Zwijndrecht als onderdeel van de Robel-lijn, realisatie van de spoorboog bij Meteren en aanpassing van de vervoersplafonds voor gevaarlijke stoffen door de Drechtsteden zodra de Meterenboog gereed is. Voor de korte termijn wordt bij het rijk aangedrongen op lokale veiligheidsmaatregelen langs het spoor in Dordrecht en optimaal gebruik van de Betuweroute.

2. Verantwoord combineren van risicovolle activiteiten en kwetsbare objecten

Om ongevallen met grote aantallen slachtoffers te voorkomen, worden activiteiten met gevaarlijke

¹¹ Artikel 4, derde lid, concept Btev

stoffen in principe niet gevestigd in de omgeving van grote groepen mensen. En andersom, worden ruimtelijke ontwikkelingen die leiden tot de aanwezigheid van veel mensen in principe niet gepland binnen het invloedsgebied van een risicovolle activiteit. Soms zijn en worden dit soort functies echter wel gecombineerd. In het algemeen verwacht de provincie dat er sprake is van voldoende hulpverlening en zelfredzaamheid van de aanwezigen en mogelijkheid tot rampenbestrijding.

Als provincie zien wij situaties waarbij de oriëntatiewaarde wordt overschreden als knelpunt, deze zijn in beeld gebracht in figuur 3.3. Als provincie zetten wij in op het saneren van deze knelpunten.

Afweging van situaties waarbij risicovolle activiteiten worden gecombineerd met (beperkt) kwetsbare objecten vindt plaats doormiddel van een groepsrisicoverantwoording. In het geval het groepsrisico de oriëntatiewaarde overschrijdt maakt de provincie gebruik van haar bevoegdheden bij zowel vergunningverlening als bij ruimtelijke ontwikkelingen. Indien het groepsrisico wordt overschreden verlangt de

provincie bij zowel ruimtelijke ontwikkelingen, als bij vergunningverlening een goed onderbouwde risicoverantwoording. Hierbij dient aannemelijk te worden gemaakt dat op termijn aan de oriëntatiewaarde wordt voldaan en aangetoond moet worden dat een maximale inspanning is geleverd om de gevolgen van een ongeval tot een minimum te beperken.

Het groepsrisicobeleid voor vergunningverlening wordt opgenomen en uitgewerkt in de nog te herziene Nota VTH. In een handreiking wordt de praktische uitwerking weergegeven van het toepassen van groepsrisicobeleid bij ruimtelijke ontwikkeling. Het groepsrisicobeleid bij ruimtelijke besluiten is opgenomen in de provinciale Structuurvisie.

Vervoer over de weg

Langs het Rijksbasisnet voor vervoer over de weg wordt een actief beleid gevoerd om knelpunten te voorkomen. Uitgangspunt is dat het vervoer over weg de komende periode eerder toe dan af zal nemen. Daarom dient terughoudend om te worden gegaan met bebouwing in de omgeving van dit basisnet.

Vervoer over water

Bestuurlijke keuze: onderzoeken of zonering ook voor andere waterwegen dan de Nieuwe Maas en Nieuwe Waterweg gewenst is en wat de gevolgen zijn van het nog vast te stellen Rijksbasisnet Water. Om de belangrijkste vaarweg, Nieuwe Maas en Nieuwe Waterweg, voor het transport van gevaarlijke stoffen in Zuid-Holland vrij te houden van bebouwing, is een zonering ingesteld in de provinciale Verordening ruimte. Zo zorgt de provincie ervoor dat het vervoer van gevaarlijke stoffen over het water nu en in de toekomst geen knelpunten oplevert.

Vervoer door de lucht

Voor externe veiligheid bij de luchtvaart is eind 2009 landelijke wet- en regelgeving geformuleerd met daarin ook regels voor het plaatsgebonden risico. Het opstellen van groepsrisicobeleid heeft het Rijk overgelaten aan de lagere overheden. Het gaat hierbij om de kans voor een grote groep burgers om op de grond dodelijk getroffen te worden door een neerstorend vliegtuig. Voor Rotterdam-The Hague Airport wordt groepsrisicobeleid geactualiseerd.

Vervoer door buisleidingen

Voor buisleidingen met een druk vanaf 16 bar voor het transport van aardgas en vloeibare brandstoffen is per 1 januari 2011 het Besluit externe veiligheid buisleidingen van kracht geworden. Situaties die niet voldoen aan deze regelgeving, moeten binnen drie jaar door de leidingexploitant zijn opgelost. Gemeenten moeten binnen vijf jaar hun bestemmingsplannen hebben aangepast aan de aanwezigheid van de leiding. De provincie faciliteert de gemeenten hierbij. Voor overige buisleidingen (onder de 16 bar) waar gevaarlijke stoffen door vervoerd worden geldt nog het zoneringsbeleid op basis van berekeningen voor het persoonsgebonden en groepsrisico.

Kernenergie

Conform het verzoek van P5 uit de vorige Statenperiode is in de Beleidsvisie voor Externe Veiligheid opgenomen dat bevolkingsdichtheid een belangrijk aandachtspunt moet zijn bij een eventuele locatieafweging door het Rijk. De provincie vindt een kerncentrale op de Maasvlakte ongewenst in verband met een aantal potentiële conflicten met haven-

activiteiten (explosiegevaar, chemie en aanlanding van vloeibaar aardgas).

3. *Het reduceren van risico's aan de bron*

Inrichtingen

Bestuurlijke keuze: bevorderen van de handhaving door wettelijke adviserende en handhavende instanties (brandweer, Inspectie Leent).

De provincie wil dat waar mogelijk de Beste Beschikbare Techniek (BBT) wordt opgenomen in de vergunning. Daarnaast is het belangrijk dat bij het verlenen van de vergunning een situatie ontstaat waarbij de risicovolle activiteit geen onacceptabel risico voor de omgeving veroorzaakt. Om dit te bewerkstelligen is specifiek groepsrisicobeleid geformuleerd dat wordt ingezet bij de vergunningverlening. Dit wordt onderdeel van de herziene Nota VTH.

Vervoer over de weg

Vervoer van gevaarlijke stoffen over daarvoor aangegeven wegen moet veilig kunnen plaatsvinden, ook als er sprake is van wegwerkzaamheden

of omleidingen. De provincie Zuid-Holland stelt dat het de verantwoordelijkheid van infrabeheerders is om ervoor te zorgen dat wegen die aangewezen zijn voor vervoer van gevaarlijke stoffen hiervoor ook daadwerkelijk geschikt zijn. De provincie wil in overleg treden met de beheerders over hoe zij hieraan invulling kunnen geven.

Vervoer over het spoor

Bestuurlijke keuze: door lobby bij het Rijk aandacht vragen voor maatregelen die het weg- en spoorvervoer veiliger maken.

De provincie zet alle beschikbare middelen in om ervoor te zorgen dat:

- Het Rijk en de sector ervoor zorgen dat door een Convenant Warme BLEVE-vrij (Boiling Liquid Expanding Vapour Explosion) treinen vanaf 2010 worden samengesteld.
- De basiskwaliteit van de spoorwegveiligheid wordt verbeterd door het toepassen van **ATBvv** (automatische treinbeveiliging verbeterde versie ter voorkoming van roodlichtpassages), HotBox-detectie¹², langzaam rijden en slimme wissels.

¹² De HotBox detector wordt toegepast om een mogelijke ontsporing van een trein ten gevolge van een vastgelopen aslager of een slepende rem te voorkomen.

4. Het nemen van maatregelen in de omgeving van een risicovolle activiteit

Bestuurlijke keuze: de mate van sturing op maatregelen in de omgeving is afhankelijk van de hoogte van het groepsrisico.

De provincie wil dat maatregelen in de omgeving van een risicovolle activiteit worden genomen wanneer het onvermijdelijk is dat functies samenkomen. Dit geldt zowel voor inrichtingen als voor transport. Het gaat dan om maatregelen in het kader van alarmering, bescherming, zelfredzaamheid en hulpverlening. In principe bepaalt de hoogte van het groepsrisico de te nemen maatregelen in de omgeving. Hoe hoger het groepsrisico, hoe meer de provincie verwacht van de maatregelen die door alle betrokkenen in dit gebied worden genomen. De provincie pakt deze taak vanuit haar regierol samen met de veiligheidsregio's, de RUD's en de gemeenten op.

5. Het verhogen van de kwaliteit van de uitvoering

De provincie wil dat in 2014 gemeenten en provincie het eigenaarschap, de kwaliteit en capaciteit hebben om de uitvoeringstaken op externe veiligheid goed

uit te voeren. Dit betekent dat in 2014 elke betrokken organisatie (provincie, veiligheidsregio / brandweer, uitvoeringsdienst of ander samenwerkingsverband en gemeente) in staat is de wet- en regelgeving rond externe veiligheid adequaat uit te voeren. De provincie vervult hierbij tot 2014 een regierol. Na 2014 lopen de hiertoe bestemde middelen voor gemeenten waarschijnlijk niet meer via het provinciefonds, maar gaan zij naar verwachting rechtstreeks naar het gemeentefonds. In 2013 zal een evaluatie plaatsvinden naar de vraag op welke punten het adequate niveau is bereikt.

6. Risicokaart

In de Wet veiligheidsrisico's is vastgelegd dat de provincies zorg dragen voor de productie en het beheer van een geografische kaart waarop aanwezige risico's zijn aangeduid. Op de kaart zijn risicovolle situaties (die kunnen leiden tot een brand, ramp of crisis), soorten risico's en kwetsbare objecten aangegeven. Kwetsbare objecten zijn bijvoorbeeld bejaarden-tehuizen, zieken- en verpleegtehuizen, kinderdagverblijven. De provincie is verantwoordelijk voor de

ontsluiting van de gegevens en het beheer van de risicokaart. De bevoegde gezagen (gemeenten, rijksoverheid en voor provinciale bedrijven de provincie zelf) zijn verantwoordelijk voor de betrouwbaarheid en actualiteit van de gegevens. Betrouwbaarheid en actualiteit zijn belangrijke aspecten voor de risicokaart, waarop dan ook continu wordt ingezet.

3.4 Bodemsanering en nazorg gesloten stortplaatsen

In verband met het toenemende gebruik van de ondergrond wordt gewerkt aan een actualisering en operationalisering van de Bodemvisie 2005 op basis van de maatschappelijke opgaven op het gebied van economie, mobiliteit en omgevingskwaliteit. In deze Beleidsvisie Bodem is een strategie voor optimaal bodemgebruik en kaderstelling voor de regionale uitvoeringsdiensten opgenomen. In deze Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu komt dit bodemgebruik niet aan de orde, noch de aardkundige en archeologische waarden van de bodem. Wij beperken ons in deze

beleidsvisie tot de aanpak van bodemverontreiniging in de gemeenten waarvoor deze provincie bevoegd gezag is.

Introductie

Onderzoek naar verontreinigde locaties (2011) heeft uitgewezen dat in Zuid-Holland in circa 50 gevallen in potentie sprake is van humane speedlocaties, en in circa 180 gevallen vanuit het oogpunt van ecologische risico's of de risico's bij verspreiding van verontreiniging. Het informatieniveau waarop de beoordelingen zijn gebaseerd, verschilt sterk. Soms zal nader onderzoek moeten uitwijzen of er ook daadwerkelijk risico's aan de orde zijn (voor 1-1-2013) en zo ja, welke maatregelen getroffen moeten én kunnen worden om deze risico's weg te nemen.

Daarnaast is in een aantal gebieden de verontreiniging over grote oppervlakte verspreid en komt ze in wisselende concentraties voor (diffuse verontreiniging).

Bepaalde vormen van gebruik in combinatie met hoge concentraties verontreiniging kunnen hier

leiden tot humane risico's. In de komende periode worden voor deze gebieden de risiconiveaus in kaart gebracht, en, indien noodzakelijk, bepaalt welke maatregelen getroffen moeten en kunnen worden om deze risico's weg te nemen.

Naast bodemsaneringslocaties vormen de stortplaatsen een aparte categorie. Wanneer deze worden gesloten op grond van de Wet milieubeheer, is de provincie verantwoordelijk voor de nazorg. De provincie wordt uiteindelijk verantwoordelijk voor negen stortplaatsen. Op dit moment vallen daarvan vier onder provinciale verantwoordelijkheid.

De provincie richt zich op de volgende taken:

- 1. Bodemverontreiniging in de gemeenten waar de provincie bevoegd gezag is;**
- 2. Nazorg gesloten stortplaatsen**

Deze taken komen voort uit bestaande wet- en regelgeving waarvan de belangrijkste de wet Bodembescherming en de Wet milieubeheer zijn.

Visie

In 2009 heeft de provincie met het Rijk, gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW) een bodemconvenant afgesloten, waarbij een van de doelen bestaat uit het door middel van bodemsanering lokaal verbeteren van de bodem in relatie tot de (toekomstige) functie. Hoewel in Zuid-Holland op een groot aantal locaties de bodem inmiddels is gesaneerd, zijn er nog steeds locaties waar de kwaliteit in relatie tot het gebruik onvoldoende is, en sanering nog moet plaatsvinden.

Het gaat hierbij om sanering of - indien ruimtelijke ontwikkelingen zijn voorzien waarbij sanering meegenomen kan worden - een voorlopige beheersing van de verontreiniging.

Hierbij kan sprake zijn van spoed vanuit het oogpunt van gezondheidsrisico's (humane spoedlocaties) of vanuit het oogpunt van ecologische risico's of risico's bij verspreiding van verontreiniging (zie introductie).

De provincie vervult bij de reductie van deze risico's meerdere rollen; zo is ze bevoegd gezag voor het beoordelen en verlenen van beschikkingen op plannen,

maar ze is ook regisseur en uitvoerder van deze plannen. In opdracht van GS voeren de RUD's provinciale taken uit.

Doelstellingen

In 2015 zijn in Zuid-Holland:

- de risico's van spoedlocaties met humane risico's weggenomen dan wel beheerst;
- de risico's van spoedlocaties met andere risico' in beeld gebracht, en deze zoveel mogelijk weggenomen dan wel beheerst;
- op de stortlocaties waarbij de sluitingsprocedure is afgrond, de nazorgactiviteiten uitgevoerd.

1. Bodemverontreiniging in gemeenten waar de provincie bevoegd gezag is.

Voor de sanering van de humane spoedlocaties zijn afspraken gemaakt met gemeenten, voor zover de locaties liggen in het stedelijk gebied, en met de regionale uitvoeringsdiensten, voor zover de locaties liggen in het landelijk gebied.

Bij de oude gesloten stortplaatsen (circa 350) zijn in opdracht van de provincie de risico's voor het milieu

geïnventariseerd. Indien de risico's zo groot zijn dat met spoed sanerende maatregelen moeten worden genomen, worden deze locaties meegenomen met de andere spoedlocaties.

De provincie wil dat voor bodemsaneringslocaties en voormalige stortplaatsen op grond van de Wet Bodembescherming, nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen op of bij de locatie benut worden als kostendrager voor nazorgactiviteiten. Het doel hiervan is dat nazorg zoveel mogelijk wordt beperkt of beëindigd, en dat de alsnog noodzakelijke nazorg in beheer komt van de betrokken marktpartijen.

2. Nazorg bij gesloten stortplaatsen.

Bij een aantal stortplaatsen zal de exploitatie nog worden beëindigd, waarbij de provincie verantwoordelijk wordt voor de nazorg. Deze bestaat onder andere uit het op peil houden van de milieubescherpende voorzieningen door controle, onderhoud en zonodig aanpassing van de nazorgfaciliteiten (dit is geen onderdeel van bodemsanering). Voor deze stortplaatsen participeert de provincie in overleg dat erop gericht is om deze nazorg zo kosteneffectief mogelijk uit te kunnen voeren.'

4

Rolverdeling

- 4.1 Rol en verantwoordelijkheden provincie
- 4.2 Regionale uitvoeringsdiensten (RUD's)
- 4.3 Rol en verantwoordelijkheden partners

4 Rolverdeling

4.1 Rol en verantwoordelijkheden provincie

Het Europese beleid bepaalt in hoge mate het nationale en provinciale milieubeleid, zoals het vaststellen van milieukwaliteitseisen en normen. Deze Europese verplichtingen zijn waar vereist, omgezet in nationale wetgeving en vormen de basis voor regionale en lokale besluitvorming. De belangrijkste ontwikkelingen op nationaal beleid, die ons milieubeleid direct of indirect beïnvloeden, gaan vrijwel allemaal over de uitvoering. De belangrijkste zijn:

- decentralisatie van rijkstaken;
- deregulering;
- verbetering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (ook) door realisatie RUD's.

De provincie heeft een rol bij de kaderstelling en uitvoering van het milieubeleid op het gebied van

duurzaamheid, luchtkwaliteit, externe veiligheid, geluid en bodemsanering. De provinciale inzet is daarbij vooral gericht op het wegnemen en voorkomen van milieuknelpunten (overschrijding van de wettelijke normen) en het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit. De uitdaging ligt de komende jaren in het succesvol organiseren van de verdere inbedding van milieuthema's in de provinciale kerntaken (zie hoofdstuk 2) en in het organiseren van de aansturing van de uitvoering van het milieubeleid, vooral via vergunningverlening en handhaving, door de regionale uitvoeringsdiensten (RUD's) (zie hoofdstuk 5).

4.2 Regionale uitvoeringsdiensten (RUD's)

In 2009 hebben het Interprovinciaal Overlegorgaan (IPO), de Vereniging Nederlandse Gemeenten

(VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW) met het kabinet afgesproken dat er onder regie van de provincies een landsdekkend stelsel van regionale uitvoeringsdiensten (RUD's) komt voor de uitvoering van de taken voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO). Het doel van deze structuur is het op effectieve en efficiënte wijze uitvoeren van de VTH-taken vanuit de gedachte van één overheid. Verbetering van de dienstverlening en vermindering van de administratieve druk zijn daarbij belangrijke uitgangspunten.

Er worden in Zuid-Holland vijf RUD's voorzien: DCMR (Milieudienst Rijnmond), Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Omgevingsdienst Midden-Holland en Omgevingsdienst West-Holland zijn van kracht. De start van Omgevingsdienst Haaglanden is voorzien uiterlijk op 1 april 2013.

De provincie heeft ervoor gekozen om naast het basispakket van VTH, ook andere uitvoerende milieutaken bij deze regionale uitvoeringsdiensten te beleggen. Deze taken hebben ondermeer betrek-

king op advisering bij ruimtelijke ordeningsprojecten en milieueffectrapportages. De regionale uitvoeringsdiensten zijn dus verantwoordelijk voor een belangrijk deel van de uitvoering van het provinciale milieubeleid, maar valt nog wel onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de provincie. De normen en kaders daarvoor worden beschreven in deze visie en de herziene Nota VTH. Visievorming, beleidsontwikkeling en kaderstelling worden niet overgedragen aan de regionale uitvoeringsdiensten.

Professionele uitvoeringsdiensten voldoen aan de volgende kenmerken, zij:

- zijn de autoriteit in de regio voor de fysieke leefomgevingskwaliteit:
 - zij voeren taken uit op het gebied van VTH en adviseren bij ruimtelijke ordeningsprojecten en milieueffectrapportages;
 - zij zijn voor deze taken het loket voor burgers en bedrijven in de eigen regio;
 - zij dragen zorg voor een goede afstemming met het openbaar ministerie, de politie en andere handhavingpartners;

- zij genereren gegevens vanuit de uitvoering om zo de beleidsontwikkeling bij de opdrachtgever te ondersteunen en de beleidscyclus te kunnen sluiten (evaluatie en monitoring).
- worden gezamenlijk aangestuurd door gemeenten en provincie:
 - gemeenten en provincie zijn via een gemeenschappelijke regeling mede eigenaar van de uitvoeringsdienst. Bestuurders van deze gemeenten en de provincie hebben zitting in het bestuur van de uitvoeringsdienst;
 - gemeentelijke en provinciale beleidskaders worden op elkaar afgestemd en waar mogelijk geïntegreerd;
 - de uitvoeringsdiensten hebben een zelfstandige bedrijfsvoering en borgen de continuïteit;
- voldoen aan de gestelde kwaliteitsnormen:
 - het betreft hier zowel kwaliteitsnormen die wettelijk van kracht zijn, als normen die in provinciale kaders zijn vastgelegd;
- werken kostenbewust en kosteneffectief:
 - de uitvoeringsdiensten krijgen de eerste drie jaar een vast bedrag (lump sum) om de provin-

ciale taken uit te voeren en om de organisatie op te bouwen. Na deze drie jaar zal financiering op basis van kostprijs plaatsvinden. Dit vraagt om transparantie in de kostenopbouw van de taken die uitgevoerd worden.

Vóór de discussies over de vorming van de 'regionale uitvoeringsdiensten' was er al een aantal intergemeentelijke milieudiensten actief in de regio's Rotterdam-Rijnmond, Zuid-Holland Zuid, West-Holland, Midden-Holland en Goeree-Overflakkee. De DCMR heeft bovendien al langere tijd provinciale milieutaken in het werkpakket. Door verschillen in historie, aard van vraagstukken die spelen in het gebied en beschikbare specialismen, zal het tempo waarin de regionale uitvoeringsdiensten zich ontwikkelen kunnen verschillen. Ook is een aantal taken geconcentreerd bij één van de uitvoeringsdiensten. Zo zullen de taken vergunningverlening natuurwetgeving of vergunningverlening regionale luchthavens worden belegd voor de gehele provincie bij één uitvoeringsdienst.

Mede naar aanleiding van de Moerdijkbrand wordt het aantal instanties dat BRZO¹³ taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) uitvoert, beperkt. Er komt een concentratie van de BRZO- en IPPC4-taken (voor de technisch complexe inrichtingen) bij een beperkt aantal RUD's (zes voor Nederland). De DCMR zal de BRZO en IPPC4 taken voor Zuid-Holland en Zeeland uitvoeren. De bedoeling is dat de zes RUD's ten aanzien van de BRZO en IPPC4 bedrijven het volledige Wabo takenpakket uitvoeren. Één van de zes BRZO-RUD's – de DCMR- heeft een coördinerende verantwoordelijkheid.

4.3 Rol en verantwoordelijkheden partners

In de huidige netwerksamenleving zijn maatschappelijke vraagstukken niet zelfstandig op te lossen. Partnerschappen tussen bestuurlijke organisaties, instellingen, bedrijven, bewoners en belangenorga-

nisaties zijn nodig om voldoende massa en kracht te ontwikkelen. Daarom moet er geschakeld worden tussen deze partijen. Het is zaak scherp te zijn op de rol die de provincie daarbij kan vervullen. In de uitvoering streeft de provincie naar efficiency en effectiviteit om zowel de economie te versterken als het milieu te verbeteren.

Door samen te werken met rijk, gemeenten en RUD's wordt de kwaliteit van de leefomgeving in Zuid Holland gehandhaafd en verbeterd. De provincie zal samen met de uitvoeringsdiensten verder gaan met de reguliere uitvoering van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (de Wabo). Het samen met de Rijksoverheid verbeteren van het Omgevingsloket Online en het optimaliseren van de dienstverlening aan burgers en bedrijven hebben daarbij prioriteit. De samenwerking met gemeenten, RUD's en waterschappen zal verstevigd worden.

13 BRZO staat voor Besluit Risico's Zware Ongevallen uit 1999 en IPPC staat voor de Integrated Prevention Pollution and Control-richtlijn uit 1996 en RI&E staat voor bedrijven die verplicht zijn een RisicoInventarisatie en –Evaluatie uit te voeren. Ongevallen bij bedrijven in deze categorieën kunnen een grote impact hebben

5 Uitvoeringsstrategie

- 5.1 **Uitvoeringsprincipes**
- 5.2 **Instrumenten**
- 5.3 **Uitvoeringskaders**
- 5.4 **Uitvoering door regionale uitvoerings-
diensten RUD's)**

5 Uitvoeringsstrategie

Het provinciale beleid voor duurzaamheid en milieu wordt in belangrijke mate ontwikkeld en uitgevoerd via de kerntaken economie, ruimte, mobiliteit, groen en water. De milieudoelen voor de thema's luchtkwaliteit, geluid, externe veiligheid en bodemsanering worden mede bereikt door inzet van instrumenten als vergunningverlening, handhaving, verordeningen en convenanten.

Verdere integratie binnen de kerntaken is logisch en nodig om (extra) ruimte te bieden voor economische groei en intensivering, ruimtelijke ontwikkeling en verdichting en verbetering van de bereikbaarheid. Zonder deze integratie en de inzet van duurzaamheidsbeleid lopen die doelen tegen milieugrenzen aan. De visies en uitvoeringsprogramma's concretiseren de ambities op kerntaken naar prestaties, acties, instrumenten en actoren.

De taken die betrekking hebben op de uitvoering van het provinciale milieubeleid zijn (en worden nog) geplaatst bij de regionale uitvoeringsdiensten (RUD's). Aan het eind van dit hoofdstuk komen dan ook deze taken en de uitvoering door de RUD's aan de orde.

5.1 Uitvoeringsprincipes

De kaders voor het provinciale uitvoeringsbeleid voor duurzaamheid en milieu worden niet alleen vastgelegd in de Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu, maar ook in het provinciale beleid voor mobiliteit, economie, energie, groen, water en ruimte. De fysieke ruimte voor bedrijvigheid moet ook aansluiten bij doelen als een gezond, veilig en duurzaam Zuid-Holland. Dat kan bijvoorbeeld in het Rotterdams Havengebied leiden tot toepassing van strengere

milieueisen dan wettelijk gezien noodzakelijk is. Dat gebeurt vooral om meer ruimte te scheppen voor economische ontwikkeling, maar ook om de kwaliteit van de leefomgeving te versterken. Mogelijk leidt dit tot strengere normen voor de uitstoot van stikstof (aankpak bestaande emissiebronnen met beperkte uitstoot: de lage NOx-bronnen) en tot scherpere doelen voor energie en geluid (aangescherpte geluidruimte-verdeelplannen voor industrieterreinen). Ook extra inzet op vervoersmanagement en meer initiatieven voor de overstap naar schonere brandstoffen behoren tot de mogelijkheden. In hoofdstuk 3 is hieraan óók aandacht geschonken in kader van luchtkwaliteit onder vergunningverlening en handhaving.

Schoon, stil en veilig

Het operationaliseren van bestaande uitvoeringsprincipes blijft nodig en verliest niet aan belang, omdat de geambieerde positie van duurzame economische topregio dat vraagt. Daarom blijven uitvoeringsprincipes als schoon, stil, en veilig, toepassen van beste bestaande technieken (BBT), werken aan preventie, recyclen en sluiten van kringlopen als concretisering

van de Triple P en duurzaamheidsfilosofie hun geldigheid behouden.

Optimalisatie van de milieugebruiksruimte

'Slim vergunnen' is een verzamelbegrip om de huidige (milieu)gebruiksruimte beter te benutten, waarbij dus méér activiteiten en bedrijven aanwezig zijn binnen dezelfde grenzen. Het vormt onderdeel van de tendensen in het omgevingsrecht tot integratie van vergunningstelsels, naar een meer programmatische aankpak van natuur- en milieudoelen en naar méér flexibiliteit en afwegingsruimte.

Innovaties in de vergunningverlening zijn altijd gaande, maar hebben nu extra aandacht gekregen met het verschijnen van de Havenvisie 2030 van het Havenbedrijf Rotterdam. De provincie deelt de opvattingen uit deze visie. De ruimte voor groei van het Haven- en industriecomplex (bedrijven & verkeer) kan in de toekomst tegen de grenzen aanlopen van de beschikbare milieugebruiksruimte. Zo is op het grondgebied van de Rotterdamse haven substantiële uitbreiding slechts met passen en meten mogelijk. Daarmee zou één van de belangrijkste doelstellingen

uit het Hoofdpijnenakkoord gevaar lopen, te weten de groei van de provinciale economie en daarin versterking van de positie van de Mainport Rotterdam. Er zijn aanwijzingen dat mogelijk problemen gaan ontstaan met geluid, met de kooldioxide-emissie (doelstelling) en met de stikstofemissies. Het Havenbedrijf, de DCMR en de provincie verkennen de mogelijkheden voor een handiger vergunningensysteem. Dit ter optimalisatie van de milieugebruiksruimte én de voorwaarden waaronder een dergelijk systeem kan worden toegepast. Dit gebeurt óók met het oog op de komst van de nieuwe Omgevingswet. 'Slim vergunnen' vormt een methode om bedrijfsuitbreidingen en nieuwe vestigingen binnen (bestaande) milieugrenzen mogelijk te maken. Optimalisatie van de beschikbare milieugebruiksruimte vergroot de fysieke ontwikkelruimte. Dat kan zowel via een gewone vergunning, een 'overallvergunning' voor een heel gebied, maar ook via een programma waarin de ruimte wordt verdeeld tussen bestaande bedrijvigheid en toekomstige uitbreidingen. Die verdeling kan zowel aan de hand van milieukundige, economische, ruimtelijke als verkeerskundige criteria gebeuren.

Maar kan eventueel ook gekoppeld worden aan de infrastructuur voor duurzame energie (warmte, elektriciteit, koude). Een programmatische aanpak voor de verdeling van de milieugebruiksruimte legt daarmee ook relaties met het provinciale beleid voor ruimte, bereikbaarheid en energie én relaties met het (omgevings)beleid van andere overheden. De mogelijkheden hiertoe zijn overigens groter bij nieuwe vestigingen en grote uitbreidingen van bedrijven. De aanpak van de bestaande bedrijvigheid, de actualisatie van vergunningen en het aanscherpen van het voorschriftenpakket vergt van alle partijen medewerking om te komen tot een optimalisatie voor het hele gebied. In een convenant zijn afspraken gemaakt over de samenwerking ter realisering van de ambities uit de Havenvisie 2030. Naast het Havenbedrijf zelf hebben partijen als Deltalinqs, de Rijksoverheid (de ministeries I&M, EL&I en Rijkswaterstaat), de gemeente Rotterdam en de provincie Zuid-Holland verantwoordelijkheden en ambities als het gaat om de ontwikkeling van de Mainport Rotterdam en met betrekking tot de Havenvisie 2030 en de Uitvoeringsagenda.

Regelgeving in ontwikkeling

Eerder zijn een paar tendensen in het Omgevingsrecht aangegeven; bij de uitvoering van het provinciale milieubeleid wordt hiermee rekening gehouden én met de juridische vertaling hiervan. Het gaat daarbij om de herziening van het omgevingsrecht, waarvan de hoofdlijnen zijn geformuleerd in de beleidsbrief Eenvoudig Beter en in de Kabinetsnotitie Omgevingsrecht. De verdere uitbouw van het Activiteitenbesluit leidt tot een verschuiving van een provinciale naar een gemeentelijke bevoegdheid/inzet én van vergunningverlening naar handhaving. Eerder al hebben de provincies bij de vorming van de RUD's ingestemd met een herverdeling van de bevoegd gezagtaken, waardoor de bevoegdheden van een groot deel van het bedrijvenbestand naar de gemeenten overgaat. Per saldo is de provincie vanaf 2014 nog bevoegd gezag voor circa 140 genoemde BRZO- en IPPC/RI&E-bedrijven¹⁴.

Aard en karakter van de instrumenten en planfiguren gaan de komende jaren veranderen. Dat geldt ook voor de bevoegdheidsverdeling. De instrumenten die op dit moment worden ingezet komen in de volgende paragraaf aan de orde.

5.2 Instrumenten**Inleiding**

Een effectief provinciaal milieubeleid stoelt op een adequate uitvoering van een mix van instrumenten, waarbij de provincie gebruik maakt van:

- Verordeningen en beleidsregels;
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving;
- Milieueffectrapportage;
- Convenanten en Overeenkomsten;
- Subsidies;
- Heffingen;
- Kennis en verbinding.

¹⁴ BRZO staat voor Besluit Risico's Zware Ongevallen en IPPC staat voor de Integrated Prevention Pollution and Control-richtlijn uit 1996 en RI&E staat voor bedrijven die verplicht zijn een RisicoInventarisatie en –Evaluatie uit te voeren.

De provincie krijgt taken in het kader van Interbestuurlijk Toezicht (IBT) en houdt toezicht op de uitvoering van de milieutaken door gemeenten. In deze Beleidsvisie wordt deze nieuwe taak niet verder uitgewerkt.

Verordeningen en beleidsregels

In verordeningen kan specifiek op Zuid-Holland toegesneden regelgeving worden opgelegd. In de in april 2011 herziene Provinciale milieuverordening (PMV) zijn overbodig geworden regels voor afval en stiltegebieden geschrapt, waardoor de regeldruk is verminderd. Verder worden de regels in de PMV voor milieubeschermingsgebieden voor grondwater (ten behoeve van de bereiding van drinkwater) gewijzigd in verband met de algemene maatregel van bestuur betreffende bodemenergie. Bij deze wijziging wordt in de milieuverordening een expliciet verbod opgenomen op bodemenergiesystemen binnen genoemde gebieden. Daarnaast zal worden bekeken in hoeverre de regels voor milieubeschermingsgebieden voor grondwater nog verder dienen te worden aangepast.

Daarbij zal rekening worden gehouden met de voortgang van de herziening van het omgevingsrecht en de mogelijkheden op grond daarvan voor provinciale regelgeving.

De provincie heeft een Luchthavenverordening ter voorbereiding (procedure en aanvraagregels) van luchthavenbesluiten en luchthavenregelingen.

Een andere verordening die voor de leefomgeving van groot belang is, is de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV).

In een beleidsregel wordt vastgelegd op welke wijze de provincie omgaat met een specifieke bevoegdheid. Op milieugebied zijn er beleidsregels (of in voorbereiding) voor geluid, geur, en luchtvaart.

Geluid: onderzoek naar een beleidsregel voor geluidruimteverdeelplannen (om de geluidruimte op industrieterrein doelmatig te verdelen, beheersen en bewaken¹⁵). Daarnaast is een beleidsregel in voorbereiding voor de gecumuleerde geluidsbelasting. Doel daarvan is de besluitvorming voor belangrijke provinciale projecten (zoals de aanleg of wijziging van

¹⁵ Voor het Waal- Eemhavengebied in Rotterdam

wegen) te vereenvoudigen, de kans op een succesvolle afloop te vergroten en de aanpak te optimaliseren. Geur: Geuraanpak in het kerngebied van Rijnmond, vanwege de bijzondere geursituatie als gevolg van cumulatie.

Luchtvaart: Herziening beleidsregel voor Tijdelijk en Uitzonderlijk Gebruik (TUG) voor starts en landingen van luchtvaartuigen vanaf een terrein dat geen luchthaven is (de TUG-ontheffing). Doel van deze beleidsregel is het gebruik van terreinen anders dan luchthavens zodanig te organiseren dat de overlast van het landen en opstijgen op die terreinen wordt beperkt.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving
Het verlenen van vergunningen en het toezicht houden op en handhaven van wetten en regels vormt een belangrijk deel van de provinciale milieu-inspanningen. Daarbij zijn de in paragraaf 5.1 benoemde ontwikkelingen als de herziening van het Omgevingsrecht, het Activiteitenbesluit, de RUD-vorming en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) van groot belang. Met de invoering van de Wabo in 2010 zijn 25 vergunningen samengevoegd tot één omgevingsvergunning.

Voor het Activiteitenbesluit voor de meer complexe bedrijven is een herziening in voorbereiding. Het terugdringen van de vergunningplicht voor bepaalde bedrijfstakken en/of voor bepaalde activiteiten heeft belangrijke gevolgen voor de provinciale inzet. Er zullen bij de 'regionale uitvoeringsdiensten minder provinciale vergunningen worden verleend en er zal een verschuiving naar toezicht plaatsvinden.

Het rijk wil steeds meer activiteiten reguleren via het Activiteitenbesluit, waardoor de resterende vergunningplichtige activiteiten veelal complex zijn. In combinatie met een steeds kritischer omgeving (bezuwaar- en beroepszaken), hoge kwaliteitseisen (BoR) en de wens tot transparantie bij de overheid (WOB verzoeken) nemen de tijdbesteding en complexiteit van vergunningverlening en de eisen aan opleiding, kennis en ervaring toe.

Voor de vergunningplichtige bedrijven (BRZO/IPPC) werkt de provincie aan een snelle, flexibele en kwalitatief hoogwaardige vergunningverlening. De provincie Zuid-Holland zoekt hierbij binnen de wettelijke normen naar verdere optimalisaties en innovaties.

De regionale uitvoeringsdiensten vervullen de éénloket functie binnen een regio voor vergunningverlening, toezicht, handhaving en vragen, klachten en meldingen op het gebied van de leefkwaliteit. Binnen de regionale uitvoeringsdiensten is een scheiding tussen de taken vergunningverlening enerzijds en toezicht en handhaving anderzijds.

Milieueffectrapportage

Met de milieueffectrapportage (m.e.r.) worden de milieueffecten in een vroeg stadium van de besluitvorming meegewogen. Er zijn twee typen milieueffectrapportages:

- Project-m.e.r., bij milieubelastende activiteiten;
- Plan-m.e.r., bij strategische plannen en programma's.

Plannen zijn plan-m.e.r. plichtig wanneer onderdelen van het plan zijn opgenomen in het Besluit m.e.r. (april 2011) of als er een passende beoordeling in het kader van Natura 2000-gebieden is vereist. Met de m.e.r. heeft milieu een plek in de besluitvorming. Hierin worden alternatieven verkend en milieuef-

fecten daarvan in beeld gebracht, wat bijdraagt aan kwaliteit van de besluitvorming. De regionale uitvoeringsdiensten voeren deze m.e.r. taken uit. De provincie is zowel als initiatiefnemer als bevoegd gezag betrokken bij m.e.r.-procedures. Jaarlijks zijn er enkele tientallen procedures voor diverse soorten projecten en plannen, zoals herzieningen van de provinciale structuurvisie.

Convenanten en overeenkomsten

Zijn afspraken tussen partijen om gezamenlijk een specifiek doel te bereiken. Ze bevatten doorgaans inspannings- en geen resultaatverplichtingen. De tijd van grote en meerjarige convenanten per bedrijfstak / branche is voorbij. Wel lijken convenanten op gebied van handhaving weer in zwang te komen.

Subsidies

Er zijn stimuleringsregelingen voor een beperkt aantal milieuthema's, zoals luchtkwaliteit en externe veiligheid. Het gaat hierbij zowel om provinciale subsidies als om rijksgeldstromen die door de provincie worden verdeeld. Doel is om maatschappelijk

gewenste ontwikkelingen tot stand te brengen. Door bezuinigingen krimpt dit budget.

Heffingen en leges

Er geldt een heffing voor het onttrekken van grondwater, uitgezonderd bodemenergiesystemen die voldoen aan artikel 7 van het Waterbesluit en daardoor vrijgesteld zijn van een grondwaterheffing; dat geldt ook voor onttrekkingen van minder dan 12.000 kubieke meter per jaar. Verkend wordt of een wijziging van een vergunning voor koude warmteopslag een legesheffing kan krijgen indien de hoeveelheid opgepompt water sterk afwijkt van de reeds vergunde hoeveelheid.

De provincie heft leges voor de onderdelen bouwen, reclame, inritten, kappen en slopen in de omgevingsvergunning op grond van de Wabo.

Kennis en verbinding

Als gebiedsregisseur levert de provincie een bijdrage aan het meenemen van milieu in het oplossen van (complexe) maatschappelijke vraagstukken. Het ver-

binden van kennis, kunde en belangen leidt tot een grotere slagkracht.

Voor het verbinden van economie en ecologie worden verschillende beleidsconcepten gebruikt, zoals de Stroomversnellersaanpak, waarbij de provincie samen met de markt werkt aan het versnellen van duurzame innovaties.

Kennisuitwisseling wordt gefaciliteerd. Er zijn kennisnetwerken voor lucht, geluid, externe veiligheid en Europees Milieubeleid en er worden Masterclasses georganiseerd om actuele kennis te delen met partijen die werken aan het verbeteren van kwaliteit en duurzaamheid van bedrijventerreinen, van de energievoorziening en van de externe veiligheid.

Een gerichte inzet op kennis en verbinding via netwerken leidt tot effectiever provinciaal milieubeleid. Voorbeelden hiervan zijn de professionaliseringsslag voor externe veiligheid, via de Kwaliteitsimpuls Ruimte en Milieu bij de regionale uitvoeringsdiensten, het sluiten van kennisallianties met kennisinstituten en de aanpak van het provinciale X-plorelab. Kennis van de mogelijkheden van duurzame ontwikkeling speelt

een rol bij de inzet op verandering van keuzes en gedrag. De provincie werkt hieraan onder andere via de programma's *Leren voor duurzame ontwikkeling* als onderdeel van het provinciale programma *Focus met Ambitie*.

Voor de milieuthema's wordt lobby gevoerd richting het rijk en EU om de provinciale doelen gerealiseerd te krijgen. Samen met partijen worden belemmeringen aan de orde gesteld en wordt zo mogelijk de wet- en regelgeving beïnvloed.

5.3 Uitvoeringskaders vergunningen, toezicht en handhaving

De instrumenten vergunningen, toezicht en handhaving (hierna VTH) dragen bij aan een zichtbare verbetering van de leefomgevingskwaliteit. De provincie Zuid-Holland werkt daarom aan de verbetering van de kwaliteit van de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Dit blijkt ook uit de in de Nota Vergunningen, Toezicht en Handhaving 2010

– 2013 (Nota VTH) opgenomen visie: 'Een provincie die bij haar vergunningverlening, toezicht en handhaving focust op risico's, uniform en professioneel in samenwerking optreedt en de verantwoordelijkheid daar legt waar deze horen'. In de 'Voorstellen voor toezicht en handhaving BRZO-inrichtingen in Zuid-Holland' (GS, 30 oktober 2012) is beschreven op welke wijze de provincie haar inzet op toezicht en handhaving wil verbeteren.

De (herziene) Nota VTH is de richtlijn voor de uitvoering van de provinciale VTH-taken op grond van de volgende wetten: de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), de Wet milieubeheer, de Wet hygiëne en veiligheid van bad- en zweminrichtingen, de Waterwet, de Wet bodembescherming en de groene wetten, zoals de Natuurbeschermingswet en Flora en Faunawet.

Op basis van de Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu en landelijke en regionale ontwikkelingen, zal in 2013 de Nota VTH vervangen worden door een herziene Nota VTH die, verder dan de huidige nota, ingaat op de uitvoeringskaders voor VTH en de andere taken

die de regionale uitvoeringsdiensten in opdracht van de provincie uitvoeren.

Daarbij wordt onderzocht hoe de instrumenten VTH ingezet worden ten behoeve van een duurzame economie, ruimtelijke ontwikkeling en mobiliteit. Een voorbeeld hiervan is het inzetten van vergunningverlening ter stimulering van een bio-based economy.

Voor het beleid en de uitvoering van de VTH-taken zijn de volgende uitgangspunten leidend:

1. Focus: risicogericht;
2. Uniformiteit: level playing field;
3. Professionaliteit: kwaliteit, kennis en kunde, waarbij wij de bedrijven benaderen vanuit het principe 'vertrouwen moet verdiend worden';
4. Verantwoordelijkheid: daar waar die hoort: uitgangspunt bij vergunningverlening, toezicht en handhaving is de eigen primaire verantwoordelijkheid van ondernemers voor de naleving van milieu- en veiligheidseisen en het beperken van de risico's daarvan in het bedrijf en voor de omgeving. In deze verantwoordelijkheid hebben ook branches en ketenpartners een rol.

Dit betekent ook dat ondernemers verantwoordelijk zijn voor betrouwbare en geverifieerde informatievoorziening over de werking van hun (veiligheids)systemen en voor een optimale (veiligheids)cultuur binnen hun bedrijf.

Nadruk op (regionale) uitvoering

Om de focus op uitvoering te optimaliseren wordt het milieubeleid uit deze Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu nader uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma milieu. De activiteiten die worden uitgevoerd om duurzaamheid via andere beleidsvelden te bereiken zijn beschreven in de uitvoeringsprogramma's of agenda's van de sectoren mobiliteit, economie, energie, groen, water, bodem en ruimte. Daarnaast vindt op basis van het uitvoeringsprogramma milieu een concretisering plaats voor de onderwerpen geluid en luchtkwaliteit als voortzetting van de huidige programmering (NSL, Actieprogramma Geluid). Hierbij staat provinciale uniformiteit voorop.

Die concretisering vindt waar nodig ook per regio plaats, hierbij ondersteunt de provincie de regionale uitvoeringspraktijk, want niet alle regio's zijn gelijk. Er zijn regio's met grootstedelijke eigenschappen en

omvangrijke industriegebieden, waarin verdichting en optimalisatie van de bestaande milieugebruiksruimte van belang zijn. Andere regio's worden gekenmerkt door een open, groen gebied met een specifieke bodem- en waterproblematiek en een slappe bodem met inklinking en zijn daarom erg gevoelig voor gevolgen van klimaatverandering, waarbij dus behoefte is aan de inbedding van openheid en buitengebied en de bereikbaarheid daarvan, o.a. gericht op recreatie. Voor zulke regio's is een inzet op versterking van groen, milieu- en leefbaarheidskwaliteit, gecombineerd met bodembeleid en klimaataanpassingen, van belang. Bij de afstemming tussen gemeentelijke en provinciale beleidskaders in regionale bestuurlijke samenwerkingsverbanden, kunnen de RUD's - bijvoorbeeld op initiatief van deelnemende gemeenten - een (sterkere) adviserende taak krijgen.

Regiospecifieke maatregelen kunnen (op termijn) nodig zijn in de grootstedelijke en geïndustrialiseerde delen van Zuid-Holland en mogelijk bestaan uit:

- extra eisen aan stikstofbronnen met een beperkte uitstoot om de regionale luchtkwaliteitsdoelen te halen;
- een branchevisie energie (om milieudoelen in de energiesector te halen) of een plan voor vervoersmanagement (om onnodig vervoer te voorkomen);
- opstellen van een verkenning milieuruimtebeheer gericht op de zeehaven(s);
- van regionale doelen voor de uitstoot van minimalisatie verplichte stoffen (MVP), prioritaire stoffen en/of vluchtige organische stoffen (VOS);
- het faciliteren van transitie naar LNG als schone brandstof in de haven;
- een visie voor integrale onderwerpen, zoals milieuruimtebeheer en schone brandstof;
- een aanpak gericht op ketens, branches en milieudoelen (zoals de branchevisie energie);
- de aanpak van minimalisatieverplichte stoffen (MVP-stoffen), prioritaire stoffen of vluchtige organische stoffen (VOS);

Voor alle regio's geldt dat het nemen van eventuele regiospecifieke maatregelen nog zal worden uitgewerkt. Uitgangspunten daarbij zijn: recht doen aan regiospecifieke eigenschappen en ontwikkelingen, waardoor soms strenger, aanvullend of specifiek beleid nodig is. Ook geldt hier het voorsorteren, anticiperen, maar ook reageren op komende ontwikkelingen als het NSL, Swung en PAS. Verder kan mogelijk regiogericht worden bijgedragen aan het opstellen van beleidsregels en wordt aan gemeentelijke bodemenergieplannen bijgedragen.

5.4 Uitvoering door regionale uitvoeringsdiensten

De provincie heeft haar uitvoerende taken ondergebracht bij vijf regionale uitvoeringsdiensten (zie paragraaf 4.2).

Om de beleidscyclus tussen de beleidsontwikkeling en de uitvoering bij deze diensten goed te sluiten is het van belang om op afspraken te maken over:

- het beleidskader voor de inhoudelijke uitvoering, op te nemen in de herziene Nota VTH;
- het kwaliteitssysteem met afspraken over kwaliteit;
- de kennisinfrastructuur die nodig is voor een adequate taakuitvoering;
- de jaarlijkse werkplannen waarin ook voorgaande punten worden ingevuld en bijgesteld.

Omdat de regionale uitvoeringsdiensten verschillen in historie, omvang en perspectief is het mogelijk dat binnen dit kader op onderdelen een (tijdelijk) onderscheid wordt gemaakt tussen de regionale uitvoeringsdiensten.

Deze beleidsvisie is maatgevend voor de inhoudelijke uitvoeringsactiviteiten.

Richtinggevende documenten

De uitvoering is gebaseerd op basis van een aantal gelaagde richtinggevende documenten. Deze beleidsvisie bepaalt het inhoudelijke deel van de uitvoering (en daarmee het werk van de regionale uitvoeringsdiensten op hoofdlijnen).

De Nota Vergunningen, Toezicht en Handhaving 2010-2013 (Nota VTH) concretiseert de uitvoeringstaken betreffende vergunningverlening en handhaving. Zoals in paragraaf 5.3 is aangegeven zal deze nota worden herzien. Hierbij worden de kwaliteitseisen voor de taken die de regionale uitvoeringsdiensten uitvoeren nader uitgewerkt.

De verdere verbijzondering (specificatie) van de provinciale uitvoeringstaken zijn vertaald naar een provinciale producten en dienstencatalogus en vormen de basis voor de opdracht aan de regionale uitvoeringsdiensten.

Kwaliteitssysteem

De regionale uitvoeringsdiensten dragen zorg voor het eigen kwaliteitssysteem op basis van gemeentelijke, provinciale en wettelijke kwaliteitseisen. Hiermee kunnen de taken volgens de juiste procedure worden uitgevoerd en wordt zicht gegeven op de kwaliteitsborging daarvan. Ter invulling van dit kwaliteitssysteem kan een regionale uitvoeringsdienst besluiten om een ISO-certificering in te voeren.

Van alle uitvoeringsdiensten wordt verwacht dat zij (waar mogelijk in samenwerking) zoeken naar verbetering van uitvoeringsprocessen. In de uitvoering moeten problemen tijdig worden signaleerd.

Kennisinfrastructuur

Om de kennisinfrastructuur te borgen worden inhoudelijke kennisplatforms benut en verbindingen gelegd met landelijke organisaties en de regionale uitvoeringsdiensten. Om de kennis toegankelijk te maken worden de taken die bij één uitvoeringsdienst zijn geconcentreerd, ontsloten voor de andere regionale uitvoeringsdiensten.

Uitwisseling van kennis is niet alleen van belang tussen de regionale uitvoeringsdiensten onderling, maar ook tussen de provincie en de regionale uitvoeringsdiensten om de beleidscyclus goed te kunnen sluiten. Ten behoeve van uitvoerbare beleidskaders is het belangrijk dat het beleid wordt gevoed vanuit de uitvoeringspraktijk. Daarnaast is het belangrijk dat vanuit de uitvoering wordt meegedacht bij de ontwikkeling en operationalisering van beleidswensen.

Uitwerking en invulling van de kennisinfrastructuur vindt continue plaats. Daarbij is het belangrijk uitvoering te geven aan de resterende activiteiten uit het voormalig traject Programma Uitvoering met Ambitie (PUMa) van het ministerie van Infrastructuur en Milieu. Doel hiervan is om problemen binnen de organisatie en uitvoering van vergunningverlening, handhaving en toezicht van de regelgeving op het gebied van milieu, bouwen en ruimte op te lossen. Dit gebeurt onder andere door te werken aan informatie-uitwisseling, verbeterde samenwerking tussen bestuur en openbaar ministerie en door te werken aan kwaliteit- en kennismanagement. Hiervoor zal door de betrokken partijen in de periode 2013-2015

een kennisinfrastructuur worden ontwikkeld, waarbij de landelijke broninformatie en decentrale uitvoeringskennis op een adequate wijze met elkaar zijn verbonden, om de kennisinfrastructuur gezamenlijk te versterken en efficiënter te maken. De Rijksoverheid is daarbij verantwoordelijk voor de kennis die nodig is voor de ondersteuning van de beleidsontwikkeling en implementatie van nieuw beleid en nieuwe regelgeving. De bevoegde gezagen zijn verantwoordelijk voor de kennis die nodig is ter ondersteuning van de uitvoering. Doel is dat er in 2015 een samenhangend stelsel van kennisnetwerken en kennispunten actief is op de belangrijkste kennisthema's van het omgevingsrecht.

6 Financiën en planning

6 Financiën en planning

Met de uitvoering van de Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu zijn geen extra provinciale ambtelijke of financiële middelen gemoeid. Vooruitlopend op bezuinigingen is gekozen voor een efficiënte en doelmatige benadering, waardoor de provincie met een beperkte inzet van mensen en middelen aan haar wettelijke milieutaken kan voldoen. Onze inzet en ons beleid zijn gebaseerd op de opgetreden krimp van de ambtelijke formatie en houden rekening met te verwachten verdere bezuinigingen. In de periode 2012 - 2016 zijn de financiële middelen met ruim de helft afgenomen. Over aanvullende bezuinigingen zal nog besluitvorming plaats vinden. Dit kan consequenties hebben in de doorvertaling naar het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Milieu.

De beschikbare capaciteit en middelen zijn toereikend om onze wettelijke milieutaken op een

efficiënte en doelmatige wijze uit te voeren. Waar meer wordt gedaan is dit ingegeven vanuit economische overwegingen. Doelstellingen op duurzaamheid zijn geïntegreerd in de ontwikkeling bij de verschillende beleidsprogramma's en worden daar financieel ondervangen.

Bovenstaande houdt in dat de middelen zoals deze zijn opgenomen in de meerjarenbegroting leidend zijn voor de uitvoering van deze beleidsvisie. Voor de milieuonderwerpen staan de middelen voornamelijk in programma 2 Mobiliteit en Milieu, doel 2.4 'Een beter leefmilieu met minder hinder'. Ook de middelen die beschikbaar zijn voor de RUD's zijn hierin opgenomen.

Daar duurzaamheid integraal wordt meegenomen bij de opgaven van economie, mobiliteit, ruimte, water en groen, zijn de middelen die daarvoor ingezet wor-

den opgenomen in de programma's en doelen in de meerjarenbegroting van de betreffende sectoren.

De ingezette middelen zijn voornamelijk provinciale middelen daarnaast worden Rijksmiddelen ingezet welke als subsidie of als decentralisatie-uitkering in het provinciefonds aan een programma wordt toegevoegd. Ook kunnen Europese gelden worden ingezet, in de vorm van EFRO of INTEREG-subsidies.

Verwacht wordt dat gedurende de looptijd van de beleidsvisie vooral de externe geldstromen afnemen of zelfs stoppen. Denk hierbij aan de programmafinanciering Lokale Luchtkwaliteit en de programmafinanciering Externe Veiligheid waarvan de Rijksfinanciering tot 2015 loopt. Op basis van een evaluatie zal vervolgens worden bekeken of er nog extra inzet nodig is vanuit het Rijk of vanuit de provincie. Ook kunnen zich gedurende de looptijd van deze beleidsvisie nieuwe ontwikkelingen voordoen waarop we willen inspelen. Zonodig kan dit aanleiding zijn voor verschuivingen tussen budgetten.

Als dit zich voordoet zal dit in de begroting worden verwerkt.

De geplande partiële herziening in 2015 vormt een goed moment om nog eens goed naar de beleidsinzet te kijken. Deze biedt de mogelijkheid om naar aanleiding van accentverschuivingen in beleid, bestuurlijke prioriteitstelling en programma-evaluaties de inzet van de middelen te herzien.

7 Evaluatie en Monitoring

7 Evaluatie en Monitoring

Monitoring en evaluatie geven aan wat de voortgang en resultaten (prestaties en effecten) van beleidsuitvoering zijn. Hiermee kan ook worden beoordeeld of bijstelling van het beleid noodzakelijk is. Kort gezegd legt monitoring de feiten op tafel en biedt evaluatie inzicht door verklaring en beoordeling van die feiten. Dit inzicht wordt vertaald in aanbevelingen voor de volgende processen in de beleidsvorming.

Monitoring en evaluatie en de beleidscyclus

In de beleidscyclus vormen beleidsmonitoring en -evaluatie de schakel tussen de ontwikkeling en operationalisering van beleid en de beleidsuitvoering. Monitoring en evaluatie zijn een integraal onderdeel van de beleidscyclus. Beleidsmonitoring vindt plaats gedurende de beleidsuitvoering. Bij deze monitoring wordt informatie verzameld en beoordeeld om de voortgang van het betreffende beleid in beeld te brengen. Beleidsevaluatie geeft inzicht in de wijze

waarop beleid is uitgevoerd, of en in welke mate beleidsdoelen zijn gerealiseerd en welke effecten zijn opgetreden. Voor de onderwerpen vinden regelmatig beleidsevaluaties plaats.

Relatie met de begrotingscyclus

Monitoring en evaluatie vormen een belangrijk onderdeel in het proces van beleidsverantwoording van de provincie Zuid-Holland. In de begrotingscyclus wordt de relatie gelegd tussen beleidsprestatie en -effecten en de inzet van menskracht en financiële middelen. De begrotingscyclus vormt het uitgangspunt voor de inzet op monitoring en evaluatie voor de Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu 2013-2017. Dit betekent dat alleen op de onderwerpen c.q. beleidsterreinen die in de begrotingscyclus zijn vertaald in prestatie- of effectindicatoren een monitoring en evaluatie zal plaatsvinden.

Uitvoering van de Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu

De voortgang en uitwerking van deze Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu zal op regelmatige basis, via de begrotingscyclus, worden gemonitord. Evaluatie vindt na afronding van de planperiode plaats.

Daar waar relaties liggen tussen milieubeleidsdoelen en doelen op andere terreinen (zoals de beleidsdoelen voor duurzaamheid) worden afspraken gemaakt over de integratie van beleidsdoelen en over monitoring en evaluatie van die doelen.

Zo nodig worden deze nieuwe beleidsdoelen ook, via nog op te stellen prestatie en/of effectindicatoren, opgenomen in de begrotingscyclus.

Relatie met de regionale uitvoeringsdiensten

Door de oprichting van de regionale uitvoeringsdiensten vindt er een fysieke scheiding plaats tussen enerzijds ontwikkeling en operationalisering van het provinciale milieu- en duurzaamheidsbeleid en anderzijds de uitvoering daarvan. Hoe dit in de praktijk werkt zal door de provincie Zuid-Holland worden gemonitord en geëvalueerd.

Veel voor de uitvoering van monitoring en evaluatie noodzakelijke informatie zal vanaf 2012 door de regionale uitvoeringsdiensten worden gegenereerd. Dit vereist een goede borging en afstemming van de monitoring- en evaluatieprocessen in de werkprocessen van de provincie Zuid-Holland en die van de regionale uitvoeringsdiensten. .

De provincie start in 2014-2015 een evaluatie naar de kwaliteit en effectiviteit van de door de regionale uitvoeringsdiensten uitgevoerde taken.

Eén van de evaluatiethema's is of de nieuwe situatie ook beantwoordt aan de oorspronkelijke ambities ten tijde van de package deal uit 2009 en aan de ideeën van de provincie bij het formuleren van het 'Provinciaal Kader regionale Uitvoeringsdiensten' in 2010. Sindsdien zijn er zaken veranderd of in een ander daglicht gekomen, wat mogelijk consequenties heeft voor de keuzes betreffende de uitvoerende taken. Dit kan effect hebben op de provinciale opdracht en de omvang van het basistakenpakket en de extra taken (de 'plus-taken') voor de regionale uitvoeringsdiensten. Onderwerpen die invloed kunnen hebben zijn de structuurdiscussie in het kader van het Besluit

Risico's Zware Ongevallen (BRZO), het verschil in tempo van de ontwikkeling van de regionale uitvoeringsdiensten, in omvang en in mogelijkheden en in de uitvoeringsproblemen door de taaktoedeling aan de regionale uitvoeringsdiensten. Sommige van die uitvoeringsproblemen zijn fricties van tijdelijke aard en andere zijn structureel en vragen dus om een structurele oplossing.

De wijzigingen in het omgevingsrecht (waaronder de komst van de Omgevingswet en dus in de uitvoeringsinstrumenten) worden betrokken bij de evaluatie en bij het formuleren van de evaluatievragen. Een provinciale evaluatie naar de stand van zaken, de werking, de borging en de optimalisatie van de kennisinfrastructuur, zoals de ontsluiting van de expertises bij de verschillende regionale uitvoeringsdiensten en het functioneren daarvan, past in deze evaluatie van de uitvoering. Ook het functioneren van het in hoofdstuk 5 genoemde kwaliteitssysteem wordt geëvalueerd.

De hoofdvragen van de evaluatie zijn:

- 1) de kwaliteit van de uitvoerende milieutaken (inclusief de geconcentreerde taken) en
- 2) de mate van verbeterde efficiency.

Subvragen zijn hierbij:

- het ontsluiten en genereren van de kennis tussen de regionale uitvoeringsdiensten;
- het functioneren van de beleidscyclus en in het bijzonder de interactie tussen de provincie als kadersteller en de RUD's als uitvoerende organisaties.

De evaluatie heeft een relatie met de reeds aangekondigde evaluaties voor West- en Midden-Holland en de evaluatie van de Omgevingsdienst Haaglanden, waarover in de Stuurgroep Haaglanden is afgesproken deze in 2014 te laten plaatsvinden.

Bijlagen

Bijlage 1 Duurzaamheid in provinciale kerntaken

In deze bijlage zijn de doelstellingen en onderwerpen aangegeven die invulling geven aan duurzaamheid in het beleid voor de provinciale kerntaken economie en energie, mobiliteit, water, groen en ruimtelijke ordening. In de tabellen kan het genoemde onderwerp meerdere hoofdogaven bedienen. Er is dus meer samenhang tussen de verschillende hoofdogaven en de onderwerpen dan de tabel suggereert. Vooral bij mobiliteit zijn de onderwerpen in veel gevallen integraal verankerd in meerdere programma's of projecten. In een later stadium kunnen er meer projecten ontstaan rond het betreffende thema. De tabellen zijn niet uitputtend. Er is inzichtelijk gemaakt hoe milieu en duurzaamheid expliciet onderdeel zijn van het integrale provinciale beleid.

Economie en energie

De doelstellingen uit de duurzaamheidsparagraaf van de provinciale begroting 2012 zijn 'Een sterke regionale economie', met als indicator het 'Aantal hectares in gemeenten opgeleverde geherstructureerde bedrijventerreinen' en 'Een duurzame energievoorziening in Zuid-Holland', met als indicator het aantal gerealiseerde megawatt windenergie.

De provincie stimuleert innovatie en verduurzaming binnen de economische pijlers door coalities van bedrijven, kennisinstellingen en overheden te helpen opbouwen en daar waar nodig (Europese) middelen voor beschikbaar te stellen of te verwerven.

De provincie draagt bij aan een duurzame economische groei door de beschikbaarheid van voldoende werklocaties van de juiste kwaliteit te faciliteren. Er kan spanning zitten tussen economische intensivering en ruimtelijke verdichting en het verbeteren van de lokale leefomgevingskwaliteit. De provincie spant zich in om binnen de bestaande wettelijke kaders voldoende ruimte te creëren van de juiste kwaliteit voor bedrijvigheid. Zonodig zal beleid voor geluid en luchtkwaliteit worden ontwikkeld. Verder kan door clustering van HMC-bedrijven (relatief milieubelastende bedrijven uit de hoogste milieucategorieën 4 en 5) de bestaande ruimte beter worden benut.

De provincie Zuid-Holland stimuleert en faciliteert om het aandeel duurzame energie te verhogen, energie te besparen en de uitstoot van CO₂ te reduceren.

Zuid-Holland is sterk in relatief energie-intensieve sectoren als glastuinbouw, petrochemie en transport en logistiek¹⁶. Vooral deze voor de economie van Zuid-Holland belangrijke sectoren bieden aanzienlijke kansen voor inzet op energiebesparing en inzet van duurzame energie.

Daarmee draagt de provincie bij aan de nationale en Europese milieu- en energiedoelstellingen voor 2050, waaronder de reductie van 80% in energiegebruik; de EU-doelstelling om de uitstoot van broeikasgassen in 2020 met 20% terug te brengen en de doelstelling om in 2020 de energie voor 14% duurzaam op te wekken.

16 De provincie Zuid-Holland staat voor 20% van het totale energiegebruik van Nederland, waarvan 60% door het bedrijfsleven.

Tabel 1.1 **duurzaamheid in economie en energie**

Duurzaamheid in economisch- en energiebeleid		
Hoofd-opgaven	Onderwerp	Uitwerking
Transitie HIC	Inlandterminals	Goederenvervoer over water ontlast de weg en spaart ruimte en energie. Voor het vervoer over water zal de provincie prioriteit geven aan de ontwikkeling van (een keten) van inlandterminals, de bereikbaarheid van de terminals en bijbehorende bedrijventerreinen (droog, nat en HMC). Het aanleggen van nieuwe terminals is een verantwoordelijkheid van marktpartijen. De provincie faciliteert en stelt kaders via de Provinciale Structuurvisie en het mobiliteitsbeleid.
	Biobased Economy Programma	De provincie neemt het voortouw voor de organisatie van een Biobased Economy programma voor Zuid-Holland. Het programma bevat vier programmalijnen: 1. Mainport & biobased: de transitie van fossiele naar hernieuwbare energiedragers en grondstoffen. 2. Greenports & biobased: het stap-voor-stap benutten van plantenstoffen voor hoogwaardige producten als farmaceutische grondstoffen, geur- en smaakstoffen, kleurstoffen en afbreekbare verpakkingsmaterialen (vezels). 3. Sluiten van kringlopen: het benutten van reststromen op het gebied van biomassa, restwarmte en andere nuttige stoffen (CO₂, mineralen). Ook de strategie van ketens sluiten (bijvoorbeeld voor voedsel en afval) valt hieronder. Net als het optimaal benutten van de energie-inhoud van de reststoffen. 4. Ontwikkeling van de Biobased Open Campus Delft (zie voor toelichting onderdeel Ontwikkeling Kennisas).
	Veilige en Duurzame Delta	Samen met lokale overheden, bedrijven, kennisinstellingen en waterschappen wil de provincie duurzame innovaties op het gebied van waterveiligheid stimuleren (o.a. flexibele en multifunctionele waterkeringen, slim meten en monitoren, bouwen met de natuur, energiedijken (Getijdencentrale Brouwersdam) en duurzame deltasteden). Binnen de maritieme sector wil de provincie de introductie van schone schepen (o.a. varen op Liquefied Natural Gas) samen met regionale partners verder stimuleren. Dit zorgt voor een aanzienlijke vermindering van de uitstoot van fijnstof en CO ₂ . Bij bovenstaande acties wordt nauw samengewerkt met de afdeling Water en Groen (zie ook duurzaamheid in waterbeleid).

Duurzaamheid in economisch- en energiebeleid		
Hoofd-opgaven	Onderwerp	Uitwerking
Transitie HIC	Slimme logistiek	Er worden oplossingen gezocht in de uitgekiende inzet van alle beschikbare transportmiddelen (synchromodaliteit) aan het verminderen van vermijdbaar vervoer en lege retourritten door inzet van innovatieve concepten (ketenregie, informatietechnologie). Bij dit alles is verduurzaming een vereiste om de positie van 'global hub' te behouden in een wereld die steeds meer belang hecht aan de 'carbon footprint' (CO ₂ -uitstoot) van goederen. Het initiatief ervoor ligt bij koplopers in de sector. De provincie jaagt aan en faciliteert deze processen.
	Herstructurering	In het kader van de herstructurering en verduurzaming van het glasareaal is ruimtewinst mogelijk door middel van collectivisering van voorzieningen (energie, hergebruik van water, CO ₂), door zorgvuldige inrichting (meervoudig ruimtegebruik, optimalisering van de ontsluiting, beeldkwaliteit), functiemenging (water, groen en recreatie) en door functiescheiding (wonen). De provincie draagt bij - onder meer via planvormingssubsidie - aan het tot stand komen van integrale gebiedsgerichte plannen voor herstructurering. Het gaat daarbij om kwalitatief optimaal op orde houden van productielocaties en de daarbij horende ontsluiting.
Transitie Greenports	Multimodale Agrologistiek	Het Groente- en fruitcluster heeft de stap naar de Rotterdamse haven en de binnenvaart en het spoor inmiddels gezet. De Provincie zal nastreven dat ook de bloemen-, bomen-, planten- en bollenclusters deze stap gaan zetten. De mogelijkheden voor het vervoer van vers via het spoor wordt door de Provincie nog nader bekeken (uitwerking greenrailonderzoeken).
	Ontwikkeling kennis	Om de biobased economy in de regio te stimuleren wordt gewerkt aan een Biobased Campus waar niet alleen een krachtige basis wordt gelegd voor de kennisontwikkeling en -toepassing in biomaterialen en bio-energie, maar ook voor de kennisgedreven biobased bedrijvigheid.
Werklocaties	Groene parels	De provincie hanteert het concept 'Groene Parels' voor die te (her)ontwikkelen werklocaties waarbij kansen, kaders en kwaliteit op het gebied van duurzaamheid samenkomen. Het zijn projecten die veelal passen binnen de kaders van de integrale ruimtelijke projecten (IRP's) die binnen deze coalitieperiode tot realisatie kunnen leiden en waarbij de provincie het verschil kan maken. De provincie zet daartoe onder meer bestuurlijke aandacht en waar nodig de procesaanpak (methode Stroomversneller) en het ruimtelijk instrumentarium in.

Duurzaamheid in economisch- en energiebeleid		
Hoofd-opgaven	Onderwerp	Uitwerking
Werklocaties	Concentratie HMC- bedrijvigheid	De provincie gaat na of en waar concentratie en bescherming van ruimte voor bedrijvigheid uit de hogere milieucategorieën (HMC) te realiseren is door op bepaalde terreinen, of delen daarvan, alleen bedrijven toe te staan vanaf een milieucategorie 4 (minimale milieucategorie). Het resultaat van deze verkenning wordt indien nodig verwerkt in een actualisering of herziening van de Structuurvisie (PSV). Bestaande HMC-knelpunten – met name complexe knelpunten bij bedrijven van (boven)regionaal belang waarvoor de provincie bevoegd gezag is - lost de provincie op door inzet van haar wettelijke instrumenten vergunningverlening, handhaving).
	Herstructurering en intensivering van bestaande ruimte	Bij de accommodatie van de vraag naar bedrijventerreinen, kantoren en detailhandellocaties laat de provincie herstructurering en intensivering van de bestaande ruimte prevaleren boven nieuwe uitleg van locaties of nieuwbouw van kantoren; de provincie heeft hiertoe - met uitzondering van de detailhandel - de SER-ladder¹⁷ voor deze werklocaties opgenomen in de Verordening Ruimte. De detailhandel zal nog onder de werking van de SER-ladder worden gebracht. De inzet op herstructurering vanuit de provincie concentreert zich vooral op de planontwikkeling: op het helpen van gemeenten en bedrijfsleven bij het verzakelijken van de business cases van projecten. Onderzocht wordt of de inzet van revolverende fondsen de uitvoering kan versnellen. Planvormingssubsidie blijft tot 2016 beschikbaar voor herstructurering. De provincie vindt het van groot belang dat herstructureringsprojecten waaraan in het verleden provinciale middelen zijn toegekend ook daadwerkelijk worden afgerond en opgeleverd. Hiertoe heeft de provincie de 'Monitor bedrijventerreinen Zuid-Holland' ontwikkeld. Het doel is om 600 ha geherstructureerd bedrijventerrein door gemeenten op te laten leveren (tot 2016) waaraan de afgelopen jaren UHB-subsidie is toegekend.
	Stimuleren kansen pakken duurzame herstructurering	Herstructurering (en nieuwbouw) van werklocaties biedt naast ruimtelijke kansen ook mogelijkheden voor energiebesparing, hergebruik van reststromen, zoals warmte en CO2 en voor opwekking van duurzame energie. De provinciale Masterclasses en procesmanagers kunnen op het gebied van kennisoverdracht hierbij een rol spelen.

17 Advies van de Sociaal Economische Raad (SER) om zorgvuldiger om te gaan met de ruimte die beschikbaar is voor bedrijven. Volgens de SER-ladder moet eerst worden bekeken of er op de bestaande bedrijventerreinen nog ruimte beschikbaar is, of er door herstructurering nog ruimte kan worden gemaakt en of het mogelijk is de ruimte effectiever te benutten. Pas als al die mogelijkheden zijn benut, mag er tot de aanleg van een nieuw bedrijventerrein worden besloten.

Duurzaamheid in economisch- en energiebeleid		
Hoofd-opgaven	Onderwerp	Uitwerking
Energie	Verhoging aandeel duurzame energie	De provincie wil een verhoging van het aandeel duurzame energie (van nu 4% naar 9% in 2015 en 14% in 2020) door inzet van windenergie, warmte en biomassa ¹⁸ speelt in op kansen die zich in individuele projecten voordoen. Het initiatief om projecten te ontwikkelen ligt bij marktpartijen.
	Windenergie	In de provinciale Structuurvisie is een plaatsingsvisie opgenomen en is benoemd dat de provincie een regierol heeft bij het aanwijzen van locaties voor de realisatie van windenergie. In de nota Wervelender is de plaatsingsvisie van de provincie uitgewerkt. Het gaat hierbij om tenminste 720 MW op land, waarvan ongeveer tweederde in het HIC en op Goeree Overflakkee gerealiseerd wordt. Gemeenten zijn in eerste instantie verantwoordelijk voor de politieke en planologische besluitvorming. De provincie werkt daarom met regio's en individuele gemeenten aan de totstandkoming van locatiespecifieke werkafspraken en gezamenlijke visies.
	Green Deal Warmte	Zuid-Holland heeft een hoog potentieel aanbod aan industriële restwarmte en aardwarmte en een hoge nabijgelegen potentiële vraag in steden en glastuinbouwgebieden. Tot nu wordt echter minder dan 5% van het potentiële warmteaanbod benut. Vanuit een procesaanpak wil de provincie het ontstaan van lokale warmtenetten en de verbinding naar bovenlokale netten bevorderen. De provincie neemt het initiatief om de huidige Green Deal Warmte nader uit te werken tot een Green Deal II. Dit gebeurt langs vier hoofdsporen: 1. Uitwerking van een breed gedragen warmtevisie 2020 waarmee de ambitie '14% duurzame warmte (incl. restwarmte) in 2020' kan worden gerealiseerd. 2. Een aanpak voor verduurzaming van bestaande warmtelevering, door warmteaanbieders en -vragers bij elkaar te brengen, en door de kansen voor benutting van restwarmte en duurzame warmte te verkennen. In eerste instantie gericht op Rotterdam en Leiden waar bestaande gasgestookte warmtekrachtcentrales aan vervanging toe zijn. Voor Leiden ligt er een relatie met het 'energieneutraal' ontwikkelen van Nieuw-Valkenburg.

¹⁸ Keuze voor windenergie, warmte en biomassa, omdat die gezamenlijk goed zijn voor 95% van duurzame energieopwekking in Zuid-Holland.

Duurzaamheid in economisch- en energiebeleid		
Hoofd-opgaven	Onderwerp	Uitwerking
Energie		3. Verdere stimulering van bodemenergie via onder meer: - het voorbereiden van de eerste '2e generatie' aardwarmteprojecten (ca. 4 km diep) door het uitvoeren van een haalbaarheidsverkenning en; - Het faciliteren van gemeenten bij het maken van Masterplannen voor de benutting van bodem-energieplannen om het warmtepotentieel van de ondergrond optimaal te benutten en daarnaast het bevorderen van onderzoek naar ondergrondse hogere temperatuur warmtebuffering door pilotprojecten toe te staan en de (milieu)effecten te monitoren. Verkennen van mogelijkheden tot private (mede)financiering van warmteprojecten, aangevuld met ondersteuning via SDE+¹⁹, Kaderprogramma's en EU- fondsen, bijvoorbeeld via een revolverend fonds.
	Biomassa en groen gas	De provincie zet in op biomassa en groen gas, omdat deze een belangrijke bijdrage leveren aan de duurzame energievoorziening en vermindering van de CO ₂ -uitstoot. De transitie naar een biobased economy is nog pril, het is daarom te vroeg om concrete doelen te formuleren. In deze fase is het vooral van belang om knelpunten voor bedrijven op te lossen. De aanpak van de provincie richt zich dan ook op het helpen van koplopers bij het oplossen van knelpunten en het stellen van kaders (ruimtelijk, vergunningtechnisch) om verder de innovatiecurve op te komen (methode Stroomversneller). Knelpunten liggen vooral op het vlak van kennisontsluiting, de aansluiting tussen vraag en aanbod en niet aansluitende regelgeving.
	Aanleg van vulpunten aardgas/groen gas	De provincie stimuleert rijden op aardgas en groen gas door de aanleg van vulpunten, mede mogelijk gemaakt door Europese subsidie. Deze in 2009 ingestelde regeling loopt tot 2013. In verband met verantwoordingsverplichtingen voor Europese subsidie is er tot en met 2013 de tijd om deze vulpunten te realiseren. De provincie stimuleert ook het varen op Liquefied Natural Gas (LNG) door de realisatie te faciliteren van een LNG bunkerstation voor de binnenvaart en een landelijk netwerk voor LNG bunkeren. De provincie spreekt met het Rijk over benodigde veranderingen in de regelgeving.
	Ruimte voor zonne-energie	De provincie zet voor zonne-energie niet meer in op stimulering van grootschalige voorbeeldprojecten, maar zet waar nodig haar ruimtelijk instrumentarium in ter stimulering, facilitering en ondersteuning van zonne-energie. Te voorzien valt dat binnen afzienbare tijd de plaatsing van zonnepanelen in veldopstellingen en op grote dakoppervlakken tot ruimtelijke inpassingsdiscussies zal leiden.

¹⁹ Steunregeling voor Duurzame Energie 2012. Deze rijksregeling verleent subsidie voor de productie van groene warmte, duurzame elektriciteit en groen gas.

Mobiliteit

Doelstelling van duurzame mobiliteit is om de bereikbaarheid te verbeteren en de druk op de fysieke leefomgeving en het gebruik van eindige grondstoffen te verminderen. De doelstellingen uit de duurzaamheidsparagraaf van de provinciale begroting 2012 zijn een 'Adequaat regionaal vervoersaanbod', met als indicator de groei van het aantal OV-reizigerskilometers, en een 'Beter leefmilieu met minder hinder', met als indicator de afname van het aantal blootgestelden boven de luchtkwaliteitsnorm.

Een duurzaam verkeerssysteem is betaalbaar, veilig, schoon, stil en zuinig met ruimte en (fossiele) energie. Hieraan werkt de provincie o.a. door herkomst en bestemming dichterbij elkaar te brengen. Binnen StedenbaanPlus wordt er gestreefd naar stedelijke verdichting en ontwikkeling in stadscentra en bij multimodale knopen, die zowel per auto, OV als tweewieler te bereiken zijn. Verder stimuleert de provincie de inzet op schone, stille en veilige vaar- en voertuigen. Door efficiencyverhoging zijn belangrijke besparingen op kosten en milieu-impact te realiseren.

Rijk en provincie zetten dan ook in op meer vervoer via het vaarwegennet, door bijvoorbeeld transferia tussen weg en water (inlandterminals) te faciliteren. Meer vervoer over water spaart ruimte en energie en biedt kansen voor 'schone schepen'.

Na decennia van groei lijkt in Nederland en Zuid-Holland de trend van groeiende personenmobiliteit sinds 2005 af te vlakken. De laatste jaren wordt her en der een stilstand van de groei voorzien, maar dit kan een tijdelijke situatie zijn (bv. wel weer groei bij economische opleving). De omvang van de goederenstroom neemt nog wel toe en is de afgelopen vier decennia vrijwel gelijk opgegaan met de groei van de economie.

Een transitie naar andere brandstoffen en schonere en stillere voertuigen is mogelijk door in te zetten op nieuwe technologische ontwikkelingen. De provincie faciliteert een aantal nieuwe technologieën en stimuleert onderzoek hiernaar.

Tabel 1.2 duurzaamheid in mobiliteitsbeleid

Duurzaamheid in mobiliteitsbeleid		
Hoofd-opgaven	Onderwerp	Uitwerking
Verminder Verander Verduurzaam	StedenbaanPlus	Door het o.a. via StedenbaanPlus voeren van knooppuntenbeleid wordt mobiliteit beperkt en worden multimodaliteit en OV-gebruik bevorderd. Verstedelijking vindt dan ook zo veel mogelijk plaats in centra en bij multimodale knopen, die zowel per auto, OV als tweewieler te bereiken zijn. De provincie faciliteert en stelt kaders.
	Efficiencyverhoging transportintensieve mainports en greenports	Met efficiencyverhoging zijn belangrijke besparingen op kosten en milieu-impact te realiseren. Hieraan wordt o.a. invulling gegeven door onnodige en lege transportkilometers te voorkomen, door inzet van schonere auto's, treinen en schepen en het gebruik van de meest milieuvriendelijke transportwijze, afhankelijk van de omvang en aard van de transportstroom. Het initiatief ligt bij koplopers in de sector. De provincie jaagt aan en faciliteert deze processen en innovatieve concepten.
	Kwaliteitsnetwerk goederenvervoer	Goederenvervoer over water ontlast de weg en spaart ruimte en energie. Ontwikkeling daar naartoe vraagt om versterking van het vaarwegennet en meer overslagpunten (transferia) tussen weg en water, zoals de Overslag Terminal Alphen (OTA). De provincie zet in op het kwaliteitsnetwerk goederenvervoer, innovatieve logistiek, overslag, greenports, freshcorridors en groenere brandstoffen. De grote verladers spelen hierbij een belangrijke rol. De provincie faciliteert en stelt kaders via het mobiliteitsbeleid en de Provinciale Structuurvisie. Ook schone, stille en veilige vaar- en voertuigen worden door de provincie gestimuleerd.
	Netwerkbenadering personenvervoer	Ook het personenvervoer vraagt om een netwerkbenadering met gebruik van meerdere modaliteiten. Dit geldt vooral voor de bereikbaarheid van onze binnensteden, waarbij zowel auto, OV als de tweewieler worden gebruikt en er soms ook een overstap nodig is tussen deze modaliteiten. De provincie faciliteert en stelt kaders via het mobiliteitsbeleid en de Provinciale Structuurvisie.
	Stimuleren fietsgebruik	OV en fiets zijn de modaliteiten die per reizigerskilometer de minste ruimte en energie vergen en de minste milieubelasting geven. De provincie heeft dan ook stevige ambities voor de fiets. Met de doelstelling van realisatie van 36 woon/werkverbindingen en 40 stad/landverbindingen in de periode (2012-2015) stimuleert de provincie het fietsgebruik door de inwoners.

Duurzaamheid in mobiliteitsbeleid		
Hoofd-opgaven	Onderwerp	Uitwerking
Verminder Verander Verduurzaam	Duurzaamheids-eisen OV-concessieverlening Duurzaam wegbeheer	Met hybride bussen werkt de provincie aan duurzamer OV. In openbaar Vervoer/concessieverlening worden duurzaamheidseisen opgenomen. De provincie stelt duurzaamheidseisen en randvoorwaarden (duurzame contracteisen en duurzame materialen, zoals stil asfalt waar nodig) aan duurzaam wegbeheer en OV als invulling aan haar wettelijke taken als wegbeheerder en concessieverlener.
	Vaarwegen / goederenvervoer Mobiliteitsmanagement	De provincie stimuleert duurzame innovaties op het gebied van doelmatige logistieke processen, vaarwegbeheer en schonere brandstof, vooral in havens. Met mobiliteitsmanagement wordt een slimme keuze voor reisgedrag beoogt, vooral in woon-werk verkeer. Het gaat hierbij om spreiding over de dag, anders reizen (fiets,/ OV) en niet of minder reizen (flexibel- en thuiswerken). Dit vraagt ook om betrokkenheid van het bedrijfsleven. Met mobiliteitsmanagement geeft de provincie invulling aan gedragsverandering van werknemers via 4 gebieds-aanpakken: Leiden, Alphen a/d Rijn, Gouda en Drechtsteden.

Water

Veiligheid tegen overstromingen

De dijken en de kust moeten ons beschermen tegen overstromingen. Maar ook (tijdelijke) wateroverlast door onvoldoende bergings- en afvoercapaciteit van het oppervlaktewatersysteem moet worden voorkomen. De basis voor de aanpak van de wateroverlast wordt gevormd door het Nationaal Bestuursakkoord

Water -Actueel (2008) en het Nationaal Waterplan (2008), waarin is afgesproken dat het watersysteem in termen van bergen en afvoeren in 2015 op orde is. In het provinciaal waterplan is dit verder uitgewerkt en in de provinciale verordening water van 2009 zijn hiervoor normen opgenomen gekoppeld aan het type landgebruik en de maximaal toelaatbare overstromingsrisico's.

Ontwikkelen van een duurzame zoetwatervoorziening

Inspelen op vraagstukken voor de zoetwatervoorziening, rekening houdend met klimaatverandering, brijnbeleid en het Nationale Deltaprogramma zoetwatervoorziening. Verder moet het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen worden verminderd om aan waterkwaliteitsdoelen te voldoen.

In het provinciaal waterplan is ook een lijst van verdroogde (natuur)gebieden opgenomen. Om te voldoen aan Europese verplichtingen heeft de aanpak van verdroging in de Natura 2000-gebieden de hoogste prioriteit. Natura 2000 is de overkoepelende naam voor gebieden die worden beschermd vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Volgens deze Europese richtlijnen moeten lidstaten specifieke diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving (habitat) beschermen om de biodiversiteit te behouden.

Goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater

In het kader van het dossier Kaderrichtlijn Water wordt gewerkt aan het verbeteren van de ecologi-

sche en chemische waterkwaliteit. Schoon, ecologisch gezond en aantrekkelijk water is van groot belang voor het woon-, werk- en leefklimaat in Zuid-Holland. Dit geldt zowel in het buitengebied als in de stedelijke omgeving. Een belangrijk instrument hierbij is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).

De waterkwaliteit wordt in belangrijke mate bepaald wordt door generiek beleid (milieu, stoffen, landbouw) van EU en Rijk. Met name de hoge nutriënten (voedingsstoffen) in het water zijn bepalend voor het behalen van de waterkwaliteitsdoelen en daarmee voor de (kosten-)effectiviteit van regionale inrichtingsmaatregelen.

In Rijn West verband wordt, in overleg met o.a. de landbouwsector, onderzocht wat effectieve maatregelen kunnen zijn. In Zuid-Holland zijn 126 KRW-oppervlaktewaterlichamen aangewezen en 4 KRW-grondwaterlichamen. In het provinciaal waterplan is per KRW waterlichaam aangegeven welke inrichtings- en beheermaatregelen noodzakelijk zijn. Het KRW programma heeft een gefaseerde aanpak en eindigt

pas in 2027. Voor stikstof geldt de Wet ammoniak en veehouderij, die definieert welke gebieden door de provincie moeten of kunnen worden aangewezen als zeer kwetsbaar voor stikstofdeposities.

Klimaatadaptatie

Adaptatiestrategieën zijn gericht op het omgaan met de gevolgen van klimaatverandering. Bij afronding van het actieprogramma klimaat en ruimte is opnieuw komen vast te staan dat het provinciale adaptatiebeleid wordt uitgevoerd d.m.v. de 'Strategische Agenda Zuid-Holland voor de Deltaprogramma's Waterveiligheid, zoetwater en nieuwbouw en herstructurering.', via de Randstadstrategie Europa en in samenwerking met partners in de regio. Verder is er de afspraak in het Bestuursakkoord IPO-Rijk om ervoor te zorgen dat klimaatbestendigheid in 2015 een vanzelfsprekend onderdeel is van de provinciale visies, uitvoeringsprogramma's en projecten.

Bodemdaling veenweidegebieden

Waterpeilverlaging zorgt in veenweidegebieden voor oxidatie van het veen. Hierdoor daalt de bodem. Dit

heeft o.a. gevolgen voor het landschap, de natuur en de watervraag en -kwaliteit. Verder brengt verzakking van funderingen van wegen en gebouwen kosten met zich mee. Het dalen van de bodem heeft daarmee een directe impact op de kernopgaven. De provincie ziet de aanpak van bodemdaling als onderdeel van een bredere aanpak gericht op vitale veenweidegebieden.

Innoveren en excelleren in de Topsector water (innovatiecontracten)

Zonder vernieuwing (discipline overstijgende kennis, innovatie en beleid) en duurzame ontwikkeling, zijn water- en groenbeleidsdoelen (inhoudelijk) niet bereikbaar en niet betaalbaar. Kennis en innovatie zijn belangrijk voor de economische groei in Zuid-Holland. In de Beleidsvisie Economie en Energie wordt dan ook ingezet op versterking van het water-, delta- en maritieme cluster. De innovatiekracht van deze clusters wordt zowel door de provincie als door het Rijk (topsectorenbeleid) ondersteund en gefaciliteerd. Daarnaast participeren Nederlandse overheden, kennisinstituten en bedrijfsleven in het European Innova-

tion Partnership 'Water efficient Europe: Every drop counts' (EIP-water) om op die wijze Europese fondsen beter te benutten.

Uitvoering via regionale uitvoeringsdiensten

De taken voor vergunningverlening voor grondwateronttrekkingen zijn gedecentraliseerd naar de regionale uitvoeringsdiensten (RUD's), waarbij de provincie opdrachtgever is voor vergunningverlening en handhaving, zoals voor koude- en warmteopslag.

Tabel 1.3 duurzaamheid in waterbeleid

Duurzaamheid in waterbeleid		
Hoofd-opgaven	Onderwerp	Uitwerking
Veiligheid en overstromingen	Bovenregionale adaptatie-strategieën (klimaatbestendig)	Bij adaptatiestrategie gaat het niet om de hoofdvraag wat de effecten van klimaatverandering zijn, maar wat de mogelijke oplossingsstrategieën (no-regret) zijn. Het betreft opgaven vanuit waterveiligheid, wateroverlast, zoetwatervoorziening en energie. Via het waterbeleid wordt soms ook gewerkt aan klimaatmitigatie, zoals door duurzame energieopwekking via de getijdenenergiecentrale in de Brouwersdam.
	Bodemdaling veenweidegebied	Voor deze gebieden worden waterbeleid (Kaderrichtlijn Water), bodembeleid, natuurbesluit (Vogel- en Habitatrichtlijn), landschapsbeleid (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid/ Provinciale Landbouwagenda), klimaatbeleid (emissie reductie en adaptatie) en de beleidsdoelstellingen rond een economisch vitale landbouw geïntegreerd.

Duurzaamheid in waterbeleid		
Hoofd-opgaven	Onderwerp	Uitwerking
Duurzaam waterbeheer	Duurzame zoetwatervoorziening	Maatregelen voor de zoetwatervoorziening van de Greenports, rekeninghoudend met klimaatverandering (verzilting/droogte), en afgestemd met het provinciale brinbeleid (Landelijk beleidskader (voorkeursladder) duurzame gietwatervoorziening) en aansluiting vindend op het Nationale Deltaprogramma zoetwatervoorziening. Verder gaat het om het verminderen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de bollenteelt voor het halen van de waterkwaliteitsdoelen in de plassen en het tegengaan van verdroging van vooral Natura 2000-gebieden.
	Goede kwaliteit van (grond)water	De normen voor chemische en ecologische kwaliteit van oppervlakte- en grondwatersystemen worden vastgesteld op grond van de wet Milieubeheer, waarin de milieukwaliteitseisen zijn geregeld. In het kader van de kaderrichtlijn Water wordt hard gewerkt aan het verbeteren van de ecologische en chemische waterkwaliteit.
	Grondwateronttrekking	Voor (tijdelijke) grondwateronttrekkingen voor de industrie van meer dan 150.000 m ³ /jaar, de openbare drinkwatervoorziening en voor bodemenergiesystemen (KWO in de bodem), verleent de provincie de vergunningen. Deze provinciale taken zijn gedecentraliseerd naar de regionale uitvoeringsdiensten.
Innovatieve watersector	Innoveren en excelleren Topsector Water	Onze inzet op een innovatieve watersector biedt niet alleen economische (export)kansen, maar draagt ook bij aan slimme en effectieve oplossingen voor de klimaatopgaven. Duurzaam en efficiënt watergebruik, veiligheid en leefbaarheid, slim energiegebruik en infrastructuur zijn daarbij de kernopgaven. In het innovatiecluster Watertechnologie wordt gewerkt aan de innovatiethema's 'Kenniss van water, kassa voor later' (water-energie-voedsel); 'Water for all' ; 'More crop per drop', Water en energie en Water en ICT. In het innovatiecluster Deltatechnologie wordt gewerkt aan de volgende innovaties: Eco-engineering (building with nature / zandmotorconcepten); Waterveiligheid en slimme dijken (Flood control, digitale Delta en energiedijken/ getijdenenergiecentrale Brouwersdam) en Leefbare delta (duurzame deltasteden en leven met zout). In het IC-Marinetechnologie wordt gewerkt aan de volgende innovaties: Winnen op zee (grondstoffen en energiewinning); Schone schepen (brandstofbesparing en emissies); Slimme schepen en slimme havens (interactie schip en zeehaven infrastructuur).

Groen

De duurzaamheidsparagraaf van de provinciale begroting 2012 bevat de doelstellingen 'Toename recreatie in het groen binnen de provincie', met als indicator jaarlijkse groei van het aantal recreatieplaatsen en 'Behoud van biodiversiteit' met als indicator ontwikkeling van de natuurkwaliteit.

Innoveren en excelleren

De provincie wil innoveren en excelleren op haar kerntaak Groen. Ook hier ligt een relatie met duurzaamheid, want innovatie en verduurzaming gaan vaak hand in hand. Op onderdelen van de Beleidsvisie Groen 2012 – 2015 zijn daarom nadere verkenningen nodig, bijvoorbeeld om de inhoud van regionale adaptatiestrategieën klimaatverandering te operationaliseren en realiseren. Hittestress in de steden, bodemdaling in de veenweidegebieden, opschuivende klimaatzones, zoetwatervoorziening en water als leidend principe in de Delta hebben alle invloed op de manier waarop de thema's groenbeleving, biodiversiteit en plattelandseconomie / ondernemerschap een plaats krijgen (en moeten worden bijgesteld) in

de drie gebiedsstrategieën voor de delta, het stedelijk netwerk en de veenweiden.

Ruimte voor biodiversiteit

Biodiversiteit is veel meer dan verscheidenheid aan soorten, het gaat ook over rijkdom aan ecosystemen en genen, vormt een basisvoorwaarde voor leven en draagt bij aan bijvoorbeeld natuur- en groenbeleving en ecosysteemdiensten. De belangrijkste oorzaken voor het biodiversiteitsverlies zijn het gebrek aan geschikt leefgebied door oprukkende verstedelijking, infrastructuur en intensivering van de landbouw. De condities voor natuur en landschap verslechteren door verdroging, vermesting, verzuring en versnippering.

Met de decentralisatie van het natuurbeleid heeft de provincie de verantwoordelijkheid voor het natuurbeleid binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De belangrijkste instrumenten voor de provinciale inzet op biodiversiteit zijn:

- wet- en regelgeving;
- groen netwerk;
- biodiversiteit verbinden met mensen en sectoren.

Het accent van de provinciale inzet ligt bij drie grote gebieden van grote internationale waarde:

- duinen/kust;
- delta/rivieren en
- veenweiden.

Per gebied zijn doelen geformuleerd voor nieuwe hectares, groenblauwe dooradering, bodemdaling en beheerplannen.

Tabel 1.4 duurzaamheid in groenbeleid

Duurzaamheid in groenbeleid		
Hoofd-opgaven	Onderwerp	Uitwerking
Biodiversiteit	EHS	Afgeslankte EHS afronden, ter behoud van de biodiversiteit en verbetering van de leefomgeving.
	Groenblauwe dooradering	Realisatie van groenblauwe verbindingen en versterking van het groenblauwe netwerk. Door verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving wordt in steden de belevingswaarde van de ruimte versterkt. Ook wordt wateroverlast en zomerse hittestress tegengegaan.
	Bodembiodiversiteit in veenweidegebieden	Fase 2; het opzetten en uitvoeren van pilotprojecten gericht op het verbeteren van de ecosysteemdiensten in deze gebieden.
Groen-beleving	Routenetwerk versterken	Op korte termijn, met name in het stedelijk netwerk, wil de provincie de recreatieve verbinding met de provinciale landschappen versterken. Deze opgave versterkt de door burgers beleefbare kwaliteit van de leefomgeving en het vestigingsklimaat.
Ondernemerschap	Versterken ondernemerschap	Door het versterken van het ondernemerschap wordt bijgedragen aan de vitaliteit van het platteland, zowel in het stedelijk netwerk, langs de kust, in de Delta als in het Groene Hart. Dit heeft effect op zowel de verbetering van de economische vitaliteit als de door burgers beleefde leefomgevingskwaliteit.

Ruimte

Het ruimtelijk beleid vormt het integratiekader van provinciaal beleid dat ruimtelijk neerslaat. De bij de kerntaken mobiliteit, economie en energie, groen en water vermelde duurzaamheidsdoelstellingen werken voor een deel ook ruimtelijk door. Daarnaast is in de duurzaamheidsparagraaf van de provinciale begroting 2012 'Een beschermd, bekend en beleef-

baar cultureel erfgoed' als ruimtelijke doelstelling opgenomen, met de barometer culturele kwaliteit als indicator.

De provincie wil de kwaliteit van de leefomgeving verbeteren. Via een goede mix van instrumenten wordt de basiskwaliteit voor milieu gewaarborgd en kwaliteits-verbetering gerealiseerd.

Tabel 1.5 duurzaamheid in ruimtelijk beleid

Duurzaamheid in ruimtelijk beleid		
Hoofd-opgaven	Onderwerp	Uitwerking
Aantrekkelijk en concurrerend internationaal profiel	Economische topclusters	Het economische handelen moet zich richten op duurzame ontwikkeling, waaronder het efficiënt gebruik van grondstoffen en het zuiniger omgaan met energie.
	Kennisontwikkeling en innovatie	Duurzame ontwikkeling is een speerpunt voor kennisontwikkeling en innovatie en biedt kansen voor economische ontwikkeling van kennisinstellingen en het bedrijfsleven.
Duurzame en Klimaatbestendige Delta-provincie	Water	Het streven is om de zoetwatervoorziening op het huidige niveau te handhaven. De waterveiligheid wordt gewaarborgd door de zwakke schakels in de kust te versterken en de primaire en regionale keringen op orde te houden. De waterbergingen zijn in het ruimtelijk beleid opgenomen.
	Duurzame energie	De plaatsingsvisie Windenergie draagt bij aan een landschappelijk goed ingepaste en duurzame energievoorziening. De ambitiegebieden voor bodemenergie bevorderen toepassing van koude- en warmteopslag.

Duurzaamheid in ruimtelijk beleid		
Hoofd-opgaven	Onderwerp	Uitwerking
Divers en samenhangend stedelijk netwerk	Stedenbaan	Door het voeren van knooppuntenbeleid wordt mobiliteit en ruimtegebruik beperkt en multimodaliteit en OV-gebruik bevordert.
	Kantorenstrategie	Er worden geen snelweglocaties (meer) aangewezen. Kantoorlocaties moeten goed OV-bereikbaar zijn en op loopafstand daarvan liggen.
	Bedrijventerreinen	Transportbedrijven liggen langs hoofdontsluitingswegen, vervoer over water wordt gestimuleerd door voldoende ruimte te reserveren voor watergebonden bedrijvigheid.
	SER-ladder	Nieuwe uitleg voor bedrijven, kantoren, glastuinbouw en woningen is pas toegestaan als de behoefte-raming goed onderbouwd is, bestaand gebied volledig is benut en er geen mogelijkheden zijn voor herstructurering en transformatie.
	Glastuinbouw	Nieuwe gebieden moeten aan duurzaamheidseisen (met name voor bereikbaarheid, energie en water) voldoen.
	Contourenbeleid	Draagt bij aan compact bouwen, behoud van groene ruimte, beperking van mobiliteit en multimodaal personenvervoer (waaronder fiets en OV).
	Woonmilieu	Een schone, stille en veilige woonomgeving vormt onderdeel van de in de woonvisie beoogde woon-kwaliteit en woonmilieus.
	Veilige leefomgeving	Hieraan wordt bijgedragen door het clusteren van HMC-bedrijven, een provinciedekkend basisnet externe veiligheid, het beperken van het groepsrisico en milieuzoneringen langs de Nieuwe Waterweg en Nieuwe Maas en Rotterdam The Hague Airport en Schiphol.
	Duurzaam ondergronds ruimtegebruik	De inrichting en het gebruik van de ondergrond draagt bij aan een duurzame energie- en watervoor-ziening in de provincie Zuid-Holland.
Vitaal, Divers en aantrekkelijk Landschap	Kwaliteitskaart en Gebiedsprofielen	Ruimtelijke kwaliteit, waar milieukwaliteit onderdeel van uitmaakt, draagt bij aan het welzijn van onze burgers, het vestigingsklimaat en onze welvaart.
	Biodiversiteit	In de Structuurvisie en/of de Verordening zijn de Ecologische Hoofdstructuur en weidevogelgebieden aangewezen om deze te beschermen tegen ongewenste ontwikkelingen en om verlies aan biodiversiteit tegen te gaan.

Duurzaamheid in ruimtelijk beleid		
Hoofd-opgaven	Onderwerp	Uitwerking
Stad en Land Verbonden	Zuidvleugel- groenstructuur	Verbeterde toegankelijkheid en bereikbaarheid van stedelijk groen en provinciale landschappen en een verbeterde verbinding en overgang tussen stad en land verhoogt de kwaliteit van wonen, werken en recreëren en beperkt zomerse hittestress, wat bijdraagt aan duurzame verstedelijking.
	Kwaliteitskaart en Gebiedsprofielen	Ruimtelijke kwaliteit, waar milieukwaliteit onderdeel van uitmaakt, draagt bij aan ons welzijn, het vestigingsklimaat en onze welvaart.

Bijlage 2 Relaties milieuthema's en provinciale taken

Kracht van de onderlinge relatie	
	Zeer sterk
	Sterk
	Gemiddeld
	Zwak
	Afwezig

Toelichting op de relaties milieuthema's met provinciale taken (de inhoudelijke onderbouwing van het kleurenschema)						
Milieu-thema	Verkeer	Ruimte	Economie	Energie	Water	Groen
Luchtkwaliteit	+ gemotoriseerd verkeer over weg en water belangrijke bron van verontreiniging	+ niet halen van Europese doelen remt ruimtelijke ontwikkeling + geen kwetsbare bestemmingen (o.a. scholen) langs belaste wegen.	+ niet halen van Europese doelen remt ruimtelijke en daarmee economische ontwikkeling	+ verontreiniging vooral afkomstig van fossiele bronnen, waaronder voertuigen met verbrandingsmotoren.	+ luchtverontreiniging doet afbreuk aan de waterkwaliteit (met name stikstofdeposities vormen een probleem).	+ luchtverontreiniging doet afbreuk aan de natuurkwaliteit (met name stikstofdeposities vormen een probleem).
Geluid	+ gemotoriseerd weg- en vliegverkeer zijn belangrijke bronnen van geluidbelasting	+ volzitten geluidgebruiksruimte op bedrijventerreinen beperkt mogelijkheden tot verdichting + geluidcontouren ook relevant voor andere functies (o.a. wonen, luchtvaart).	+ volzitten geluidgebruiksruimte op bedrijventerreinen beperkt mogelijkheden tot verdichting. Groeiluchtvaart (Schiphol en RTA) is goed voor economie.	+ belasting vooral afkomstig van voertuigen met verbrandingsmotoren, waaronder ook luchtvaarttoestellen.	+ geluidbelasting vermindert de recreatieve waarde van het water.	+ geluidbelasting vermindert de recreatieve waarde van het groen. Recreatieve luchtvaart verstoort natuur en mens.
Externe Veiligheid	+ transport van gevaarlijke stoffen (over weg, water en ook over spoor) belangrijke risicobron (naast opslag en verwerking). Ook luchtvaart vormt een risicobron.	+ risicocontouren (ook van luchtvaart) beperken mogelijkheden tot verdichting + geen kwetsbare bestemmingen (o.a. scholen) langs transportassen voor gevaarlijke stoffen.	+ risicocontouren beperken mogelijkheden tot stedelijke verdichting + opslag en gebruik van gevaarlijke stoffen belangrijke risicobron (zie o.a. Chemie Pack)	+ opslag en vervoer van LPG bergt gevaren in zich. Ook een mogelijke overstap naar een waterstofeconomie heeft veiligheidsrisico's.		
Bodem	+ gemotoriseerd verkeer draagt bij aan bodemverontreiniging (o.a. met stikstof)	+ ordening van de ondergrond belangrijk voor doelmatige en veilige benutting bodemenergie	+ bodembenutting & bescherming van groot belang voor duurzame toekomst van stedelijk en glastuinbouwgebied	+ bodem van groot belang voor opwekking en opslag van thermische energie (WKK en WKO)	+ water-verontreiniging, o.a. verontreinigd baggerslib, vormt een aanzienlijk milieuprobleem.	

Bijlage 3 Afkortingenlijst

AMVB	Algemene maatregel van bestuur	Mw	Megawatt
BBT	Best beschikbare techniek	NER	Nederlandse Emissie richtlijnen
BEVI	Besluit Externe Veiligheid Inrichtingen	Nota VTH	Nota vergunningverlening, toezicht en handhaving
BGWM	Beleidsplan Groen Water en Milieu 2006 – 2010 (+2 jaar verlenging)	NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit
BRZO	Besluit Risico's Zware Ongevallen	OV	Openbaar vervoer
BTEV	Besluit transportroutes externe veiligheid	OTA	Overslag Terminal Alphen a/d Rijn
dB	Decibel	PAS	Programmatistische Aanpak Stikstof
DCMR	Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond	PDC	Producten en Dienstencatalogus
EHS	Ecologische Hoofdstructuur	PSV	Provinciale Structuurvisie
EIP	Europese Innovatie Partnerschappen	PUMa	Programma Uitvoering met Ambitie
EU	Europese Unie	PVVP	Provinciaal verkeers- en vervoersplan
GGD	Gemeentelijke of gemeenschappelijke gezondheidsdienst	PVR	Provinciale Verordening Ruimte
HIC	Haven Industrieel Complex	RUD	Regionale uitvoeringsdienst.
HMC	Hogere Milieu categorie	SDE+	Steunregeling voor Duurzame Energie
IBT	Interbestuurlijk Toezicht	SER	Sociaal Economische Raad
IPO	Interprovinciaal overleg	SWUNG	Samenwerken in de uitvoering van Nieuw Geluidbeleid
IPPC	Europese Integrated Pollution Prevention and Control	TUG	Tijdelijk en Uitzonderlijk gebruik
IRP	Integraal Ruimtelijk Project	UHB	Uitvoeringssubsidie Herstructurering Bedrijventerreinen
ISV	Integrale Stedelijke vernieuwing	UvW	Unie van Waterschappen
KRW	Europese Kaderrichtlijn Water	VNG	Vereniging de Nederlandse gemeenten
LNG	Liquefied Natural Gas	WABO	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
MER	Milieueffectrapportage	WKO	Warmte-Koude opslag
MTR	Maximaal toelaatbaar risico		

Bijlage 4 Overzicht locaties Externe veiligheid

Dit overzicht hoort bij figuur 3.3:
kaart met overzicht knelpunten EV.

1. Campina Maasdam (PR)	20. Croda (PR)
2. Ashland (PR)	21. Mavom (PR)
3. Sita (PR)	22. Stokkermans (PR)
4. Dupont (PR)	23. Kluthe (PR)
5. Sita Gorinchem (PR)	24. Biesterveld (PR)
6. Omrijdroute A15 de Noord (PR)	25. AKZO (PR)
7. Rail Service Center (PR)	26. Knöps BV Garage (GR)
8. Prorail Waalhaven Zuid (PR)	27. Spoor Dordrecht (GR)
9. Ridderster, A15 en A16 (PR)	28. Spoor Zwijndrecht (GR)
10. Steinweg HV Theemsweg (PR)	29. NAM leiding Barendrecht (GR)
11. Lyondell Chemie (PR)	30. Kijfhoek (GR en GR)
12. Cerexagri (PR)	31. A15 Sliedrecht (GR)
13. C. Steinweg-Handelsveem (PR)	32. De Rijke Northern Europe bv (GR)
14. Chemicaliënhandel Hbv (PR)	33. Groene Kruisweg Hoogvliet (GR)
15. Climcool industrial products (PR)	34. Rijksweg A15 bij Eemhaven (GR)
16. Prorail Europoort (PR)	35. LPG Tankstation de Haan (GR)
17. Campina Rotterdam (PR)	36. Pendrecht spoor (GR)
18. Prysman (PR)	37. Huntsman (GR)
19. DSM (PR)	38. Lyondell Chemie (GR)
	39. Vopak Chemiehaven (GR)
	40. Shell Raffinaderij Nederland (GR)
	41. LPG Vogel B.V. Stadionweg (GR)

42. Steinweg HV Gerbrandyweg (PR + GR)
43. Parkstad 2e fase (GR)
44. Lyondell Chemie Europoort (GR)
45. LPG BP Tjalklaan (GR)
46. Rotterdam centraal (GR)
47. A20 R-dam centrum – Terbregseplein (GR)
48. A16 Terbregseplein – afslag 25 (GR)
49. LPG AVIA de Jongste (GR)
50. Rotterdam Airport (PR + GR)
51. Aardgasleiding (Alexanderknoop) (GR)
52. Spoor r'dam – Goude (Alexanderknoop) (GR)
53. LPG Servauto (GR)
54. Rijksweg A20 (Alexanderknoop) (GR)
55. DSM Gist (GR)
56. Spoorzone Gouda (GR)
57. Hoornwijck (GR)
58. Haagse Markt (GR)
59. LPG station BP Laakkwartier (GR)
60. Utrechtse Baan (GR)
61. Goudsestraatweg (GR)
62. Churchillaan – N206 (GR)